

Begroting 2019

Hendrik-Ido-Ambacht

Inhoudsopgave

Begroting 2019	1
Inhoudsopgave	4
Inleiding	5
Programma's	8
Programma 1 Sociaal, welzijn en educatie	9
Programma 2 Ruimtelijke ordening, economie en wonen	21
Programma 3 Buitenruimte	30
Programma 4 Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	35
Paragrafen	41
1. Weerstandsvermogen en risicoparagraaf	42
2. Financiering	49
3. Lokale heffingen	55
4. Onderhoud kapitaalgoederen	65
5. Grondbeleid	80
6. Verbonden partijen	84
7. Bedrijfsvoering	100
Financiële begroting	102
Bijlagen	122
1. Overzicht baten en lasten op taakveld - programma	123
2. Bestuurlijke structuur	124
3. Gebruikte afkortingen	126
4. Beleidskader begroting	130
Overige gegevens	139
1. Staat salarissen en formatie	140
2. Staat langlopende leningen	141
3. Staat gewaarborgde leningen	142
4. Staat van Activa - staat C	143

Inleiding

Inleiding

Voor u ligt de programmabegroting 2019-2022. De programmabegroting is een belangrijk sturingsinstrument voor de raad en is het richtinggevend kader voor het college voor de ontwikkeling en uitvoering van beleid in het komende begrotingsjaar. De raad stuurt en autoriseert het college op het niveau van de taakvelden. Het college is met het vaststellen van de programmabegroting gemachtigd tot het uitvoeren van het uitgestippelde beleid en het doen van uitgaven.

Financieel perspectief

Let op: - = voordeel (x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Saldo meerjarenbegroting 2018	-68	-13	-110	-354
Kadernota 2019-2022	58	-170	-407	-986
Saldo na Kadernota 2019	-10	-183	-517	-1.340
Saldo	-690	-695	-612	-1.143

Ten opzichte van de Kadernota pakt de nieuwe begroting positief uit, met name de eerste jaren. Onze reserves nemen langzaam toe en ook de verkopen in onze grote grondexploitatie De Volgerlanden vertonen een stijgende lijn. Daarmee hebben we een solide financiële basis en dekking voor onze ambities vanuit het nieuwe coalitieprogramma.

Onzekerheden

De budgetten in het sociale domein (met name inkomensvoorziening en jeugd) bij onze verbonden partijen staan echter onder druk. Een en ander kwam onlangs nog naar voren in de buraps van de GRD en de SOJ. Daar sluiten we de ogen niet voor. Ook de komende tijd zullen we de vinger nauwlettend aan de pols moeten houden, zowel inhoudelijk als financieel. Ook de algemene uitkering van het Rijk en de verdeelmodellen in het sociaal domein vertonen grote fluctuaties. We "rekenen ons dus nog niet rijk" en zullen onze ambities constant blijven afzetten tegen de actuele financiële stand van zaken.

Gewoon Ambacht

Naast al deze onzekerheden hebben we ook nog een mooi coalitieprogramma wat we ten uitvoer willen brengen. Veel ambities uit dit programma bevinden zich op dit moment in de planvormingsfase. Dit betekent dat we op dit moment nog niet voor al onze ambities financiële dekking hebben. Voor een aantal ambities hebben we dat wel. Voorstellen waarvan we nu al de financiële consequenties weten, betrekken we bij de behandeling van deze begroting. Daarnaast zullen we tussentijds (daarmee bedoelen we de tijd tussen het vaststellen van deze begroting en de behandeling van de volgende Kadernota 2020) met voorstellen richting de raad komen. Op deze manier kunnen wij voortvarend van start met de uitvoering van ons coalitieprogramma, blijft de raad in positie voor wat betreft haar (financieel) kaderstellende rol en kunnen we samen de vinger aan de pols blijven houden als het gaat om de uitvoering van ons programma ten opzichte van de ontwikkeling van het financiële saldo. Het spreekt natuurlijk voor zich, dat we de voorstellen die

we in de komende periode aan de raad aanbieden toetsen op hun samenhang met andere ambities uit het coalitieprogramma. Zodat voor plannen die voor later in deze coalitieperiode gepland staan ook voldoende budget beschikbaar is. We werken niet volgens het principe "wie het eerst komt wie het eerst maalt".

Economie

Op diverse locaties werken we aan onze bedrijventerreinen zodat deze nog aantrekkelijker worden voor bedrijven om zich hier te vestigen. De bedrijventerreinen aan de Ambachtsezoom en de Antoniapolder zijn daar mooie voorbeelden van. In de vorige collegeperiode werkten we voor het eerst met een lokaal actieplan economie. Dat is goed bevallen voor zowel de ondernemers als voor de gemeente. Dat doen we in deze bestuursperiode weer. We bieden u dit actieplan eind 2018 of begin 2019 aan. Ook komt er in 2019 een nieuwe detailhandelsvisie richting de raad.

Sociaal domein

Zoals we al eerder in deze inleiding stelden, staan de budgetten in het sociaal domein erg onder druk. Wij vinden dat deze financiële druk geen effect mag hebben op de mensen die afhankelijk zijn van onze hulp en zorg. Veel zaken in het sociaal domein vinden in regionaal verband plaats. Op een aantal terreinen willen we lokaal wat extra's doen. Zo willen we met ons preventieplan proberen om er in eerste instantie voor te zorgen dat mensen geen of amper een beroep hoeven te doen op zorg en ondersteuning. Ook willen we op lokaal niveau meer doen voor de jeugd. Dat gaat u terug zien in ons lokaal plan meerjarenperspectief jeugdhulp. En ook het sociaal wijkteam willen we versterken. Allemaal acties die er voor moeten zorgen dat in Hendrik-Ido-Ambacht niemand tussen wal en schip valt.

Wonen

Vanuit de regionale woonvisie maken wij een lokaal uitvoeringsprogramma Wonen waarin onze visie op wonen gestalte krijgt. Deze visie maken we samen met onze stakeholders op dit beleidsterrein. Vanuit dat uitvoeringsprogramma geven wij vorm en inhoud aan een woonprogramma waarin de kwaliteit van leven, groen en de aandacht voor speciale doelgroepen een prominente plek hebben. Het lokaal uitvoeringsprogramma bieden wij u in 2019 aan.

Duurzaamheid

Duurzaam is een van de kernwoorden uit ons coalitieprogramma. We moeten op een goede manier omgaan met onze omgeving. De generaties na ons moeten immers van diezelfde omgeving gebruik gaan maken. We bundelen concrete acties en wat langere projecten in ons tweede lokale actieplan duurzaamheid. Dit actieplan komt in 2019 naar uw raad.

Regio

Wij blijven de meerwaarde van samenwerking in de regio zien en ondervinden. Toch is en blijft daarbij voor ons altijd het uitgangspunt dat die samenwerking meerwaarde moet hebben voor onze inwoners. Aan dit principe zullen we de samenwerking blijven toetsen. Voor de komende periode zien we de regionale lobbykracht als speerpunt. Daar zit voor ons de toegevoegde waarde. Die lobby moet aan allerlei partners duidelijk maken dat we een aantrekkelijke regio zijn om je zowel als bedrijf, maar ook als inwoner te vestigen. De wijze waarop we vervolgens onze gemeente inrichten voor deze bedrijven en inwoners, raakt onze identiteit. Dat is dus iets waar we zelf over willen gaan.

Leeswijzer

De begroting is opgebouwd uit programma's, paragrafen en een financiële begroting. Deze indeling is gelijk aan de begroting van vorig jaar.

Per programma geven we kort en helder aan wat de actualiteiten zijn en welke concrete acties u kunt verwachten. U vindt aan het eind van elk programma een infographic waarin de begrote uitgaven overzichtelijk worden samengevat. De programma's worden gevolgd door een zevental paragrafen. Het is een wettelijke eis dat elke gemeente een aantal voorgeschreven paragrafen in de begroting opneemt. Deze paragrafen vormen een dwarsdoorsnede van de begroting op diverse terreinen. De financiële begroting volgt hierop. Hierin schetsten we de financiële positie van de gemeente meer in detail.

Ook in deze begroting vindt u in de digitale versie hyperlinks naar belangrijke documenten. Deze zijn bedoeld als achtergrondinformatie.

Programma's

Programma 1 Sociaal, welzijn en educatie

Wat willen we bereiken?

Programma 1

Hendrik-Ido-Ambacht heeft een goed voorzieningsniveau. Dat niveau houden we op peil met bereikbare voorzieningen voor jong en oud. Uitgangspunt voor ons beleid is dat we onze inwoners in eigen kracht zetten. We willen hen zo min mogelijk afhankelijk laten zijn van zware zorg en ondersteuning. Ook vinden we het van belang dat iedereen, van jong tot oud, participeert in onze samenleving en daarvoor kansen krijgt. Omdat de wereld in het sociaal domein dynamisch is en budgetten onder druk staan innoveren we ons zorgaanbod, samen met onze inwoners maatschappelijke partners. Daarbij zoeken we balans met een gezond financieel beleid.

Wat willen we bereiken?

Acties programma 1

Vertalingen coalitieprogramma naar collegewerkprogramma

Wat gaan we daar voor doen?

Aanpak sociaal isolement

Op landelijk niveau is geconstateerd dat er sprake is van een toename van eenzaamheid en sociaal isolement. Een aanpak op lokaal niveau zou bijdragen om deze ontwikkeling te doorbreken. Wij hebben in het collegewerkprogramma opgenomen dat we ons willen inzetten voor de bestrijding van eenzaamheid en sociaal isolement bij ouderen. Daarbij zien wij de samenwerking met onze maatschappelijke partners, waaronder het basisonderwijs, als een belangrijk middel. De concrete aanpak werken wij uit in het gemeentelijk preventieplan. Dit plan wordt in de tweede helft van 2019 aan de raad voorgelegd.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Doorontwikkeling Hi5Ambacht

In de tweede helft van 2019 stellen wij een visiedocument op over de doorontwikkeling van Hi5Ambacht. Wij besteden in dit visiedocument onder meer aandacht aan de organisatievorm voor Hi5Ambacht en doen een voorstel voor de meest passende vorm. Daarnaast wordt onderzocht hoe het facultatief cultuurprogramma dat Hi5Ambacht aanbiedt op de scholen en bij de kinderopvangorganisaties kan worden verbreed en verdiept met als belangrijk onderdeel muziekonderwijs. Hier wordt een voorstel voor gemaakt.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Integraal huisvestingsplan scholen

De gemeente is verantwoordelijk voor voldoende huisvesting voor het onderwijs. In de afgelopen jaren hebben we samen met de schoolbesturen gewerkt aan de nieuwbouw van een aantal scholen in de wijk Centrum/Kruiswiel. Voor de wijken Krommeweg en Centrum/Dorp gaan we een nieuw Integraal Huisvestings Plan (IHP) opstellen. Hierover voeren wij overleg met de besturen van de scholen die in deze wijken gevestigd zijn. Het IHP moet handvatten bieden om te komen tot een

planning van nieuwbouw- en renovatieactiviteiten in de komende jaren en het moet een basis zijn voor een meerjarenraming van de vereiste investeringen.

Portefeuillehouder: Flach André

Kunstgrasvelden

Wanneer we nieuwe velden realiseren kiezen we voor duurzame oplossingen. Bij vervanging van de bestaande kunstgrasvelden stellen we een kredietaanvraag op voor de raad waarin we het best passende alternatief met de bijbehorende kosten toelichten. De eerste vervanging van de top laag van een bestaand kunstgrasveld met rubbergranulaat is gepland tijdens de winterstop 2018 of de zomerstop 2019.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Lobby vrijstelling sollicitatieplicht

Om de druk te verminderen op (aanstaande) ouders met jonge kinderen, mensen die voor een ernstig zieke partner zorgen of mensen die een substantieel deel van hun tijd besteden aan vrijwilligerswerk, spant de gemeente zich in om vrijstelling van de sollicitatieplicht te bevorderen. Hierbij richten wij ons vooral op het creëren van bestuurlijk draagvlak in de regio.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Multifunctionele ontmoetingsplaats Cascade

In het gebouw van Cascade zijn de bibliotheek, het theater, het jeugdteam en het sociaal wijkteam te vinden. Ook veel andere maatschappelijke organisaties, verenigingen en bedrijven huren er ruimte voor hun bijeenkomsten en activiteiten. Hierdoor heeft Cascade zich ontwikkeld tot een breed centrum met een divers aanbod. In samenwerking met Stichting Cascade en partners willen we het centrum verder versterken tot een multifunctionele ontmoetingsplaats voor alle inwoners.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Preventieplan sociaal domein

In 2015 hebben een aantal transities in het Sociaal Domein plaatsgevonden. Hiermee is een eerste stap gezet in het beleggen van de verantwoordelijkheid voor zorg en ondersteuning bij de lokale overheden. Inmiddels krijgen gemeenten steeds beter zicht op de taken die zijn overgedragen in het Sociaal Domein. Dit geldt ook voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht, waar het grootste deel van de zorg en ondersteuning geregeld is via het Jeugdteam, de Sociale Dienst Drechtsteden en het Sociaal Wijkteam. Op basis van de rapportages van deze organisaties constateren we dat er steeds meer spanning ontstaat tussen het toenemende beroep op ondersteuning en zorg en de financiële middelen die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt. De verwachting is dat deze spanning verder zal gaan toenemen. We willen deze ontwikkeling met meer inzet aan de "voorkant" trachten om te buigen. Hiervoor gaan we gebruik maken van een set van instrumenten, activiteiten en mogelijk nieuwe voorzieningen. We stellen hiervoor een preventieplan Sociaal Domein op. In het preventieplan geven we allereerst inzicht in de reeds bestaande en beschikbare instrumenten, die we als gemeente hebben. Daarnaast maken we een inventarisatie van de risico's per levensfase en geven we aan welke instrumenten kunnen worden ingezet en wat de best passende oplossing is.

Het plan zullen we in samenwerking met onze maatschappelijke partners en de Wmo-Adviesraad opstellen. In het laatste kwartaal van 2018 vindt de inventarisatie van bestaande instrumenten, interventies en risico's plaats. Voor de vraagstukken en risico's, waar op dit moment geen passend aanbod beschikbaar is of waar alleen kostbare maatregelen beschikbaar zijn, zullen wij met voorstellen komen om tot nieuwe oplossingen en maatregelen te komen. Het uiteindelijke preventieplan Sociaal Domein zal in de tweede helft van 2019 ter besluitvorming worden voorgelegd.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Sociale Kaart

Wij vinden het belangrijk dat inwoners met een ondersteuningsbehoefte of ondersteuningsvraag over goede en betrouwbare informatie beschikken om in hun behoeften en vragen te kunnen voorzien. Ook is het belangrijk dat de professionals in het Sociaal Domein gebruik kunnen maken van goede en betrouwbare informatie. Hiertoe willen wij een digitale sociale kaart inzetten.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Versterken sociaal wijkteam

Begin 2017 hebben wij het functioneren van het gemeentelijk Sociaal Wijkteam geëvalueerd. In deze evaluatie hebben wij geconstateerd dat het wenselijk is om de formatie van het Sociaal Wijkteam te versterken en dat er extra middelen nodig zijn om knelpunten weg te nemen bij huisvesting, communicatie en informatievoorziening. Ook hebben we in de evaluatie opgenomen dat het voor de gemeentelijke opdracht aan het Sociaal Wijkteam en de toekomstbestendigheid van het Sociaal Wijkteam belangrijk is om de huidige netwerkorganisatievorm tegen het licht te houden. Daarbij nemen we ook het gegeven mee dat de Dienst Gezondheid en Jeugd ZHZ met ingang van 2020 het faciliteren van het coördinatorschap van het Sociaal Wijkteam beëindigt.

Op basis van de evaluatie is besloten om tot eind 2018 extra middelen beschikbaar te stellen aan het Sociaal Wijkteam. Deze middelen zijn ingezet voor het Algemeen Maatschappelijk Werk, voor een GGZ-medewerker, voor een aandachtfunctionaris dementie, voor training van personeel, voor verruiming van de huisvesting van het Sociaal Wijkteam en voor communicatie en informatievoorziening.

Om te komen tot uitspraken over:

- structurele versterking van de huidige formatie van het SWT;
- het onderbrengen van de ondersteuningsfuncties mantelzorgondersteuning;
- sociaaljuridische ondersteuning onder regie en registratie van het Sociaal Wijkteam;
- de toekomstige organisatievorm van het Sociaal Wijkteam;
- de invulling en het werkgeverschap van de coördinatiefunctie vanaf 1 januari 2020 ;

vindt in het najaar van 2018 opnieuw een evaluatie van het Sociaal Wijkteam plaats. Ook wordt in deze periode het Jeugdteam geëvalueerd.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Visie op beschermd wonen en beschermd thuis

In 2017 is door de centrumgemeente Dordrecht in samenspraak met GGZ-aanbieders voor de gemeenten in de regio Drechtsteden /Alblasserwaard-Vijfheerenlanden het visiedocument Transformatieagenda Beschermd Wonen en Opvang opgesteld. In dit document wordt ingegaan op

de landelijke ontwikkeling om GGZ-cliënten, die op de wachtlijst staan voor een intramurale GGZ-voorziening voor Beschermd Wonen en de "lichtste" cliënten die op dit moment in een GGZ-voorziening voor Beschermd Wonen, zoals de Yulius en Eleos-locaties in Hendrik-Ido-Ambacht, te laten doorstromen naar zelfstandige huisvesting. Bij het doorstromen naar zelfstandige huisvesting hoort een pakket van begeleiding door de zorgaanbieders en ondersteuning door Sociale Wijkteams. Het doel van deze ontwikkeling is om meer cliënten met GGZ-problematiek volwaardig te laten participeren in de samenleving en te komen tot kostenbeheersing binnen Beschermd Wonen. De gemeente Dordrecht heeft gevraagd om de Transformatie-agenda bestuurlijk te laten vaststellen en om lokaal een plan van aanpak op te stellen voor de implementatie van deze ontwikkeling. Hierbij staat de vormgeving van de casusregie en de lokale ondersteuning centraal.

De Transformatieagenda en het lokaal plan van aanpak Beschermd Wonen en Opvang zullen in de tweede helft van 2019 ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Vrijwilligersbeleid

In 2019 ontwikkelen we beleid voor het stimuleren en ondersteunen van vrijwillige inzet. Dit doen we in samenspraak met de lokale verenigingen en vrijwilligersorganisaties. Het vrijwilligersbeleid moet zoveel mogelijk aansluiten bij de wensen en behoeften van de lokale organisaties. Als gemeente willen we de organisaties zo veel mogelijk faciliteren en stimuleren.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Gezondheidsbeleid

We willen een gezonde leefstijl voor kinderen stimuleren. Dit betekent het bevorderen van een gezonde leefomgeving op school met voldoende mogelijkheden om binnen en buiten te sporten, spelen en bewegen. In 2019 wordt een nieuwe Nota regionaal en lokaal gezondheidsbeleid vastgesteld voor de periode 2020-2023. Daarbij besteden we ook specifieke aandacht aan de gezonde leefstijl van kinderen, in samenspraak met de basisscholen in Hendrik-Ido-Ambacht. In samenwerking met organisaties op het gebied van sport en bewegen gaan we spelen en bewegen stimuleren.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Wat willen we bereiken?

Lopende, grote beleidstrajecten

Wat gaan we daar voor doen?

Overdracht participatieplekken

Naar verwachting wordt het instrument participatieplekken per 2019 van regionaal niveau (SDD) overdragen aan de Drechtstedengemeenten. Deze overdracht is echter nog onder voorbehoud, omdat besluitvorming hierover nog moet plaatsvinden (najaar 2018). Als er werkelijk sprake is van overdracht van participatieplekken aan de gemeenten, dan krijgen we de verantwoordelijkheid over zowel het beleid als de uitvoering van de participatieplekken. De financiële middelen die we hiervoor nodig zullen hebben, worden ook overgedragen.

De huidige stand van zaken is dat gewerkt wordt aan een voorstel waarin staat hoe en onder welke voorwaarden de participatieplekken overgedragen gaan aan de gemeenten. De regionale planning is dat dit voorstel in september 2018 in het PFO Sociaal wordt besproken, waarna definitieve besluitvorming volgt.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Nota Mantelzorgbeleid

In de nieuwe nota mantelzorgbeleid nemen wij het mantelzorgbeleid op voor de periode 2020-2022. Net als in de huidige nota zal het nieuwe beleid op hoofdlijnen bestaan uit twee onderdelen: (1) het ondersteunen van mantelzorgers en (2) het waarderen van mantelzorgers. Voor het opstellen van het nieuwe mantelzorgbeleid gaan wij in gesprek met lokale mantelzorgers. Dit met het doel om te achterhalen wat hun wensen en behoeften zijn. Daarnaast evalueren we het gebruik en de ervaringen van de voorzieningen die we op basis van het huidige mantelzorgbeleid zijn gestart. Goed lopende (respijtzorg)voorzieningen zullen we naar verwachting continueren. Maar wellicht zijn er voorzieningen die niet meer volledig aansluiten bij de wensen en behoeften van mantelzorgers. De nieuwe nota leggen wij in het 2e kwartaal van 2019 ter vaststelling voor aan de raad.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Lokaal plan Meerjarenperspectief Jeugdhulp

Na de decentralisatie Jeugdhulp in 2015 is de samenwerking met de regio Zuid-Holland Zuid op het gebied van Jeugdhulp met uitvoering van de Jeugdwet door de Serviceorganisatie Jeugd verder vormgegeven. De lokale uitvoering van de Jeugdwet vindt plaats door het Jeugdteam Hendrik Ido Ambacht. Het lokale Jeugdteam is een netwerkorganisatie waarin partners op het gebied van jeugd- en opvoedhulp samenwerken. Ook verzorgt het Jeugdteam de toegang tot tweede lijnshulp- en ondersteuningsaanbod. Uit de rapportages van de Serviceorganisatie wordt inmiddels duidelijk dat de rijksbudgetten voor Jeugdhulp ontoereikend zijn oftewel de vraag naar Jeugdhulp is groter dan de omvang van de rijksmiddelen. De consequentie daarvan is dat er wachtlijsten ontstaan en volgens de berekeningen van de Serviceorganisatie Jeugd ontstaan er gaandeweg tekorten op de beschikbare budgetten Jeugdhulp. De vraag naar jeugdhulp loopt volgens het CBS jaarlijks op. Zo ook in Hendrik Ido Ambacht. De zorgvraag van jeugdigen en hun ouders neemt in aantal toe en de zorgvragen worden ook complexer. De jeugdwet is erop gericht jeugdigen zo lang mogelijk thuis wonen te laten wonen, in hun eigen vertrouwde omgeving in plaats van in een zorginstelling. Dit leidt tot een toename van ambulante Jeugdhulp.

Tussentijdse rapportages laten ook zien dat de Serviceorganisatie Jeugd de komende jaren jeugdigen en hun ouders moet terugverwijzen naar het lokale Jeugdteam. Op grond van de beschikbare middelen kan tweedelijnszorg niet langer meer in die omvang plaatsvinden zoals in de afgelopen jaren. Daarvoor zullen wij in 2019 en de jaren daarna (moeten) inzetten op het versterken van de lokaal preventieve structuur. Het Jeugdteam zal nog meer en beter dan voorheen moeten samenwerken met de lokale partners zoals het basisonderwijs en de huisartsen. Daarbij krijgt het jeugdteam steeds meer een rol in het opzetten van gezinsondersteunende programma's zoals Home Start en het inzetten van kindercoaches. Deze ontwikkelingen vragen om een doorontwikkeling van het Jeugdteam. We evalueren daarom het Jeugdteam en bekijken wat de optimale samenstelling is in het licht van onze lokale opgaven.

De lokaal versterkte preventieve structuur rondom jeugdigen vereist aan de ene kant het verlengen van de huidige lokale impuls en aan de andere kant het versterken van een nieuwe lokale impuls.

Jeugdigen die in de toekomst als gevolg van beperkte budgetten geen aanspraak kunnen maken op tweedelijnszorg kunnen door de versterkte lokale impuls en door het aanbrengen van zorggerelateerde accenten en het stellen van prioriteiten toch aanspraak (blijven) maken op preventieve zorg en ondersteuning.

Het meerjarenplan wordt in het eerste kwartaal van 2019 aan de raad voorgelegd.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Personen met verward gedrag

Vanuit de rijksoverheid is verzocht om in 2018 op lokaal niveau een plan van aanpak 'personen met verward gedrag' te laten vaststellen.

In het plan zal worden ingegaan op de onderwerpen die spelen bij de aanpak van personen met verward gedrag en de reeds aanwezige voorzieningen, bestaande afspraken en genomen maatregelen voor deze aanpak.

Het is de bedoeling om dit plan in het laatste kwartaal van 2018 ter besluitvorming voor te leggen aan het college.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs

De Wet op het Primair Onderwijs is op onderdelen gewijzigd. Enkele wijzigingen hebben betrekking op de onderwijshuisvesting. Om te voldoen aan de Wet op het Primair Onderwijs passen wij de verordening Voorzieningen huisvesting onderwijs aan. De nieuwe verordening zal in het eerste kwartaal van 2019 ter besluitvorming worden voorgelegd aan de raad.

Portefeuillehouder: Flach André

Verordening Leerlingenvervoer

In het laatste kwartaal van 2018 leggen wij aan de raad een voorstel voor tot vaststelling van een nieuwe verordening Leerlingenvervoer. Deze verordening is gebaseerd op de nieuwe modelverordening van de VNG en waar nodig en gewenst toegesneden op onze lokale situatie (lokaal maatwerk). Na besluitvorming in de raad treedt de nieuwe verordening Leerlingenvervoer in werking op 1 januari 2019.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Maatschappelijke begeleiding Statushouders

Met inzet van een netwerk van professionals en vrijwilligers stimuleren we dat statushouders zo snel mogelijk zelfredzaam en bij voorkeur zelfvoorzienend worden binnen onze gemeente. Het Sociaal Wijkteam heeft in deze aanpak de rol van 'spin in het web' en werkt hiervoor intensief samen met Vluchtelingenwerk en de SDD. Zij maakt daarbij gebruik van een breed netwerk van vrijwilligers en betrokken professionals. Deze aanpak wordt eind 2018 geëvalueerd. Ook de Impuls 2017-2018 van de SDD om statushouders intensiever naar werk of dagbesteding te begeleiden, wordt hierin meegenomen. Aan de hand van de opgedane ervaring, de vernieuwde aanpak van de SDD en de vernieuwde wet inburgering die in 2020 ingaat - waarin gemeenten een grotere taak en verantwoordelijkheid krijgen - zal een aanpak voor 2019 en verder worden bepaald.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Collectie Spoor

Op 5 maart 2018 heeft de gemeenteraad besloten om een deel van de collectie Spoor, wat nu opgeslagen is bij het depot Hizkia van Kralingen (Den Haag) naar Hendrik-Ido-Ambacht te halen. Op die manier kunnen de Ambachtse inwoners de fraaie collectie zien van de veelal antieke voorwerpen, waarover het vroegere Ambachtse burgemeestersgezin de beschikking had. Met het Historisch Genootschap is afgesproken dat zij de collectie tentoonstellen in het gebouw Den Brommert, dat door hen begin 2019 wordt verbouwd. De gemeente stelt hiervoor in totaal € 100.000 beschikbaar. Door het CAI Fonds is ook nog eens € 400.000 beschikbaar gesteld. Het in bruikleen geven van de collectie vindt plaats na oplevering van Den Brommert en in samenwerking met het Historisch Genootschap.

Daarna oriënteren wij ons op de bestemming van de collectie Spoor op de andere locaties, en bepalen wij een richting voor de toekomstige bestemming. Volgens het raadsbesluit is verkoop één van de opties. Deze oriëntatie voeren wij uit in samenspraak met o.m. het Historisch Genootschap en het Regionaal Centrum Eindhoven. Bij de laatste is ook een deel van de collectie Spoor te bezichtigen.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

WMO Beleidsplan

De Wet Maatschappelijke Ondersteuning schrijft voor dat elke gemeente iedere 4 jaar een Wmo-beleidsplan opstelt. In 2015 is met de Drechtstedengemeenten afgesproken om voor de periode 2015 - 2019 hier invulling aan te geven met een regionaal beleidsplan dat voor alle Drechtstedengemeenten hetzelfde is en met lokale Wmo-uitvoeringsplannen. Voor de periode 2019 - 2023 is inmiddels een soortgelijke afspraak gemaakt. In de eerste helft van 2018 hebben we samen met de SDD mogelijke onderwerpen voor het Wmo-beleidsplan geïnventariseerd. Deze onderwerpen zijn voor het zomerreces voorgelegd aan de verantwoordelijke portefeuillehouders voor de Wmo in de Drechtsteden. Het is de bedoeling dat het nieuwe Wmo-beleidsplan voor eind 2018 aan het Drechtstedenbestuur, de Drechttraad, de lokale colleges en gemeenteraden wordt voorgelegd. Een en ander heeft te maken met het feit dat het Drechtstedenbestuur en Drechttraad bestuurlijk verantwoordelijk zijn voor de maatwerkvoorzieningen Wmo en de lokale colleges en raden verantwoordelijk zijn voor de algemene voorzieningen.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Inkomensondersteuning

De opgave die we in het sociaal domein hebben, is inwoners te helpen in hun zoektocht naar zelfstandigheid. Werk is daarbij een effectief middel. Het beleid in de Drechtsteden is er dan ook op gericht inwoners te helpen bij hun re-integratie. Tegelijkertijd worden werkgevers gecompenseerd wanneer zij personen uit de doelgroep van de Participatiewet in dienst nemen.

Ontwikkeling van het bestand

Het herstel van de economie werkt voorzichtig door in de omvang van het bijstandsbestand in de Drechtsteden. Uit de eerste periode van 2018 blijkt inmiddels een lichte daling.

Aantal uitkeringsgerechtigden	1 jan 15	1 jan 16	1-jan-17	1 jan 18	1 jul 18
Regio DS	6.053	6.293	6.670	6.686	6.570

H-I-Ambacht	270	283	315	321	319
-------------	-----	-----	-----	-----	-----

Door de groei van de economie stijgt het aantal vacatures in de regio. Desondanks blijft het moeilijk een goede match te maken tussen een uitkeringsgerechtigde en een vacature. Door extra voorzieningen in te zetten zoals loonkostensubsidie, wordt de kans vergroot om mensen vanuit de bijstand te bemiddelen naar een vacature. De SDD verwacht dat de uitkeringslasten in 2019 dalen, maar dat deze daling teniet wordt gedaan door stijgende lasten van loonkostensubsidie. Dit geeft per saldo een groei van de kosten van inkomensondersteuning. Tegelijkertijd krijgen mensen, doordat zij gaan werken en niet meer in de bijstand zitten, meer structuur in hun leven, een zinvolle dagbesteding en een eigen inkomen.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Startdatum: 19-10-2015

Doorlopend

■ **Kwaliteit**

Het herstel van de economie vertaalt zich sinds 2017 in een voorzichtige daling van het aantal bijstandsgerechtigden in de Drechtsteden. Dankzij de aantrekkende economie neemt het aantal vacatures toe. Tegelijkertijd is er de tendens dat door de mismatch op de arbeidsmarkt het steeds moeilijker wordt een uitkeringsgerechtigde te koppelen aan een vacature. Om de daling van het aantal bijstandsgerechtigden te versnellen zet de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) een breed instrumentarium in. Zo wordt ingezet op preventie, bijvoorbeeld door schoolverlaters actief te ondersteunen. In de onderstaande tabel is de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden weergegeven voor de periode van 1 januari 2015 tot 1 juli 2018. In de eerste maanden van 2018 stabiliseert het bestand. In voorgaande jaren zagen we het bestand in deze periode juist stijgen.

Aantal uitkeringsgerechtigden	1-jan-15	1 jan 16	1-jan-17	1 jan 18	1 juli 18
Regio DS	6.053	6.293	6.670	6.686	6.570
HIA	270	290	315	321	319

Financieel perspectief

Bij de geactualiseerde begroting 2018 prognosticeerde de SDD een tekort van € 7,4 miljoen op inkomensondersteuning. In de eerste bestuursrapportage 2018 wordt duidelijk dat dit tekort iets terugloopt naar € 7,2 miljoen. Zorgpunt is dat er geen directe relatie is tussen het verkleinen van het bijstandsbestand en het verminderen of oplossen van het financieel tekort. Het nieuwe verdeelmodel BUIG is de Drechtsteden niet gunstig gezind. Tegelijkertijd is het macrobudget voor gemeenten te laag om alle kosten te dekken, zelfs al zou het verdeelmodel kloppend zijn. Via de regio en VNG blijven we richting het rijk lobbyen voor een eerlijker verdeelmodel en voor een verhoging van het macrobudget.

Via de zogenaamde Vangnetuitkering biedt het Rijk financiële compensatie aan gemeenten die grote tekorten op het budget Inkomensondersteuning hebben. Gezien de omvang van ons tekort komt Hendrik-Ido-Ambacht in aanmerking voor een uitkering uit de Vangnetregeling 2017. Medio 2018 hebben we hiervoor een aanvraag ingediend. Naar verwachting neemt het ministerie in het laatste kwartaal 2018 een besluit over de ingediende aanvragen.

■ **Tijd**

Brede adviesraad sociaal domein

In deze collegeperiode zetten we in op het innoveren en het zo flexibel mogelijk organiseren van de zorg. We willen buiten de hokjes van verschillende wetten denken. Daarvoor willen we de kennis en ervaring van onze inwoners en betrokken organisaties benutten. Daarom verkennen we samen met de Wmo Adviesraad de mogelijkheid om een brede adviesraad voor het sociaal domein in te richten.
Portefeuillehouder: Die Steven, van

Wat mag het kosten ?

Bedragen x1000

Exploitatie	Prim.begrot.2019	2019 JS2020	2019 JS2021	2019 JS2022
Lasten				
TV4.2 4.2 - Onderwijshuisvesting	1.430	1.590	1.519	1.482
TV4.3 4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.239	1.254	1.334	1.379
TV5.1 5.1 - Sportbeleid en activering	1.018	1.018	1.018	1.018
TV5.2 5.2 - Sportaccommodaties	2.022	1.240	1.235	1.229
TV5.3 5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.041	1.052	1.061	1.062
TV5.6 5.6 - Media	534	534	534	534
TV5.71 5.71 - (openlucht) recreatie	510	506	500	497
TV6.1 6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	1.814	1.815	1.815	1.816
TV6.2 6.2 - Wijkteams	1.750	1.750	1.750	1.750
TV6.3 6.3 - Inkomensregelingen	5.958	5.830	5.809	5.775
TV6.4 6.4 - Begeleide participatie	1.094	1.135	1.146	1.152
TV6.5 6.5 - Arbeidsparticipatie	570	570	570	570
TV6.6 6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	319	319	319	319
TV6.71 6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+	3.501	3.501	3.503	3.503
TV6.72 6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-	3.470	3.470	3.470	3.470
TV6.81 6.81 - Geëscaleerde zorg 18+	-237	-183	67	67
TV6.82 6.82 - Geëscaleerde zorg 18-	874	874	874	874
TV7.1 7.1 - Volksgezondheid	1.593	1.593	1.593	1.593
Totaal Lasten	28.501	27.869	28.118	28.091
Baten				
TV4.2 4.2 - Onderwijshuisvesting	-28	-28	-28	-28
TV4.3 4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-85	-85	-85	-85
TV5.1 5.1 - Sportbeleid en activering	-526	-526	-526	-526
TV5.2 5.2 - Sportaccommodaties	-64	-64	-64	-64
TV5.3 5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-624	-624	-624	-624
TV6.1 6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	-50	-50	-50	-50
TV6.2 6.2 - Wijkteams	-59	-59	-59	-59
TV6.3 6.3 - Inkomensregelingen	-4.657	-4.657	-4.657	-4.657
Totaal Baten	-6.093	-6.093	-6.093	-6.093
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	22.408	21.776	22.025	21.998

Indicatoren

Sociaal

Verplichte indicatoren	0-waarde	Actuele waarde	Ambitie 2020 t.o.v. 0-waarde	Bron
Gezinssituatie tot 18 jaar				
Kinderen in uitkeringsgezin	3,37% (2015)	(NNB)	Daling	VJI
Werk en Inkomen				
Netto arbeidsparticipatie	70,1% (2016)	72,1% (2017)	Gelijk	CBS
Personen met een bijstandsuitkering	321	340	Daling	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen <i>Per 1.000 inwoners 15-64jr</i>	5,9 (2016)	11,2 (2017)	Stijging	CBS
Werkloze jongeren 16 t/m 22 jaar	NB	0,42% (2015)	Gelijk	VJI
Jeugd				
Jongeren met jeugdhulp	10% (2017)	11% (2018)	Daling	SOJ
Jongeren met jeugdbescherming	1,1% (2017)	0,9% (prognose 2018)	Gelijk	SOJ
Jongeren met jeugdreclassering	0,1% (2017)	0,1% (2018)	Gelijk	SOJ
Jongeren met een delict voor de rechter	NB	0,58% (2015)		VJI
Wmo				
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO <i>Per 1.000 inwoners</i>	88	77 (t/m maart 2018)	Gelijk	GMSD

Welzijn

Vrijwillige indicatoren	0-waarde 2013	Actuele waarde 2015	Ambitie 2020 t.o.v. 0-waarde	Bron
Oordeel inwoners over voorziening				
Gezondheidsvoorzieningen	72%	79%	Stijging	OCD
Welzijnsvoorzieningen	31%	58%	Stijging	OCD

Educatie

Verplichte indicatoren	0-waarde	Actuele waarde	Ambitie 2020 t.o.v. 0-waarde	Bron
Verzuim en schoolverlaters				
Absoluut verzuim <i>Per 1.000 inw. 5-18 jr.</i>	0 (2016)	0,95 (2017)	Gelijk	DUO
Relatief verzuim <i>Per 1.000 leerlingen</i>	15,66 (2016)	18,49 (2017)	Gelijk	DUO
Percentage vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	1,0% (2015)	1,2% (2016)	Daling	Ingrado
Sportdeelname				
Percentage niet-sporters	51,4% (2012)	55,6% (2016)	Daling	OCD

Vrijwillige indicatoren	0-waarde (2013)	Actuele waarde (2015)	Ambitie 2020 t.o.v. 0-waarde	Bron
Oordeel inwoners over voorziening				
Onderwijs in het algemeen	74%	80%	Stijging	OCD
Culturele voorziening	56%	55%	Gelijk	OCD
Sportvoorziening	81%	80%	Stijging	OCD

Programma 2 Ruimtelijke ordening, economie en wonen

Wat willen we bereiken?

Programma 2

Hendrik-Ido-Ambacht is een rustige, groene gemeente waar het fijn is om te wonen. Onze gemeente ligt tegelijk in een stedelijke omgeving. Daardoor zijn we voortdurend op zoek naar balans tussen wonen, werken en milieu, zodat we de kwaliteit van leven hoog kunnen houden. Duurzaamheid is daarbij een belangrijk begrip en één van de leidende onderdelen in dit programma. Hierbij past ook dat we weloverwogen en bewuste keuzes maken over woningbouw; groen en wonen moeten in balans zijn. Samen met onze ondernemers zorgen we ervoor dat het werkklimaat in onze gemeente aantrekkelijk is.

Wat willen we bereiken?

Acties programma 2

Vertalingen coalitieprogramma naar collegewerkprogramma

Wat gaan we daar voor doen?

Actieplan lokale economie

Na het succes van het eerste Actieplan Lokale Economie stellen we opnieuw een actieplan op samen met de Ambachtse ondernemers. Het nieuwe actieplan zal meer verdieping kennen en moet bovendien voldoende flexibiliteit bieden om de thema's aan te vullen waar nodig. In het najaar organiseren we meerdere werksessies met de VAO en de Detailhandelsraad om een solide en actiegerichte agenda op te stellen. Deze wordt naar verwachting in het eerste kwartaal van 2019 ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd. Vervolgens gaan we in 2019 voortvarend met de uitvoering van het actieplan van start.

Portefeuillehouder: Flach André

Bomenbeleidsplan

Het bomenbeleid geeft invulling aan de wijze waarop de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht een gezond, veilig en duurzaam bomenbestand realiseert, nu en in de toekomst. De uitgangspunten hierbij zijn: het behoud van bomen in een groene leefomgeving, een kwalitatief goed en passend bomenbestand, een duurzaam bomenbestand en ruimte en aandacht voor inwoners.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Detailhandelsvisie

De beëindiging van de procedure voor uitbreiding van De Schoof vraagt om een nieuwe visie op detailhandel. We grijpen deze kans aan om de huidige detailhandelsstructuur tegen het licht te houden en te onderzoeken hoe we de detailhandel in Hendrik-Ido-Ambacht toekomstbestendig houden. In het najaar van 2018 is onder begeleiding van een gespecialiseerd adviesbureau gestart met het opstellen van de visie. Hierbij betrekken we onze winkeliers en inwoners. De besluitvorming in de gemeenteraad wordt in het eerste kwartaal van 2019 verwacht.

Portefeuillehouder: Flach André

Duurzame gemeentelijke gebouwen

We maken duurzame keuzes in het beheer en onderhoud van gemeentelijke gebouwen. Afgelopen jaren hebben we bijvoorbeeld een aantal gebouwen voorzien van LED verlichting. Verdergaande duurzaamheidskeuzes kunnen tot kostenverhogende maatregelen leiden. Deze keuzes worden in aparte voorstellen aan college en raad voorgelegd omdat per locatie maatwerk nodig is.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Gebiedsvisie centrumgebied

De gebiedsvisie voor het gebied tegenover De Schoof richt zich op een ruimtelijke en functionele invulling met groen en bebouwing. Deze invulling heeft een nauwe relatie met de lopende projecten of de projecten in de directe omgeving die in voorbereiding zijn, zoals de verbouwing van De Schoof, de herontwikkeling van de oude Margrietschool (huidige fietsenwinkel) en de toekomst van het oudere woningbezit van Rhiant bij De Schoof. Ook het kleine parkeerterrein bij de apotheek en makelaar Van Spronsen wordt in deze gebiedsvisie meegenomen. De hoofdopzet voor een herinrichting of profielaanpassing van de Graaf Willemlaan (maar niet in de vorm van een 'knip') nemen we mee. Daarnaast zal de gebiedsvisie inspelen op de relatie van de nieuwe ruimtelijke invulling tot de bestaande flatgebouwen aan de Van Godewijckstraat/Tesselschadestraat, in de richting van Cascade. Maar ook het verband met de ontwikkeling van het Waterbusplein wordt aangeduid. Niet in de laatste plaats geeft de gebiedsvisie een inzicht in de financieel-economische uitvoerbaarheid.

Portefeuillehouder: Flach André

■ **Kwaliteit**

Het opstellen van een ruimtelijke en functionele gebiedsvisie voor de grond aan de Graaf Willemlaan tegenover De Schoof (waarop thans nog de oude Willem de Zwijgerschool aanwezig is en voorheen een bankgebouw stond met omgeving).

■ **Tijd**

De planning is om deze gebiedsvisie zo mogelijk nog in de eerste helft van 2019 gereed te hebben om die ter vaststelling aan de gemeenteraad voor te leggen.

■ **Geld**

Voor de opstelling van de gebiedsvisie is een budget van € 40.000 beschikbaar.

Lokaal actieplan duurzaamheid

Samen met onze partners stellen we een nieuw lokaal actieplan Duurzaamheid op. Dit plan bieden we in 2019 aan de raad aan. In het lokaal actieplan Duurzaamheid wordt aandacht besteed aan de lokale uitwerking van de Energiestrategie Drechtsteden, luchtkwaliteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie en duurzame mobiliteit. Ook wordt de voorbeeldrol van de gemeente op het gebied van fairtrade, het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed en het werken aan bewustwording door communicatie en educatie nader toegelicht.

Naast het opstellen van het lokaal actieplan lopen de reguliere wettelijke milieutaken, zoals het toetsen van bodemkwaliteit, geluid, externe veiligheid, gewoon door.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Lokaal uitvoeringsprogramma wonen

Op 12 december 2017 is de regionale woonvisie door de Drechttraad vastgesteld. Daarnaast ontwikkelen wij een lokale woonvisie met uitvoeringsparagraaf. Deze visie is complementair aan de regionale woonvisie en biedt ons een duidelijk handelingskader voor het verdere proces richting al onze partners. Deze lokale visie maken we samen met onze stakeholders op het beleidsterrein van wonen. Vanuit deze lokale visie en uitvoeringsparagraaf geven wij vorm en inhoud aan een woonprogramma waarin de kwaliteit van leven, groen en de aandacht voor speciale doelgroepen een prominente plek hebben. Wij gaan in onze visie en uitvoeringsparagraaf in op vraagstukken als de regionale bouwopgave, de regionale spreiding van de sociale huurvoorraad en hoe wij specifieke aandacht geven aan ouderen, jongeren en bijzondere doelgroepen. De lokale visie en uitvoeringsparagraaf bieden wij u in 2019 aan.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Winkeltijdenverordening

In de winkeltijdenverordening wordt de winkelopstelling geregeld. Om de zondagsrust te waarborgen zijn de winkels in Hendrik-Ido-Ambacht op zondag gesloten. De wenselijkheid en haalbaarheid van openstelling van winkels op Nieuwjaarsdag, Tweede Paasdag, Hemelvaart, Tweede Pinksterdag en Tweede Kerstdag na 13:00 voor zover het geen zondagen betreffen wordt eind 2018 aan de raad voorgelegd.

Portefeuillehouder: Flach André

Omgevingswet

De Omgevingswet wordt op 1 januari 2021 van kracht. De Omgevingswet bundelt 26 wetten in één nieuwe wet voor de fysieke leefomgeving. Dit betekent een wijziging van de organisatie van de ruimtelijke ordening in Nederland. Het is een operatie waar iedereen mee te maken krijgt: overheid, inwoners en het bedrijfsleven. In 2018 hebben we gewerkt aan een Koersdocument voor de Omgevingswet. Hierin hebben we in beeld gebracht waar wij als gemeente voor staan bij de verdere invoering van de verschillende onderdelen van de Omgevingswet. We hebben daarin kaders gegeven voor de vervolg stappen tot aan 2021.

Wij moeten onze organisatie goed voorbereiden op de komst van de Omgevingswet, zodat we klaar zijn als de wet in werking treedt. Het moet duidelijk zijn welke activiteiten nodig zijn om vanaf 1 januari 2021 effectief te kunnen werken met de nieuwe wet. Hiervoor maken we een Plan van Aanpak, waarbij tegelijkertijd voorstellen worden gedaan over de inzet van middelen. Deze middelen zijn nodig voor bijvoorbeeld het opstellen van een Omgevingsvisie en een Omgevingsplan, het herontwerp van processen en het volgen van opleidingen.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Startdatum: 09-02-2017

Nog niet gestart

■ **Kwaliteit**

De Omgevingswet beoogt een vereenvoudiging van het stelsel van wetgeving voor de ontwikkeling en het beheer van de leefomgeving. In één wet bundelt de Omgevingswet alle wetten voor de leefomgeving. Vanaf 2021 treedt de wet in werking. De wet vervangt daarmee alle wet- en regelgeving voor wonen, ruimte, infrastructuur en water. Het belangrijkste doel is om de lokale overheid meer ruimte te bieden en het voor initiatiefnemers, zoals professionele ontwikkelaars en inwoners, eenvoudiger te maken om

initiatieven te realiseren. Met deze wet wil het Rijk een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden. Het gaat om de balans tussen beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving.

In Hendrik-Ido-Ambacht zijn we gestart met de implementatie van de Omgevingswet. Raad, college, MT en medewerkers zijn betrokken geweest bij het opstellen van het Koersdocument. In dit Koersdocument leggen we de keuzes en ambities vast die richting geven aan de verdere implementatie van de wet. Het Koersdocument wordt eind 2018 aan de raad ter vaststelling aangeboden. Met het Koersdocument in de hand stellen we een Plan van Aanpak op. Hierin gaan we in op de activiteiten die noodzakelijk zijn voor een geslaagde invoering van de Omgevingswet in onze gemeente en de daarvoor benodigde middelen.

■ Tijd

De verwachting is dat eind 2017 een ambitedocument kan worden vastgesteld in de raad en in 2018 kan worden gestart met het opstellen van een omgevingsvisie.

Wat willen we bereiken?

Grote beleidstrajecten niet voortvloeiend uit het Coalitieprogramma

Wat gaan we daar voor doen?

Landschapstafel IJsselmonde / NRIJ

De Landschapstafel IJsselmonde is een samenwerkingsverband van de zes gemeenten op het eiland IJsselmonde (Hendrik-Ido-Ambacht, Zwijndrecht, Ridderkerk, Rotterdam, Albrandswaard en Barendrecht). Het doel van de samenwerking is het bevorderen van recreatie, natuur en verbrede landbouw. Hiervoor heeft de provincie Zuid-Holland een subsidie beschikbaar gesteld die door de landschapstafel over particuliere en gemeentelijke initiatieven wordt verdeeld. Een voorbeeld van een project dat medegefinancierd is, is het bezoekerspunt op de Sophiapolder.

De gemeenten leveren ieder personele inzet, onder andere voor het uitvoeren van de Waalvisie. Daarnaast betaalt elke gemeente een contributie van vijftig eurocent per inwoner per jaar, waarvan de gebiedspromotie, websites (www.ontdekiijsselmonde.nl, www.mooijsselmonde.nl, www.groenijsselmonde.nl) en de programmamanager worden betaald. Daarnaast vindt een actualisatie plaats van de visie Deltapoort uit 2012.

In de Waalvisie (2016, vastgesteld door Ridderkerk, Barendrecht, Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht) staan verschillende sleutelprojecten genoemd. Een van de sleutelplekken is het Havenhoofd. Doel is het zichtbaar maken van de voormalige verbinding tussen de Noord en de Waal. Dit project wordt in 2019 opgestart.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Wat willen we bereiken?

Verbonden partijen - ontwikkelingen

Wat gaan we daar voor doen?

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZH)

OZH programmeert de uitvoering van de milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (de zgn. VTH-taken) sinds enige jaren. Dit gebeurt op basis van het

Regionale UitvoeringsNiveau, oftewel het RUN , wat door de colleges van de gemeenten (exclusief Dordrecht, Alblasterdam, Leerdam en Giessenlanden waarvoor een integraal kader is ontwikkeld) is vastgesteld.. Het RUN richt zich op de thema's veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en leefbaarheid, waardoor het mogelijk is de VTH-taken doelgericht en met optimaal rendement uit te voeren. Samen met de gemeenten is gewerkt aan een evaluatie van het RUN. De uitkomsten hebben geleid tot wat kleine aanpassingen in risicocategorisering van branches en zijn verwerkt in de jaarprogramma's van de gemeenten.

Daarnaast wordt advies aangeboden op het gebied van o.a. geluid, bodem, lucht en energie. Het is de ambitie van OZHZ om een zo breed mogelijk pakket aan omgevingstaken uit te voeren. Dit leidt tot grotere efficiency en een robuustere taakuitvoering. Er wordt nu al een breed takenpakket uitgevoerd voor de gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Giessenlanden en Leerdam en voor de provincie Zuid-Holland (naast milieutaken op het gebied van bouwen en wonen en soms ook Apv). OZHZ ziet deze ontwikkelingen als wenselijk en passend in de oorspronkelijke gedachtegang die geleid heeft tot de landelijke vorming van omgevingsdiensten, en voorziet daarom in samenspraak met de gemeenten in een soepele en solide transitie. De maatwerkafspraken tussen gemeente en OZHZ worden gemaakt binnen de financiële en beheersmatige kaders, zoals opgenomen in de Nota Bedrijfsvoering 2016 - 2019 die door het algemeen bestuur in maart 2016 is vastgesteld. De wijze van samenwerking met het (regionale of lokale) loket is onderdeel van de maatwerkafspraken. Daarnaast is er ook sprake van verschuiving van taken tussen de verschillende omgevingsdiensten. Zo zijn de BRZO-taken sinds medio vorig jaar belegd bij de DCMR.

Aan de andere kant voert onze omgevingsdienst taken uit in opdracht van de provincie op het gebied van groenwetgeving en bouwen. Tot slot wordt steeds meer bekend over de inhoud en reikwijdte van de nieuwe Omgevingswet. Inmiddels is daarvoor een regio-brede implementatiestructuur in het leven geroepen waarin gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en andere overheden samenwerken. Voor OZHZ wordt het nog belangrijker om vroegtijdig betrokken te worden bij trajecten van ontwikkeling en normstelling in de fysieke ruimte, in het bijzonder het gemeentelijke omgevingsplan. Hierin benadrukt OZHZ nogmaals zijn rol als verlengde ambtelijke organisatie van gemeente en provincie van wiens expertise optimaal gebruik zou moeten worden gemaakt.

Verder is ook de Omgevingsdienst betrokken bij de uittreding van de gemeenten Leerdam en Zederik doordat zij per 1 januari 2019 overgaan naar de provincie Utrecht, de samenvoeging van de gemeenten in de Hoekse Waard tot één gemeente en de samenvoeging van de gemeenten Molenwaard en Giessenlanden tot één gemeente.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Startdatum: 14-02-2017

Nog niet gestart

■ **Kwaliteit**

De reorganisatie van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid is afgerond. Deze heeft vooralsnog geen nadelige effecten op de uitvoering van de taken en de relatie. Voor wat betreft de doelstellingen van de reorganisatie zit OZHZ op schema. Een belangrijke ontwikkeling voor de organisatie was dat BRZO-bedrijven (Besluit Risico Zware Ongevallen) niet meer behandeld worden door de OZHZ maar door de DCMR (Omgevingsdienst Rijnmond).

Een belangrijke inhoudelijke ontwikkeling is het invoeren van de nieuwe Omgevingswet. De OZHZ voert voor ons de Wabo-milieutaken uit. De dienst heeft hiervoor intern een projectplan opgesteld. Naarmate de inwerkingtreding van de wet dichterbij komt, wordt het project verder over de organisatie uitgerold. Een 'virtuele' pool van Omgevingsadviseurs wordt geformeerd en opgeleid. Deze adviseurs kunnen een voortrekkersrol vervullen bij het

werken in de geest van de Omgevingswet. Zij worden ingezet bij het leveren van kennis en expertise bij het opstellen van de provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies en omgevingsplannen, deelnemen aan Leerkringen en aan (oefen)pilots. Gemeenten hebben eerder al laten weten dat de relatie tussen OZHZ en de opdrachtgevers een belangrijk aandachtspunt is bij de Omgevingswet. OZHZ is er alert op dat zij door de opdrachtgevers voldoende in positie wordt gebracht.

Tijd

Zienswijze begroting juni 2017

Wat mag het kosten ?

Bedragen x1000

Exploitatie	Prim.begrot.2019	2019 JS2020	2019 JS2021	2019 JS2022
Lasten				
TV0. 0.3 - Beheer overige gebouwen en 3 gronden	378	380	332	333
TV3. 3.1 - Economische ontwikkeling 1	324	324	324	324
TV3. 3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur 2	6.102	3.553	3.599	3.514
TV3. 3.3 - Bedrijvenloket en 3 bedrijfsregelingen	79	79	79	79
TV5. 5.5 - Cultureel erfgoed 5	18	18	18	18
TV7. 7.4 - Milieubeheer 4	660	660	660	660
TV8. 8.1 - Ruimtelijke ordening 1	269	269	269	269
TV8. 8.2 - Grondexploitatie (niet 2 bedrijventerreinen)	11.869	16.074	20.715	19.202
TV8. 8.3 - Wonen en bouwen 3	987	987	987	987
Totaal Lasten	20.686	22.344	26.983	25.386
Baten				
TV0. 0.3 - Beheer overige gebouwen en 3 gronden	-173	-173	-173	-173
TV3. 3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur 2	-6.102	-3.553	-3.599	-3.514
TV3. 3.3 - Bedrijvenloket en 3 bedrijfsregelingen	-49	-49	-49	-49
TV8. 8.1 - Ruimtelijke ordening 1	-22	-22	-22	-22
TV8. 8.2 - Grondexploitatie (niet 2 bedrijventerreinen)	-11.850	-16.055	-20.697	-19.184
TV8. 8.3 - Wonen en bouwen 3	-440	-564	-540	-540
Totaal Baten	-18.637	-20.417	-25.080	-23.482
Resultaat	2.049	1.927	1.903	1.905

Indicatoren

Milieu

Verplichte indicatoren	0-waarde	Actuele waarde	Ambitie 2020 t.o.v. 0-waarde	Bron
Omvang huishoudelijk restafval <i>KG / inwoner</i>	249 (2015)	243 (2016)	Daling	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	1,1% (2015)	1,3% (2016)	Stijging	RWS

Economie

Verplichte indicatoren	0-waarde	Actuele waarde	ambitie 2020 t.o.v. 0-waarde	Bron
Banen <i>Per 1.000 inwoners 15-64 jr.</i>	438,1 (2016)	434,6 (2017)	Stijging	LISA
Vestigingen (van bedrijven) <i>Per 1.000 inwoners 15-64 jr.</i>	97,8 (2016)	98,7 (2017)	Stijging	LISA
Funciemenging	41,0% (2016)	40,8% (2017)	Stijging	LISA

Wonen

Verplichte indicatoren	0-waarde	Actuele waarde	ambitie 2020 t.o.v. 0-waarde	Bron
Gemiddelde WOZ waarde	215 (2016)	221 (2017)	n.v.t.	CBS
Nieuw gebouwde woningen <i>Per 1.000 woningen</i>	28,6 (2017)	3,4 (t/m 23/7/18)	Stijging	BAG
Demografische druk (15-64 jr)	76,1%	76,8%	Daling	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	678 (2017)	675 (2018)	Daling	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	799 (2017)	798 (2018)	Daling	COELO

Programma 3 Buitenruimte

Wat willen we bereiken?

Programma 3

De groene openbare ruimte vervult een centrale rol in Hendrik-Ido-Ambacht. Het groen heeft een positieve invloed op de gezondheid en het welbevinden van onze inwoners. Wij vinden het belangrijk dat ons dorp schoon, veilig en aantrekkelijk is om in te verblijven. Inwoners, bedrijven en gemeente leveren daaraan elk een bijdrage. Duurzaamheid is daarbij een belangrijk principe. Of het nu gaat om de inrichting en onderhoud van ons groen, afvalscheiding of mobiliteit. We zoeken steeds naar de optimale balans tussen mens, economie en milieu.

Wat willen we bereiken?

Acties programma 3

Vertalingen coalitieprogramma naar collegewerkprogramma

Wat gaan we daar voor doen?

Actieplan zwerfafval

Vanuit het coalitieprogramma wordt meer aandacht besteed aan zwerfafval. Hiervoor is vanuit Nedvang een landelijke subsidie beschikbaar gesteld. Het actieplan zet met de subsidie in op het bestrijden en tegengaan van zwerfafval binnen de gemeente, met name op de hotspots.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Gestart

- **Tijd**
  - Actieplan opgesteld
  - 1 augustus verzonden naar Nedvang ter goedkeuring
  - Binnen 4 weken respons
- **Geld**
  - In afwachting van goedkeuring van subsidie

Grondstoffenbeleidsplan

We stellen een grondstoffenbeleidsplan op waarbij we uitgaan van optimalisatie van het huidige systeem van inzameling. We maken helder wat voor onze gemeente de milieupgave is om de richtlijnen vanuit het Landelijk Afvalbeheer Plan te behalen en wat we kunnen doen om onze resultaten de komende jaren te verbeteren. Het plan besteedt specifiek aandacht aan kostenreductie. Daarnaast stellen we beleid vast op het gebied van het ophalen van grof vuil tegen betaling, afvalvrije scholen, textiel inzameling en afval van kringloopwinkels. Het nieuwe grondstoffenbeleidsplan wordt in het eerste kwartaal 2019 aangeboden aan de raad.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Notitie effecten Sandelingenknoop en Noordeinde

Door de reconstructies van de Sandelingen Knoop en het Noordeinde die in 2018 zijn uitgevoerd, zijn verbeteringen bereikt in de verkeersdoorstroming vanuit de gemeente naar de rijkswegen A15 en A16. In de komende collegeperiode wordt gemonitord of en wanneer nog aanvullende maatregelen nodig zijn.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Speel- en groengebieden inrichten

Bij de invulling van de buitenruimte wordt rekening gehouden met de behoeften en wensen van de inwoners. Voor het inrichten van speel- en groengebieden worden participatietrajecten opgezet. De graad en vorm van betrekken van omwonenden is flexibel in te vullen en afhankelijk van het onderwerp en het belang.

Om de overlast van hondenpoep terug te dringen wordt samen met de inwoners een uitvoeringsplan opgesteld. Met belanghebbenden wordt een notitie opgesteld om de integrale toegankelijkheid in de openbare ruimte te verbeteren.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Wat willen we bereiken?

Grote beleidstrajecten niet voortvloeiend uit het Coalitieprogramma

Wat gaan we daar voor doen?

Gemeentelijk rioleringsplan

Beleidskader

De gemeentelijke zorgplicht voor afvalwater, hemelwater en grondwater wordt , met de daarvoor benodigde middelen, uitgewerkt in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Vanuit de Wet Milieubeheer zijn gemeenten verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van afvalwater binnen hun grondgebied. Ook is elke gemeente wettelijk verplicht om volgens deze wet (artikel 4.22) een GRP op te stellen. Het GRP is in 2018 vastgesteld.

Financieel kader

De rioolheffing dekt alle kosten die te maken hebben met onze zorgplicht voor het afvalwater, hemelwater en grondwater met een kostendekkend tarief. In de jaarlijkse investeringsplanning zijn bedragen opgenomen voor het uitvoeren van (verbeter)maatregelen om aan de doelstellingen te kunnen voldoen volgens de kwaliteitsniveaus van het GRP.

Ontwikkelingen

Onze gemeente werkt in het kader van het Bestuursakkoord Water binnen de Drechtsteden samen met de gemeenten Dordrecht, Alblasserdam, Zwijndrecht en het waterschap Hollandse Delta. De onderlinge samenwerking van de gemeenten met het waterschap heeft als doel het vergroten van de kwaliteit, het behalen van kostenbesparingen en het verminderen van kwetsbaarheid.

In 2019 worden rioleringsprojecten uitgevoerd in de wijkKruiswiel (meerdere fasen die tot circa 2022 doorlopen) en het herstel van de riolering onder de rotonde Jonkerkade-Antoniusslaan-Hoge Kade.

3. Water

Beleidskader

Op het gebied van waterbeheer beschikken wij over diverse plannen zoals het baggerplan en het beschoeiingenplan.

Baggerplan

In de verordening van het Waterschap is opgenomen dat wateren periodiek moeten worden gebaggerd om ze op de juiste diepte en breedte te houden. Het feitelijke baggerwerk wordt zowel door onze gemeente als door het waterschap Hollandse Delta uitgevoerd, afhankelijk van de onderhoudsverplichting van de watergangen.

Beheer en onderhoudsplan oeverbeschermingen

Sinds 2018 hebben wij een Beheer- en onderhoudsplan oeverbescherming 2018-2026. Hierdoor kan onze gemeente het beheer en onderhoud aan de oeverbescherming op een structurele wijze uitvoeren.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Doorlopend

■ **Kwaliteit**

■ **Tijd**

■ **Geld**

Beleidsplan Openbare Verlichting

Ontwikkelingen met betrekking tot de openbare verlichting gaan snel. Led is inmiddels de nieuwe standaard. Verlichting wordt steeds 'slimmer' en straks mogelijk ook de drager van tal van sensoren en communicatiemiddelen die gebruikt worden in de openbare ruimte. Daarnaast spelen vanzelfsprekend de 'gewone' vraagstukken op gebied van verkeersveiligheid en sociale veiligheid waar de OVL aan bijdraagt: voldoende licht wanneer nodig en storingen moeten snel worden opgelost. In het kader van milieu en energie speelt ook steeds vaker de vraag om het donker te laten zijn daar waar het kan en dimmen van licht waar dit kan. Al deze punten worden meegenomen in het nieuwe beleidsplan openbare verlichting. Dit toekomstbestendig beleidsplan wordt in het tweede kwartaal van 2019 ter besluitvorming aangeboden aan de raad.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Beleidsplan begraafplaatsen

Het beleidsplan begraafplaatsen geeft invulling aan de wijze waarop de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht gaat voorzien in voldoende begraafcapaciteit, een kostendekkende exploitatie en de manier waarop om gegaan wordt met trends en ontwikkelingen in de lijkbezorging. Het nieuwe beleidsplan wordt in het eerste kwartaal 2019 aan de raad voorgelegd.

Wat mag het kosten ?

Bedragen x1000

Exploitatie	Prim.begrot.2019	2019 JS2020	2019 JS2021	2019 JS2022
Lasten				
TV2.1 2.1 - Verkeer en vervoer	3.906	3.939	3.949	3.962
TV2.5 2.5 - Openbaar vervoer	125	125	125	125
TV5.73 5.73 - Groen en waterhuishouding	1.932	1.943	2.049	2.105
TV7.2 7.2 - Riolering	2.000	2.000	2.000	2.000
TV7.3 7.3 - Afval	3.663	3.534	3.543	3.320
TV7.5 7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	505	418	421	422
TV8.13 8.13 - RO Vastgoedregistratie	189	189	189	189
Totaal Lasten	12.320	12.149	12.276	12.123
Baten				
TV2.1 2.1 - Verkeer en vervoer	-127	-127	-127	-127
TV7.2 7.2 - Riolering	-2.315	-2.315	-2.315	-2.315
TV7.3 7.3 - Afval	-3.691	-3.691	-3.691	-3.691
TV7.5 7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	-509	-509	-509	-509
Totaal Baten	-6.643	-6.643	-6.643	-6.643
Resultaat	5.678	5.506	5.633	5.480

Indicatoren

Verplichte indicatoren	0-waarde	Actuele waarde	Ambitie 2020 t.o.v. 0-waarde	Bron
Verkeersongevallen				
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	8% (2014)	8% (2015)	Gelijk	VeiligheidNL
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	8% (2014)	6% (2015)		VeiligheidNL

Vrijwillige indicatoren	0-waarde	Actuele waarde	Ambitie 2020 t.o.v. 0-waarde	Bron
Verkeersongevallen				
Verkeersongeval met letsel	23	16		

Verkeersongeval dodelijke afloop	(2016) 0	(2017) 0		
Verlaten plaats ongeval	(2016)	(2017)		
Bereikbaarheid	99 (2016)	111 (2017)		
Oordeel inwoners over...				
bereikbaarheid buurt met auto	8 (2015)	8,2 (2017)	Stijging	OCD
bereikbaarheid buurt vanaf de snelweg	8,4 (2015)	8,1 (2017)	Stijging	OCD
doorstroming op hoofdwegen in gemeente	7,2 (2015)	6,9 (2017)	Stijging	OCD
bereikbaarheid gemeentelijke voorzieningen per fiets	8,3 (2015)	8,4 (2017)	Stijging	OCD
het openbaar vervoer	6,8 (2015)	6,4 (2017)	Stijging	OCD
Meldingen overlast				
Meldingen overlast honden	35 (2016)	57 (2017)	Gelijk	Veiligheidsmonitor
Overlast afval	74 (2016)	138 (2017)	Gelijk	Veiligheidsmonitor
Overlast verkeer	114 (2016)	261 (2017)		Veiligheidsmonitor

Programma 4 Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen

Wat willen we bereiken?

Programma 4

De Ambachtse samenleving vormen we samen met onze inwoners, verenigingen en bedrijven. Met elkaar werken we aan de toekomst van onze gemeente. Dat gaat niet vanzelf: we moeten ervoor zorgen dat onze gemeente veilig is, we een solide en financieel beleid kunnen voeren en op een goede, effectieve manier samenwerken in de regio. Daarbij zijn wij verantwoordelijk voor allerlei wettelijke taken die ons zijn opgelegd. Als transparant en daadkrachtig gemeentebestuur voeren wij deze taken met onze ervaring en kennis uit.

Wat willen we bereiken?

Acties programma 4

Vertalingen coalitieprogramma naar collegewerkprogramma

Wat gaan we daar voor doen?

Beleidsplan Integrale Veiligheid

Een van de doelstellingen uit het coalitieprogramma is het veiligheidsniveau in onze gemeente op het huidige niveau te handhaven. Om dit te realiseren is het belangrijk dat we uitvoering geven aan de thema's die specifiek aandacht nodig hebben. Met zowel interne als externe partners hebben we geïnventariseerd welke thema's dat de komende 4 jaar zullen zijn. Hierbij is rekening gehouden met nieuwe ontwikkelingen en de groei van onze gemeente. Met het opstellen van het meerjarig beleidsplan integrale veiligheid gaan we deze thema's voor de komende jaren verankeren.

Portefeuillehouder: Heijkoop Jan

Beleidsregels Wietkwekerijen

Ook in de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht constateren we dat in bijvoorbeeld woningen en bedrijven drugsgerelateerde activiteiten plaatsvinden. Om een goede en adequate aanpak mogelijk te maken is het belangrijk dat er beleidsregels in relatie tot artikel 13b van de Opiumwet worden opgesteld. Dit gebeurt in de eerste helft van 2019.

Portefeuillehouder: Heijkoop Jan

Bestedingsplan CAI gelden

We hebben met de stichting CAI afgesproken dat de middelen die de CAI beschikbaar heeft, worden aangewend voor voorzieningen voor inwoners van onze gemeente. Dit in samenspraak met het college. In de statuten van de CAI is de rol van de gemeente helder vastgelegd; als gemeente dragen wij voorstellen voor projecten aan bij het CAI bestuur. Samen met het bestuur van de CAI én met de inwoners maken we een bestedingsplan voor de beschikbare middelen.

Portefeuillehouder: Flach André

Dienstverleningsconcept

Met de toename van de digitalisering in de dienstverlening, de nieuwe privacywetgeving en de aandacht voor het voorkomen van identiteits- en adresfraude neemt de complexiteit van het werk behoorlijk toe. Al deze ontwikkelingen geven het belang van de roadmap Dienstverlening aan. Onze dienstverlening verandert. Informatietechnologie biedt enorme mogelijkheden, maar brengt aan de andere kant ook risico's met zich mee. Om te zorgen dat we klaar zijn voor deze ontwikkelingen passen wij in 2019 onze visie op dienstverlening aan.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Drugsnota actualiseren

De drugsnota geeft invulling aan de wijze waarop de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht omgaat met de handel in, en gebruik van soft- en harddrugs. Aspecten als preventie, voorlichting, hulpverlening en het verminderen van drugs gerelateerde overlast vormen de kern van de drugsnota. De drugsnota wordt in de huidige collegeperiode geactualiseerd.

Portefeuillehouder: Heijkoop Jan

Handhavingsplan

Door de groei van onze gemeente, het toenemend aantal taken, maar ook het groeiend aantal meldingen van inwoners is de beschikbare capaciteit van Handhaving inmiddels ontoereikend. De doorlooptijden in de afhandeling van meldingen nemen hierdoor alleen maar toe en daarmee ook vaak de irritatie bij inwoners. Dit betekent ook dat onze handhavers alleen nog maar repressief bezig kunnen zijn en niet meer preventief door hun aanwezigheid. Daarnaast zijn ontwikkelingen zichtbaar waarbij nog meer taken richting de gemeente gaan komen. In 2019 presenteren we een plan waarin we aangeven hoe we handhaving de komende jaren kunnen versterken.

Portefeuillehouder: Heijkoop Jan

Nota Verbonden Partijen

In de Nota Verbonden Partijen geven we kaders voor deelname aan en het sturen op verbonden partijen. Samen met de visie op regionale samenwerking geeft deze nota aan hoe wij aankijken tegen de regionale samenwerking. De nota Verbonden Partijen uit 2014 actualiseren we met name op de risicoprofielen van de verbonden partijen en de inhoud van de sturingsarrangementen. Met de sturingsarrangementen geven we voor elke verbonden partij aan hoe we sturing willen geven en wat voor soort informatie we daar voor nodig hebben. We geven bovendien een risicoinschatting van de betreffende verbonden partij. De nieuwe Nota Verbonden Partijen biedt daarmee een transparant sturingskader. We bieden de Nota Verbonden Partijen in de eerste helft van 2019 aan de raad aan.

Portefeuillehouder: Flach André

Participatienota

We organiseren een traject waarbij we in overleg met inwoners, ondernemers en andere partners van de gemeente tot een nieuwe participatienota komen. We gebruiken hiervoor goede voorbeelden uit het hele land. Deze participatienota is één van de onderdelen van ons nieuwe communicatiebeleid. De participatienota gaat in de eerste helft van 2019 richting de raad.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Visie op regionale samenwerking

Regionale samenwerking vinden we belangrijk. We werken graag samen met andere gemeenten. Samenwerking levert (schaal)voordelen op, maar moet wel aantoonbare meerwaarde voor onze inwoners bieden. Wij werken vanuit onze eigen kracht, zelfstandigheid en identiteit samen in de regio. In de afgelopen jaren heeft samenwerking op het niveau van de Drechtsteden en op het niveau van Zuid-Holland Zuid ons echt meerwaarde gebracht. Dat zien we zeker op het sociale domein in betere kwaliteit in zorg en ondersteuning voor onze inwoners én organisatorische en financiële voordelen. De dienstverlening naar onze inwoners is beter geworden door de ondersteunende diensten. Regionale lobby's helpen ons onze ambities te bereiken, zeker op het vlak van mobiliteit en bereikbaarheid. Op het gebied van wonen en economie willen we als zelfstandige gemeente zichtbaar zijn naar onze inwoners en het bedrijfsleven. Op deze vlakken willen we zelf uitvoering geven aan regionale visies.

Wij vinden lokale kennis en betrokkenheid erg belangrijk bij besluiten en willen daarom niet meer bevoegdheden overdragen aan de regio. We laten onze eigen zelfstandigheid, identiteit en meerwaarde voor onze inwoners steeds zwaar wegen als wij een afweging maken over regionale samenwerking. De voordelen van regionale samenwerking combineren we zo met de kracht van ons lokaal bestuur. Een bestuur dat wordt ondersteund door een eigen, krachtige, zelfstandige ambtelijke organisatie.

Deze uitgangspunten vertalen we in een geactualiseerde visie op de regionale samenwerking, waarbij we ingaan op de actuele ontwikkelingen in de regio over de toekomst van de samenwerking. In de visie geven we aan hoe we aankijken tegen onze positie in de regio. U krijgt deze visie in de tweede helft van 2019.

Portefeuillehouder: Flach André

Wat willen we bereiken?

Grote beleidstrajecten niet voortvloeiend uit het coalitieprogramma

Wat gaan we daar voor doen?

Informatieveiligheid

Informatieveiligheid is een groot goed. Tegelijkertijd weten we dat niet alles voor 100% kunnen beveiligen. Het is daarom belangrijk dat we risico-gestuurd werken. Dat houdt in dat we risico's die we mogelijk lopen op dit terrein in beeld krijgen en houden. We zetten ons maximaal in om die risico's te elimineren of te beheersen. Naast dit risico-gestuurd werken zullen we ook in 2019 het risicobewustzijn bij onze medewerkers vergroten. Dit is een blijvend proces. De menselijke factor is immers toch vaak de meest riskante factor als het gaat om informatiebeveiliging.

Wat mag het kosten ?

Bedragen x1000

Exploitatie	Prim.begrot.2019	2019 JS2020	2019 JS2021	2019 JS2022
Lasten				
TV0.1 0.1 - Bestuur	1.887	1.888	1.888	1.907
TV0.10 0.10 - Mutaties reserves	36	39	6	6
TV0.11 0.11 - Resultaat van de rekening van baten en lasten	690	695	612	1.144
TV0.2 0.2 - Burgerzaken	1.037	1.004	993	971
TV0.4 0.4 - Overhead	6.027	6.024	6.135	6.136
TV0.5 0.5 - Treasury	-148	0	14	-41
TV0.61 0.61 - OZB woningen	39	39	39	39
TV0.62 0.62 - OZB niet-woningen	155	155	155	155
TV0.64 0.64 - Belastingen overig	10	10	10	10
TV0.7 0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-571	-565	-579	-574
TV0.8 0.8 - Overige baten en lasten	1.343	1.340	1.340	1.340
TV1.1 1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	1.880	2.000	2.000	2.000
TV1.2 1.2 - Openbare orde en veiligheid	367	367	367	367
Totaal Lasten	12.751	12.995	12.979	13.458
Baten				
TV0.1 0.1 - Bestuur	213	317	421	0
TV0.10 0.10 - Mutaties reserves	-1.197	-286	-304	-305
TV0.2 0.2 - Burgerzaken	-432	-408	-408	-408
TV0.4 0.4 - Overhead	-10	-10	-10	-10
TV0.5 0.5 - Treasury	-663	-605	-603	-598
TV0.61 0.61 - OZB woningen	-3.705	-3.705	-3.705	-3.705
TV0.62 0.62 - OZB niet-woningen	-1.566	-1.566	-1.566	-1.566
TV0.64 0.64 - Belastingen overig	-677	-677	-677	-155
TV0.7 0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-34.798	-	-	-
		35.213	35.637	36.042
TV0.8 0.8 - Overige baten en lasten	-12	-12	-12	-12
TV1.2 1.2 - Openbare orde en veiligheid	-39	-39	-39	-39
Totaal Baten	-42.886	-	-	-
		42.204	42.540	42.841

Resultaat	-30.136	-	-	-
		29.209	29.561	29.383

Indicatoren

Veiligheid

Verplichte indicatoren	0-waarde (2016)	Actuele waarde (2017)	Ambitie 2020 t.o.v. 0-waarde	Bron
Jongeren				
Verwijzing halt 12-17 jaar <i>Per 10.000 inwoners</i>	209	149	Gelijk	Bureau Halt
Criminaliteit				
Winkeldiefstallen <i>Per 1.000 inwoners</i>	0,7	0,94	Gelijk	Veiligheidsmonitor
Geweldsmisdrijven <i>Per 1.000 inwoners</i>	1,4	1,5	Gelijk	Veiligheidsmonitor
Diefstallen uit woningen <i>Per 1.000 inwoners</i>	2,55	2,04		Veiligheidsmonitor
Vernielingen en beschadiging (in de openbare ruimte) <i>Per 1.000 inwoners</i>	4,9	3,5	Gelijk	Veiligheidsmonitor

Vrijwillige indicatoren*	0-waarde (2016)	Actuele waarde (2017)	Ambitie 2020 t.o.v. 0-waarde	Bron
Diefstal in/uit				
Schuur/berging <i>Per 1.000 inwoners</i>	0,48	0,30		Veiligheidsmonitor
Bedrijven & instellingen <i>Per 1.000 inwoners</i>	0,61	0,74		Veiligheidsmonitor
Diefstal uit/vanaf				
Motorvoertuigen <i>Per 1.000 inwoners</i>	4,49	1,82		Veiligheidsmonitor
Diefstal van				
Fietsen <i>Per 1.000 inwoners</i>	2,35	2,69		Veiligheidsmonitor
Motorvoertuigen <i>Per 1.000 inwoners</i>	1,05	0,91		Veiligheidsmonitor
Brom- snorfietsen <i>Per 1.000 inwoners</i>	0,51	0,30		Veiligheidsmonitor

Per 1.000 inwoners	0,92	0,81		Veiligheidsmonitor
Overige delicten				
Mishandeling	0,51	0,67		Veiligheidsmonitor
Per 1.000 inwoners				
Bedreiging	0,31	0,17		Veiligheidsmonitor
Per 1.000 inwoners				
Zedendelicten				
Per 1.000 inwoners	283	231	Gelijk	Veiligheidsmonitor
melding overlast jeugd				

* Deze indicatoren zijn gemeten door de gemeentelijke veiligheidsmonitor. De meest actuele cijfers daarvan zijn uit 2017. Derhalve is de 0-waarde 2016 en de actuele waarde 2017.

Dienstverlening

Vrijwillige indicatoren	0-waarde (2014)	Actuele waarde (2017)	Ambitie 2020 t.o.v. 0-waarde	Bron
Oordeel inwoners over				
kwaliteit van de dienstverlening	6,8		Stijging	Reg. Omnibus
hun betrokkenheid bij de totstandkoming van gemeentelijke plannen	6	5,7	Stijging	Reg. Omnibus
hun betrokkenheid bij de uitvoering van gemeentelijke plannen	6	5,5	Stijging	Reg. Omnibus
Positief oordeel van de inwoners over de besteding van belastinggeld door de gemeente	6,3	6,5	Stijging	Reg. Omnibus

Bestuur en ondersteuning

Verplichte indicatoren	0-waarde (2017: 29.729)	Actuele waarde (2018: 30.342)	Ambitie 2020 t.o.v. 0-waarde	Bron
Formatie Fte per 1.000 inwoners	2,74	2,80	Gelijk	Eigen gegevens
Bezetting Fte per 1.000 inwoners	2,57	2,48	Gelijk	Eigen gegevens

Paragrafen

1. Weerstandsvermogen en risicoparagraaf

Inleiding

Voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente zijn niet alleen de cijfermatige gegevens van belang die in deze begroting worden gepresenteerd. Het college wil ook inzicht geven in de risico's die niet in de begroting kunnen worden verwerkt. Deze paragraaf geeft inzicht in (mogelijke) risico's voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht en de weerstandscapaciteit om die risico's op te vangen.

Het weerstandsvermogen kan worden omschreven als het vermogen om financiële risico's op te kunnen vangen. De weerstandsratio wordt gedefinieerd als weerstandscapaciteit gedeeld door de omvang van de risico's.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves en onbenutte belastingcapaciteit. Bestemmingsreserves en voorzieningen zijn in feite niet vrij beschikbaar. Vanwege deze beperkingen wordt slechts de Algemene reserves ingezet als component voor de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit richt zich op de gemeentelijke heffingen: de OZB, de afvalstoffenheffing, het reinigingsrecht en het rioolrecht. Er is sprake van onbenutte belastingcapaciteit wanneer het gemeentelijke OZB-tarief lager is dan het normtarief voor artikel 12-gemeenten en/of wanneer de ander genoemde tarieven niet kostendekkend zijn. Voor een toelichting op de kostendekkendheid wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Weerstandscapaciteit (x 1.000)	1-1-2018	1-1-2019	Per inwoner
Algemene reserves	15.942	19.653	1
Incidenteel beschikbaar	15.942	19.653	1
Beschikbaar voor "Onvoorzien"	25	25	1
<u>Onbenutte belastingcapaciteit</u>			
Afvalstoffenheffing	492	785	26
Riolering	0	0	0
<u>OZB</u>			
Opbrengst volgens art. 12 norm	6.747	6.747	220
Opbrengst volgens tarief HIA	5.271	5.271	171
Vrije ruimte	1.968	2.261	74
Marktgeden	55	20	1
Begraafplaatsen	117	0	0

Wabo	859	1.255	41
Burgerzaken	415	578	19
overige leges	111	181	6
Totaal vrije ruimte belastingen	3.526	4.295	140
<u>Totaal weerstandsvermogen</u>	<u>19.493</u>	<u>23.973</u>	<u>141</u>
(Incidenteel + Structureel)			

Risicobeleid

In de nota reserves en voorzieningen 2011 is het beleid voor het gewenste weerstandsvermogen vastgesteld. Voor de bepaling van het gewenste niveau van het weerstandsvermogen is inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit als gevolg van risico's noodzakelijk.

De doelstellingen voor risicomanagement zijn:

- tijdig inzicht krijgen in de risico's en het beheersen van deze risico's
- beperken van de gevolgen van risico's;
- het risicobewust maken, ter voorkoming van risico's of het beperken van de gevolgschade;
- beoordeling van het weerstandsvermogen in het kader van de BBV.

Definitie: In dit kader gaat het om financiële risico's: de mogelijkheid dat zich een gebeurtenis voordoet die de middelen voor het realiseren van onze doelen positief of negatief beïnvloedt. Het risico wordt daarbij nader geconcretiseerd door middel van "kans x impact".

Risico's met een regulier/structureel karakter moeten van structurele maatregelen worden voorzien, zoals het afsluiten van verzekeringen, het treffen van voorzieningen, het inrichten van de administratieve organisatie, het aanpassen van beleid en de begroting etc. Tegenvallers met een structureel karakter kunnen incidenteel opgevangen worden met het weerstandsvermogen, maar moeten van structurele maatregelen worden voorzien. Exploitatierisico's die samenhangen met de recessie worden daarom (incidenteel) gerekend tot de risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen: het risico op lagere rijksbijdragen, bijstandsverlening, bouwleges etc., maar moeten structureel worden aangepakt. De bepaling van risico's is altijd een momentopname en moet daarom regelmatig worden herijkt (lieft binnen de P&C cyclus).

Bij de inventarisatie van de risico's in deze paragraaf betreft het de actuele risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen, dit zijn risico's:

- die niet op een andere manier zijn te ondervangen;
- die een financieel nadelig gevolg kunnen hebben;
- die relevant zijn (lees: risico van materieel belang);
- die met redelijke zekerheid zich gaan voordoen en
- niet direct beïnvloedbaar zijn.

Voor de inventarisatie van de risico's gelden de volgende criteria:

- In het kader van het weerstandsvermogen zijn in principe alleen de financiële risico's van toepassing waarvoor vooralsnog geen of onvoldoende beheersmaatregelen aanwezig zijn.

- Voor invulling van het begrip ‘risico van materiële betekenis’ is gekozen voor een norm van 0,5% van de totale uitgaven van de gemeente, t.w. € 0,3 mln. Dus richten we ons op risico’s die redelijkerwijs een financiële impact kunnen hebben van € 0,3 miljoen of meer. Door clustering van een aantal kleinere risico’s binnen een programma, kan eventueel al te rigide hantering van het materialiteitsbegrip worden ondervangen.
- Voor de beschouwing van de risico’s wordt een tijdshorizon gehanteerd van 4 jaar.

De risicoberekening

Per risico wordt op hoofdlijnen toegelicht wat het risico inhoudt. Vervolgens vindt op basis van de beschikbare informatie een inschatting plaats over de omvang van het risico en de mate van zekerheid dat het risico zich gaat voordoen. De mate van zekerheid wordt geduid met laag (30%), gemiddeld (50%) en hoog (80%). Daarnaast wordt bezien of het risico structurele of incidentele gevolgen heeft. Daar waar er structurele gevolgen zijn, moeten structurele beheersmaatregelen genomen worden als dit risico zich voordoet,. Eventuele incidentele gevolgen kunnen afgezet worden tegen incidentele beheersmaatregelen (onder andere de reserves).

Risico verbonden partijen

Wij zijn eigenaar van een aantal verbonden partijen, daardoor lopen wij indirect ook risico's. Voor onze grote verbonden partijen maken we een inschatting welk risico wij als eigenaar in onze eigen risicoparagraaf moeten opnemen.

- De GRD kent een totaal van inwonerbijdragen van 277 miljoen en eigen vermogen van 4 miljoen. Onze bijdrage is circa 14 miljoen (5,2%) en 10 miljoen na aftrek doeluitkering inkomensvoorziening.
- OZHZ kent een omzet van 27 miljoen met een eigen vermogen van 2,9 miljoen, onze bijdrage is circa 4 ton (1,5%).
- De VRZHZ heeft een omzet van 40 miljoen, eigen vermogen 7 miljoen en onze bijdrage is circa 1,7 mln (4,4%).
- Dienst Gezondheid & Jeugd heeft een omzet van 124 miljoen (excl RAV) en een eigen vermogen van 3 mln. Onze inwonerbijdrage is zo'n 6,4 mln (5,2%).
- Drechtwerk kent een totale omzet van zo'n 48 miljoen en een eigen vermogen van 1,2 miljoen, onze bijdrage is circa 2 ton (3,9% van de inwonerbijdragen).

De risico's zijn in de begrotingen van voornoemde partijen niet altijd gekwantificeerd en zeker niet opgeteld tot een gewogen gemiddelde o.i.d. Inhoudelijk zijn vele risico's gerelateerd aan rijksmaatregelen en/of decentralisaties, m.n. op het gebied van sociale zekerheid / werkvoorziening. Hierbij moet in ogenschouw worden genomen dat wij voor de drie decentralisaties een risicovoorziening van €1,5 miljoen hebben gevormd. Extra aandacht gaat daarbij uit naar de (prognose van de) tekorten op de inkomensvoorziening bij de GRD/SDD en de verwachte tekorten bij de Serviceorganisatie van de DG&J. Voor de bepaling van ons risico wordt daarom met name onze bijdrage als vertrekpunt gehanteerd. Hierbij gaat bijna de helft onze bijdrage aan verbonden partijen naar de SDD, die voor een flink deel uit doeluitkeringen wordt bekostigd.

Conclusie verbonden partijen

Wanneer we uit gaan van een maximaal risico van 10% van onze (netto)bijdrage resulteert een cumulatief bedrag van ongeveer € 1,9 miljoen (i/s) met een hoge kans van optreden (80%).
Beheersmaatregel: Actief bewaken in de ambtelijk en bestuurlijke overlegvormen.

Risico Grondexploitaties

Voor de Grondbedrijf complexen geldt dat het niet alleen om negatieve, maar ook om positieve risico's gaat. De begrote eindwaarde door marktrisico kan immers zowel nadeliger als voordeliger uitvallen dan de prognose. Daarnaast zijn er verschillende mogelijkheden tot bijsturing, bijvoorbeeld in tempo, programmering etc. Ook eventuele subsidies kunnen een positief risico met zich meebrengen. Jaarlijks worden de risico's van de lopende grondexploitaties ter kennisname aan de raad voorgelegd in de geactualiseerde GREX'en. In geval van een voorzien verlies wordt een 'voorziening' gevormd. Voor de algemene en specifieke risico's is een algemene reserve Grondbedrijf gevormd (en een 'voorziening' voor ons aandeel in het voorziene verlies De Volgerlanden). Grondexploitaties kennen algemene risico's zoals rente- en prijsmutaties, tijdsplanningen en afzetrisico's aan de ene kant en specifieke projectrisico's aan de andere kant. Bovendien geldt dat in zo'n grex op basis van onderzoek zo goed mogelijk en enigszins voorzichtig wordt geraamd zodat zowel voor- als nadelen kunnen optreden. Voor een uitgebreide toelichting op de grex'en en risico's wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid en de grex'en zelf.

Volgerlanden:

Deze grex kent een negatief verwacht saldo op eindwaarde dat door een voorziening is afgedekt. Op basis van de laatste actualisatie en door de risicobeheersings-methodiek die we hanteren, is voor de korte termijn (3 jaar) met 90% zekerheid een risicobuffer van 4,4 miljoen afdoende. Daarnaast is in de gemaakte afspraken met de gemeente Zwijndrecht opgenomen dat van het eventuele exploitatietekort tot € 20 miljoen beide partijen ieder de helft voor hun rekening nemen. Het bedrag dat boven de € 20 miljoen uitkomt, komt voor 2/3 deel voor rekening van Hendrik-Ido-Ambacht en 1/3 deel voor rekening van Zwijndrecht.

Ambachtsezoom

De grex 2018 fase 1 kent een maximale risicobuffer van 1,7 miljoen (met 90% zekerheid). Voor fase 1a geldt een minimaal risico van 0,05 miljoen.

Conclusie grondexploitaties

Voor de bepaling van het gecombineerde risico moet ook rekening worden gehouden met het nog niet in de boeken opgenomen positieve resultaat Ambachtsezoom. Ons aandeel in het risico Volgerlanden plus het risico Ambachtsezoom, minus het positieve resultaat Ambachtsezoom resulteert in een gecombineerd risico van 1,8 miljoen met een gemiddelde kans van optreden (50%).

Risico Algemene uitkering en doeluitkering / decentralisaties

De effecten van rijksmaatregelen zijn voor de middellange termijn allerm minst zeker. De macro-economische ontwikkelingen zijn moeilijk te voorspellen, laat staan de bestuurlijke vertaling door het Rijk naar de uitkeringen voor gemeenten en/of verdeelmodellen. Dat geldt in het bijzonder voor de drie grote decentralisaties. Vanaf 1 januari 2015 zijn de drie decentralisaties Jeugdhulp (inclusief Passend Onderwijs), WMO en Participatiewet doorgevoerd. Voor de decentralisaties met hun kortingen zijn de effecten zorgwekkend. Ook de herverdelingen kunnen voor een individuele gemeente zowel positief als negatief uitpakken (het objectieve verdeelmodel). We zullen dit de komende periode actief monitoren.

Voor deze onderdelen geldt dat ze op basis van solidariteit worden opgepakt, zodat voor- en nadelen in eerste instantie op regionaal niveau worden vereffend. Bovendien worden de risico's van Verbonden Partijen ook al hiervoor meegenomen. En de gemeente heeft een algemene

risicoreservering ingesteld voor deze taken met een huidig saldo van € 1,5 miljoen. In deze risicoparagraaf wordt voor deze onderdelen rekening gehouden met een rest risico van 10% van onze bijdragen.

Conclusie algemene- en doeluitkeringen

In onze Kadernota wordt zo goed mogelijk geanticipeerd op rijksplannen (taakstellingen). Dat geldt ook voor eventuele herverdelingseffecten. Voor deze risicoparagraaf houden we rekening met een nadelig restrisico ter grootte van 3% van ons taakveld Algemene Uitkering. Dit is € 1,04 miljoen met een gemiddelde (50%) kans van optreden. Beheersmaatregelen: Actief volgen en indien noodzakelijk maatregelen nemen tot bijsturing, met name bij Kadernota of begroting.

Recapitulatie

Omdat de risico's van verbonden partijen en rijksuitkeringen semi structureel zijn worden deze tweemaal meegeteld in de hierna opgenomen totaal telling.

SAMENVATTING (x €1.000)	2018	2019
<u>Programma 1 - Sociaal, Welzijn en Educatie</u> Verbonden partijen	2.880	3.040
<u>Programma 2 - Ruimtelijke Ordening, Economie en Wonen</u> Grondexploitaties	0	900
<u>Algemene uitkering en overige rijksbijdragen</u>	1.100	1.040
Totaal risico's	3.980	4.980
Weerstandscapaciteit	19.493	23.973
Weerstandratio	4,9	4,8

Financiële kengetallen in relatie tot de financiële positie

Hierna wordt een overzicht gegeven van financiële kengetallen. Voor de onderlinge vergelijkbaarheid zijn deze sinds 2015 voor alle gemeenten verplicht voor. Zoals bekend is onze schuldquote door onze relatief grote grondexploitatie Volgerlanden hoog. Maar in dit soort getallen komt de deelname in het risico door gemeente Zwijndrecht niet tot uitdrukking. Tegelijkertijd is zichtbaar dat door ons voorzichtige, solide financieel beleid de trend van alle financiële kengetallen positief is, dat geldt ook voor onze hiervoor berekende weerstandratio.

Wanneer we de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie bekijken, kunnen we concluderen dat de gemeente financieel gezond is.

<u>KENGETALLEN (x € 1.000)</u>	2019	2020	2021	2022
Recapitulatie				
Netto schuldquote	202%	190%	162%	142%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	193%	183%	156%	135%
Solvabiliteitsratio	16%	16%	17%	19%
Grondexploitatie	122%	114%	92%	72%

Structurele exploitatieruimte	-1%	1%	1%	1%
Belastingcapaciteit	112%	112%	112%	112%
1A. Netto schuldquote				
Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	117.500	115.500	105.300	92.900
Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	36.420	33.176	30.654	24.683
Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	5.000	5.000	5.000	5.000
Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e, f en g)	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	7.500	7.500	7.500	7.500
Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	500	500	500	500
Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	3.000	3.000	3.000	3.000
Totale baten (excl. mutaties reserves)	73.061	75.070	80.052	78.753
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	202%	190%	162%	142%
NB 69 mln geldleningen Volgerlanden				
1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen				
Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	117.500	115.500	105.300	92.900
Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	36.420	33.176	30.654	24.683
Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	5.000	5.000	5.000	5.000
Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e, f en g)	7.196	5.452	5.378	5.301
Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	7.500	7.500	7.500	7.500
Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	500	500	500	500
Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	3.000	3.000	3.000	3.000
Totale baten (excl. mutaties reserves)	73.061	75.070	80.052	78.753
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	193%	183%	156%	135%
2. Solvabiliteitsratio				
Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	31.802	30.641	30.393	30.095
Balanstotaal	194.876	188.690	175.869	157.313
Solvabiliteitsratio (A/B) x 100%	16%	16%	17%	19%
3. Kengetal grondexploitatie				
Niet in exploitatie genomen bouwgronden (art. 38a)	0	0	0	0
Bouwgronden in exploitatie (cf. art.38 lid b BBV)	88.959	85.912	73.813	56.562
Totale baten (excl. mutaties reserves)	73.061	75.070	80.052	78.753
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	122%	114%	92%	72%

4. Structurele exploitatieruimte				
Totale structurele lasten excl reserves en incidenteel	72.924	74.373	79.737	77.908
Totale structurele baten excl reserves en incidenteel	72.092	75.070	80.052	78.753
Totale structurele toevoegingen aan reserves (tabel 7)	6	6	6	6
Totale structurele onttrekkingen van reserves (tabel 7)	287	286	288	289
Totale baten excl mutaties reserves	73.061	75.070	80.052	78.753
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E	-0,8%	1,3%	0,7%	1,4%
5. Belastingcapaciteit				
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	304	304	304	304
Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	180	180	180	180
Afvalstoffenheffing voor een gezin	326	326	326	326
Eventuele heffingskorting	0	0	0	0
Totale woonlasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	810	810	810	810
Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	721	721	721	721
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor	112%	112%	112%	112%

2. Financiering

Inleiding

De financieringsfunctie van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht dient uitsluitend de publieke taak. Het beleid valt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Centraal in deze wet staan transparantie en risicobeheersing. Om inzicht te geven in de wijze waarop de gemeente dit doet en beeld te geven van de stand van zaken wordt in deze paragraaf ingegaan op het risicobeheer (met name rente- en kredietrisico), de financierings- en schuldpositie, het kasbeheer en de informatievoorziening.

Algemeen

Het Financieringsstatuut van 8 december 2015 vormt het kader voor beleid en uitvoering van de treasuryfunctie. Afhankelijk van de hoogte en verwachte duur van het liquiditeitstekort of -overschot wordt vermogen aangetrokken of uitgezet bij de Schatkist. Het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen is dat de kasgeldlimiet optimaal benut wordt en dat zoveel mogelijk met kort vermogen wordt gewerkt. Benadrukt wordt dat de financieringsfunctie van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht uitsluitend de publieke taak dient en dat een voorzichtig beleid gevoerd wordt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido).

Binnen de financiële functie van de gemeente is het van belang om onderscheid te maken tussen treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen; de controlfunctie is belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan. Vanuit deze rollen is de focus bij treasury gericht op feitelijke in- en uitgaande kasstromen, terwijl de controlfunctie veelal redeneert in termen van baten en lasten. In deze paragraaf staan de kas- en financieringsstromen centraal.

Rente ontwikkelingen

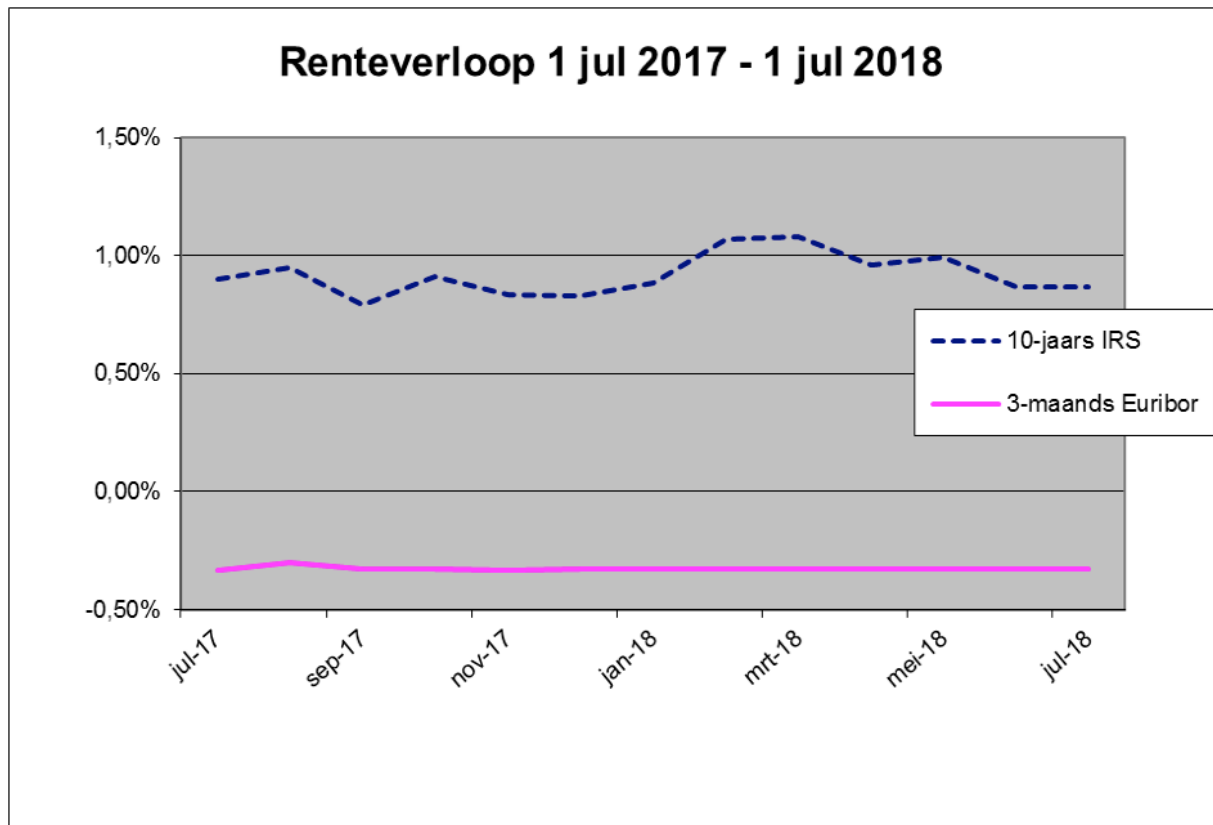
De rente heeft nog steeds een laag niveau.

De rente voor 1-maandskasgeldleningen is al vele jaren negatief. Ook voor 2019 wordt nog geen stijging tot boven de 0% verwacht. In juni 2018 heeft de Europese Centrale Bank (ECB) besloten dat het opkoopprogramma wat in maart 2016 is gestart, bij ongewijzigde omstandigheden, tot eind 2018 wordt voortgezet. Daarnaast blijven de huidige lage rentetarieven waartegen de banken hun geld bij de ECB kunnen stallen, tot medio 2019 van kracht.

De rente voor 10-jarige staatsleningen schommelt vanaf januari tot juli 2018 tussen de 0,85% en 1,05%. De marktverwachting is dat de kapitaalmarktrente het komend jaar zal stijgen tot ongeveer 1,30% medio 2019.

Vanuit Treasury SCD vindt monitoring van de renteontwikkelingen plaats en waar nodig wordt in samenspraak met de gemeente gehandeld.

Het afgelopen jaar heeft de renteontwikkeling het volgende beeld laten zien:

In onderstaande tabel wordt de renteverwachting van een aantal grootbanken voor het komend jaar weergegeven.

Tabel 1 Rentevisie

Renteverwachtingen komend jaar (rentevisie)			
Omschrijving	tijde van opstelling begroting 2019	verwachting grootbanken van stand over 1 jaar	Toe-/afname
Korte rente (3-maands Euribor), ca.	-0,33%	-0,28%	0,05%
Lange rente (10-jaars IRS), ca.	0,88%	1,30%	0,42%
Spread	1,21%	1,58%	0,37%

Banken berekenen bij het verstrekken van langjarige financiering opslagen op de in voorgaande tabellen genoemde IRS-niveaus. Voor bijvoorbeeld een 10-jaars lening bedraagt deze opslag nu circa 0,10%.

Renterisico's

Renterisico's worden vanuit de Wet fido beoordeeld op de korte en op de langere termijn.

Renterisico op de korte schuld: de kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de Wet fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente met kortlopende middelen (korter dan 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. Voor 2019 kan de kasgeldlimiet voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht als volgt worden bepaald:

Berekening kasgeldlimiet 2019:	<i>Bedragen x € 1.000</i>
Begrotingstotaal 2019	€ 73,569 miljoen
Relevant percentage	8,5%
Kasgeldlimiet	€ 6,253 miljoen

De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht verwacht in 2019 binnen de kasgeldlimietruimte te opereren. Oogmerk van het saldobehoor is om de limietruimte optimaal te benutten.

De te betalen rente voor de korte financiering is in de begroting 2019-2022 voor alle jaren geraamd op 1%.

Renterisico op de langlopende schuld: de renterisiconorm

De Wet fido definieert vaste schuld als opgenomen geldleningen met een rentetypische looptijd groter of gelijk aan 1 jaar.

Met de renterisiconorm biedt de Wet fido een richtlijn om renteaanpassingen van leningen goed in de tijd te spreiden. Het doel van deze norm is het voorkomen van veel renteherzieningen in een jaar waarbij een hoog renteniveau tot problemen zou kunnen leiden. Om dat te bereiken mag het totaal aan renteherzieningen en aflossingen op grond van deze norm per jaar niet meer zijn dan 20% van het begrotingstotaal.

Volgens voorschrift van de geactualiseerde Wet fido wordt het renterisico in onderstaande tabel voor de komende vier jaren bepaald, terwijl de renterisiconorm alleen betrekking heeft op het totaal van de begroting van het komende jaar.

Berekening renterisiconorm	<i>Bedragen x €1.000</i>			
Renterisico's	2019	2020	2021	2022
Renteherzieningen	€ -	€ -	€ -	€ -
Aflossingen	€ 14.000	€ 14.200	€ 16.400	€ 18.933
Renterisico	€ 14.000	€ 14.200	€ 16.400	€ 18.933
Berekeningen renterisiconorm				
Begrotingstotaal 2019	€ 73.569			
Percentage regeling	20%			
Renterisiconorm 2019	€ 14.714			
Toetsing renterisico aan norm:				
Renterisico	€ 14.000			

Renterisiconorm	€ 14.714		
Ruimte	-€ 714		

Uit deze tabel blijkt dat de gemeente in 2019 binnen de renterisiconorm blijft.

Financieringspositie

De totale gemeentelijke langlopende leningenportefeuille valt in twee delen uiteen, te weten een deel voor de Algemene Dienst en een deel voor De Volgerlanden. Op grond van de liquiditeitsplanning wordt voor 2019 het volgende verloop van de leningenportefeuilles verwacht:

Verwacht verloop leningenportefeuilles 2019	Stand per 1-1- 2-19	BIJ: AF:		Stand per 31-12- 2019
		Nieuwe lening 2019	Aflossing 2019	
Algemene Dienst	€ 49.500	€ 4.000	€ 4.000	€ 49.500
De Volgerlanden	€ 68.000	€ 8.000	€ 10.000	€ 66.000
Totaal	€ 117.500	€ 12.000	€ 14.000	€ 115.500

Voor de Algemene Dienst moeten we € 4 miljoen aan nieuwe leningen aantrekken en voor De Volgerlanden € 8 miljoen. De leningen voor de Algemene Dienst zullen een lineair karakter hebben. Deze leningen zijn grotendeels nodig voor het financieren van het investeringsplan.

De leningen voor De Volgerlanden blijven fixe (aflossingsvrij) omdat deze een sterke relatie hebben met de grondverkopen.

Kredietrisico's

Kredietrisicobeheersing richt zich op de kredietwaardigheid (en dus risicoprofiel) van de tegenpartijen bij financiële transacties. Kredietrisico's kunnen worden gelopen vanuit uitzettingen of uit verleende garanties.

Uitzettingen

Onder uitzettingen worden verstaan verstrekte leningen en beleggingen. We verwachten dat de stand per eind 2019 zal zijn:

Leningen aan woningcorporaties	€ 0,1 mln
Woningfinancieringen gemeentepersoneel + startersleningen	€ 3,6 mln
Lening aan ROM-D	€ 0,5 mln
Lening aan VR ZHZ	€ 1,3 mln
Totaal	€ 5,5 mln

In 2003 besloot de gemeenteraad dat het verstrekken van geldleningen aan plaatselijke instellingen

geen gemeentelijke taak is. Voor zover passend binnen de vastgestelde kaders kunnen dergelijke instellingen gebruik maken van het gemeentelijke garantiebeleid.

Garantstellingen

De gemeente loopt naast kredietrisico op uitzettingen, ook risico op de geldleningen waarover een garantstelling is verstrekt. Naar verwachting bedraagt de totale restantschuld van de gegarandeerde geldleningen per eind 2019 € 112,0 miljoen. Dit kan als volgt worden gespecificeerd:

Woningbouw (direct)	€ 2,1 mln
Woningbouw (vanuit WSW-achtervang)	€ 101,7 mln
Overig	€ 8,2 mln
Totaal	€ 112,0 mln

De borgstellingspositie die voortvloeit uit de achtervang in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) bedraagt circa 90% van het totaal geborgde volume. Aan deze achtervangpositie, ook wel aangeduid als indirect kredietrisico, is een relatief laag risicoprofiel verbonden.

De achtervangafspraken tussen WSW en de gemeenten bepalen dat WSW de gemeenten zodanig informeert dat zij vanuit hun achtervangpositie redelijkerwijs hun financiële belangen kunnen bewaken. Daartoe verstrekt het WSW jaarlijks de nodige informatie.

De overige borgstellingen zijn te kenmerken als directe gemeentelijke kredietrisico's. De grootste hiervan betreft een aansprakelijkheid voor de financieringsportefeuille van HVC waaraan een bedrag van € 8,2 miljoen verbonden is.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de gemeente vanwege een tekort aan geldmiddelen niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen. Voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht is dit risico beperkt, onder meer door een kredietlimiet van € 22 miljoen die met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is overeengekomen. Uit kostenoverwegingen bekijken we in het najaar van 2018 in hoeverre deze limiet kan worden verlaagd.

Debiteurenrisico

Het debiteurenbeleid is gericht op het beperken van de uitstaande debiteurenomvang. Door reguliere aanmaningsrondes, invorderingsacties en inning door middel van automatische incasso worden de risico's beperkt gehouden.

Kas- en saldobeleer

De inrichting van het betalingsverkeer en de saldo-regulatie wordt verzorgd vanuit het Servicecentrum Drechtsteden. De gemeente was, is en blijft daarbij overigens eigenaar van de betreffende bankrekeningen. De gemeente onderhoudt contacten met de BNG en Rabobank.

Een hulpmiddel bij de saldo-regulatie èn voor het eventueel opnemen van langjarige financiering is de meerjarige liquiditeitenplanning. Deze is door het SCD in nauw overleg met de gemeente opgezet. Deze planning wordt periodiek geactualiseerd op grond van nieuwe informatie of

inzichten rond bijvoorbeeld investeringen en grondexploitaties. Op basis van de meest actuele planning wordt voor 2019 voorzien dat in totaal voor € 12 miljoen aan nieuwe leningen moeten worden afgesloten.

Schatkistbankieren

Bij het gemeentelijk saldobehoor moeten we de voorschriften rond Schatkistbankieren in acht nemen. Onder deze regeling stalen gemeenten tijdelijk overtollige geldmiddelen bij het Ministerie van Financiën, rekening houdend met een drempelbedrag. Het drempelbedrag wordt als volgt berekend:

Berekening drempelbedrag SKB 2019:	
Begrotingstotaal	€ 73,569 miljoen
Relevant percentage	0,75%
Drempelbedrag (afgerond)	€ 549.518

Wanneer de gemeente het drempelbedrag overschrijdt moet het meerdere afgestort worden in de Schatkist van het Rijk. Over dit saldo wordt op dit moment geen rente vergoed.

Informatievoorziening

Met het Servicecentrum Drechtsteden vindt regelmatig overleg plaats over de voortgang en uitvoering van de treasuryzaken, met name over de liquiditeitenplanning en eventuele financieringsmogelijkheden. Vanwege de grote rol van De Volgerlanden in de gemeentelijke kasstromen wordt ook de planeconoom daarbij betrokken.

3. Lokale heffingen

Inleiding

Lokale heffingen kunnen we onderscheiden in gebonden en ongebonden heffingen. Gebonden wil zeggen dat de besteding gerelateerd is aan een direct aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente. Dit zijn retributies (bijvoorbeeld leges, marktgeld) of bestemmingsheffingen (bijvoorbeeld afvalstoffenheffing, rioolheffing). Deze heffingen worden verantwoord op de desbetreffende gemeentelijke programma's en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen zijn zogenaamde zuivere belastingen. De opbrengsten hieruit kunnen door de gemeenteraad vrijelijk binnen het werkterrein van de gemeente worden ingezet. Het gaat hierbij om de onroerendezaakbelastingen (OZB), hondenbelasting en precariobelasting. Deze heffingen zijn niet verbonden aan een inhoudelijk programma en behoren tot de algemene dekkingsmiddelen.

Deze paragraaf heeft betrekking op beide heffingen. In het vervolg gaan wij achtereenvolgens in op:

- Ontwikkelingen en rijksbeleid
- Overzicht opbrengst gemeentelijke heffingen
- Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)
- Overige lokale heffingen
- Kwijtscheldingen

Ontwikkelingen en rijksbeleid

Verruiming gemeentelijk belastinggebied

Al enige tijd wordt in deze paragraaf lokale heffingen in zowel de begroting als jaarrekening aandacht besteed aan de verruiming van het gemeentelijk belastinggebied. Ook nu wordt weer een laatste stand van zaken gegeven.

Al vele jaren bepleit de VNG, maar ook de Raad voor de financiële verhoudingen en de Raad van State, een uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied. Deze uitbreiding houdt in dat gemeenten meer inkomsten uit de eigen belastingheffing krijgen en tegelijkertijd minder uitkeringen van het Rijk ontvangen. Het gevolg hiervan zal zijn dat er meer verschillen tussen gemeenten ontstaan doordat de verschillende gemeenteraden lokaal andere afwegingen maken tussen inkomsten en uitgaven.

Per saldo hoeft een uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied niet tot stijging van de belastingdruk te leiden. Door de vermindering van de uitkeringen van het Rijk aan gemeenten heeft het Rijk minder uitgaven en kunnen de rijksbelastingen omlaag. De uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied zal wel leiden tot verschuiving van belastingdruk tussen individuele burgers en bedrijven. Gemeenten heffen de belastingen immers naar andere maatstaven dan het Rijk doet en de tarieven zullen per gemeente verschillen.

In het meest recente regeerakkoord (oktober 2017) is niets opgenomen over een uitbreiding van het lokaal belastinggebied. Op 14 februari 2018 ondertekenden het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen echter een Interbestuurlijk Programma (IBP) met bijbehorende gezamenlijke agenda. Over de fiscale thema's zijn daarbij de volgende procesafspraken gemaakt:

- Decentrale belastingstelsels hebben regulier onderhoud nodig om in goede staat te blijven en toekomstbestendig te zijn. Rijk en medeoverheden gaan aan dit onderhoud werken en verkennen daarnaast de mogelijkheden die decentrale belastingstelsels bieden om de realisatie van gezamenlijke ambities te faciliteren.
- We spreken af om eventuele knelpunten in de fiscale regelgeving, op het niveau van zowel de rijksoverheid als de medeoverheden, te inventariseren die belangrijke doelstellingen van Rijk en medeoverheden in de weg staan (bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid en de circulaire economie). En of er oplossingen kunnen worden geboden, met inachtneming van bestaande wet- en regelgeving.

Hiermee staat de deur naar een uitbreiding van het lokale belastinggebied toch weer op een kier.

Overzicht gemeentelijke belastingopbrengsten

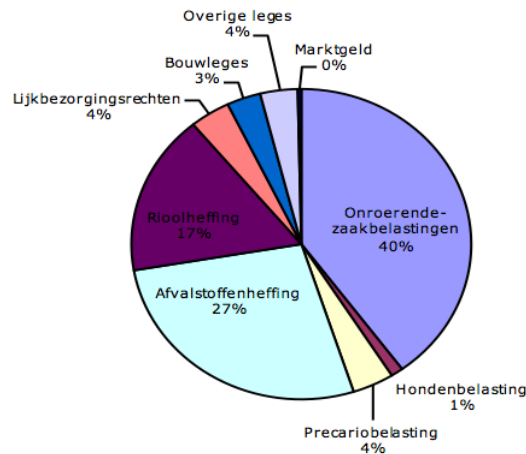
Onderstaande tabel geeft een overzicht met de geraamde opbrengst voor 2019 en 2018, evenals de verantwoorde opbrengsten over 2017. Wij merken op dat de verschillen tussen 2019 ten opzichte van 2018 geen indicatie geven van de stijging of daling van de tarieven, maar van de totale opbrengst. Factoren zoals areaaluitbreiding spelen hierbij een belangrijke rol.

Bedragen x €1.000	Rekening 2017	Begroting na wijziging 2018	Begroting 2019	Mutatie 2019 t.o.v. 2018
Algemene dekkingsmiddelen (ongebonden heffingen)				
Onroerendezaakbelasting	5.237	5.175	5.271	96
Hondenbelasting	149	151	155	4
Precariobelasting	524	524	522	-2
Subtotaal	5.910	5.850	5.948	98
Gebonden heffingen				
Afvalstoffenheffing	3.414	3.471	3.604	133
Rioolheffing	2.126	2.167	2.209	42
Lijkbezorgingsrechten	570	478	509	31
Bouwleges	704	434	426	-8
Overige leges	761	571	471	-100
Marktgeld	45	44	45	1
Subtotaal	7.620	7.165	7.264	99
TOTAAL	13.530	13.015	13.212	197

Procentueel aandeel per heffingssoort op totale opbrengst 2019

In het begrotingsjaar is circa 20% van de inkomsten afkomstig uit lokale heffingen. De lokale heffingen vormen daarom een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente.

Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)

Tot de lokale woonlasten worden gerekend de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Deze heffingen bepalen het grootste deel van de gemeentelijke opbrengsten en bepalen daarmee ook grotendeels de lokale lastendruk.

In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van gemiddelde WOZ-waarde (de basis voor het berekenen van de OZB-aanslag) en de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens weergegeven over de laatste vier jaren. Hier zijn voor de afvalstoffen- en de rioolheffing de tarieven opgenomen die voor dat jaar gelden. De gemiddelde woonlast OZB is berekend door de gemiddelde WOZ-waarde te vermenigvuldigen met het geldende tariefpercentage. In de kolom 2019 zijn de gevolgen van de belastingvoorstellen verwerkt.

	2015	2016	2017	2018	2019
Gemiddelde WOZ-waarde	208.00	215.000	221.000	232.000	--
OZB-eigenaar	305,97	309,17	306,75	299,74	304,23
Afvalstoffenheffing	315,12	315,12	315,12	321,36	326,16
Rioolheffing eigenaar	117,36	120,84	120,84	120,84	122,64
Rioolheffing gebruiker	54,48	56,16	56,16	56,16	56,88
Ontwikkeling lastendruk	793	801	799	798	810

% stijging t.o.v. vorig jaar		1,1%	-0,3%	-0,1%	1,5%
------------------------------	--	------	-------	-------	------

Bij de berekening van de woonlasten voor 2019 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Onroerendezaakbelasting	+1,5%
Afvalstoffenheffing	+1,5%
Rioolheffing	+1,5%

Deze belastingen zijn verhoogd met de inflatie.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de gemiddelde woonlasten in 2019 met 1,5% stijgen ten opzichte van het jaar ervoor.

Hieronder treft u per heffing een toelichting aan.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De OZB genereert veruit het grootste deel van de gemeentelijke belastingopbrengst. De OZB bestaat uit drie verschillende belastingen: een eigenarenbelasting voor woningen en niet-woningen en een gebruikersbelasting voor niet-woningen. De opbrengst vloeit naar de algemene middelen van de gemeente. De raad bepaalt met het vaststellen van de begroting de totale opbrengst van deze heffing.

Om onevenredige stijging van de collectieve lastendruk te voorkomen, heeft het Rijk een beperking ingesteld op de stijging van de OZB-tarieven: de macronorm. Deze norm houdt in dat de opbrengst van de OZB van alle gemeenten samen niet meer mag stijgen dan de reële trendmatige groei van het bruto binnenlands product plus de prijsontwikkeling. Voor 2019 is dit 4%. De macronorm is al langer onderwerp van discussie. In het Bestuurlijk overleg financiële verhouding van 23 mei 2018 is afgesproken om een vervolgonderzoek in te stellen naar de invulling van het alternatief voor de macronorm ozb.

De percentages voor 2018 kunnen pas worden berekend wanneer de stijging of daling van de WOZ-waarden bekend zijn. Deze zijn op dit moment onvoldoende bekend. De verwachte stijging van de waarde van de woningen, leidt tot aanpassing van het tarief. Hierdoor geeft een stijging van de waarde, geen stijging van de belastingen.

Met de jaarlijkse voorstellen tot wijziging van de belastingverordeningen, worden de nieuwe tarieven voorgelegd. Op dat moment zijn de stijgingen van de WOZ-waarden bekend en kan het nieuwe tarief berekend worden. Om de ontwikkeling van de tarieven te laten zien, zijn hieronder de tarieven van afgelopen jaren opgenomen.

	2015	2016	2017	2018	2019
Eigenaar woning	0,1471	0,1438	0,1388	0,1292	

Eigenaar niet-woning	0,2860	0,2773	0,2661	0,2579	
Gebruiker niet-woning	0,2273	0,2227	0,2136	0,2073	

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven om de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval te dekken. Wettelijk uitgangspunt is dat de opbrengst niet hoger mag zijn dan de kosten voor inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval.

De afvalstoffenheffing is niet kostendekkend. Dit blijkt uit onderstaande berekening.

7.3 Afval	
Berekening kostendekkendheid	
Kosten taakveld incl kwijtschelding	3.795.482
Inkomsten excl. heffingen	-87.152
Netto kosten taakveld	3.708.330
Overige toe te rekenen kosten:	
Overhead	82.208
b.t.w.	598.426
Totale kosten (a)	4.388.964
Opbrengst heffingen (b)	3.604.000
Dekking (b/a*100)	82%

De tarieven hebben zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld (x € 1):

	2015	2016	2017	2018	2019
Meerpersoons	315,12	315,12	315,12	321,36	326,16
Eenpersoons	221,76	221,76	221,76	226,20	229,56
Stijging		0,0%	0,0%	2,0%	1,5%

Rioolheffing

Met ingang van 2010 hebben gemeenten de mogelijkheid gekregen om de kosten voor het hemel- en grondwater en het afvalwater te verhalen via de rioolheffing. Welke kosten via de rioolheffing worden verhaald wordt in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vastgesteld.

Dit gebeurt kostendekkend, zoals blijkt uit onderstaande berekening.

7.2 riool	
Berekening kostendekkendheid	
Kosten taakveld incl kwijtschelding	1.890.557
Inkomsten excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	1.890.557
Overige toe te rekenen kosten:	
Overhead	214.443
b.t.w.	104.263
Totale kosten (a)	2.209.263
Opbrengst heffingen (b)	2.209.000
Dekking (b/a)*100)	100%

	2015	2016	2017	2018	2019
Eigendom	117,36	120,84	120,84	120,84	122,64
Gebruik meerpersoons	54,48	56,16	56,16	56,16	56,88
Gebruik eenpersoons	27,24	28,08	28,08	28,08	28,44
Stijging		3,0%	0,0%	0,0%	1,0%

Hendrik-Ido-Ambacht heft van eigenaren van panden een vast bedrag per jaar. Hierbij is 1 januari bepalend. Ook van gebruikers van panden wordt rioolheffing geheven. Eenpersoonshuishoudens betalen de helft van een meerpersoonshuishouden.

Vergelijking andere gemeenten

Om inzicht te krijgen in het algemene verloop van de hoogte van de woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) is het goed een vergelijking met andere gemeenten te maken. Ook het landelijk gemiddelde is hierin opgenomen.

Vergelijking van woonlasten kan worden gemaakt met de Drechtstedengemeenten. Deze is gebaseerd op de actuele gegevens van de Digitale Atlas van de lokale lasten 2018 (op www.coelo.nl) en geeft de woonlasten van een meerpersoonshuishouden weer. De woonlasten in 2018 in Alblasterdam, Dordrecht, Hardinxveld Giessendam, Hendrik Ido Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht

en Zwijndrecht laten zich samenvatten in onderstaand schema (x € 1).

Gemeente	Gemiddelde WOZ-waarde	Tarief OZB	OZB eigenaar	Rioolheffing eig/gebr	Afvalstoffen heffing	Totaal	Rangnr. meerp. huish.
Sliedrecht	187.000	0,0979	183	228	195	606	24
Papendrecht	203.000	0,1261	256	136	249	641	41
Dordrecht	170.000	0,1222	208	180	276	664	70
Alblasserdam	204.000	0,1258	257	173	339	769	247
Hardinxveld-G'dam	232.000	0,1316	305	227	254	782	266
Hendrik-Ido-Ambacht	232.000	0,1292	300	177	321	798	290
Zwijndrecht*	181.000	0,1279	232	283	346	839	329
Landelijk gemiddelde	244.000	0,1180	274	194	253	721	

De indicatie in de laatste kolom betekent hoe lager het rangnummer hoe lager de woonlasten

*Voor Zwijndrecht is het totaalbedrag verlaagd met €22 wegens een tegemoetkoming in de woonlasten.

Overige lokale heffingen

Hondenbelasting

De Gemeentewet regelt dat gemeenten een belasting mogen heffen op het houden van honden. De hondenbelasting is een zuivere belasting die, net als de onroerendezaakbelasting, naar de algemene middelen van de gemeente vloeit. In onze gemeente is een relatie met het hondenbeleid gelegd.

Voor 2019 zijn de tarieven verhoogd met 1,5%, zoals vastgesteld in de Kadernota 2019.

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven over de kabels, buizen en leidingen van nutsbedrijven die in gemeentegrond liggen.

Op 1 juli 2017 is wetgeving in werking is getreden die bepaalt dat gemeenten geen precariobelasting meer kunnen heffen over netwerken van nutsbedrijven. Er is wel een overgangsregeling. Gemeenten die op 10 februari 2016 een tarief hadden voor nutsnetwerken kunnen tot 2022 precariobelasting blijven heffen. Hierbij geldt wel dat die gemeenten over de resterende jaren maximaal het tarief in rekening kunnen brengen dat gold op 10 februari 2016.

Lijkbezorgingsrechten

De tarieven zijn verhoogd met 1,5% in 2019 en zijn kostendekkend.

7.5 begraven	
Berekening kostendekkendheid	
Kosten taakveld	504.962
Onttrekking aan reserve	-167.498
Inkomsten excl. heffingen	-82.861
Netto kosten taakveld	254.603
Overige toe te rekenen kosten	
Overhead	158.108
b.t.w.	13.830
Totale kosten (a)	426.541
Opbrengst heffingen (b)	426.541
Dekking (b/a*100)	100%

Leges

De leges zijn verhoogd met 1,5% zoals vastgesteld in de Kadernota 2019. De kosten waarvoor de leges verschuldigd zijn, worden door de leges niet gedekt, zoals blijkt uit onderstaande berekeningen.

8.3 bouwleges	
Berekening kostendekkendheid	
Kosten taakveld	835.108
Inkomsten excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	835.108
Overige toe te rekenen kosten	
Overhead	845.443
b.t.w.	
Totale kosten (a)	1.680.551
Opbrengst heffingen (b)	425.986
Dekking (b/a*100)	25%

0.2 Burgerzaken	
Berekening kostendekkendheid	
Kosten taakveld	1.009.966
Inkomsten excl. heffingen	

Netto kosten taakveld	1.009.966
Overige toe te rekenen kosten	
Overhead	0
b.t.w.	
Totale kosten (a)	1.009.966
Opbrengst heffingen (b)	432.239
Dekking (b/a*100)	43%

Overige leges	
Berekening kostendekkendheid	
Kosten taakveld	105.939
Inkomsten excl. heffingen	
Netto kosten taakveld	105.939
Overige toe te rekenen kosten	
Overhead	114.030
b.t.w.	
Totale kosten (a)	219.969
Opbrengst heffingen (b)	38.616
Dekking (b/a*100)	18%

Marktgeld

De marktgelden zijn voor 2019 met 1,5% verhoogd.

De inkomsten uit marktgelden zijn niet kostendekkend, zoals uit onderstaande berekening blijkt.

3.3 Markt	
Berekening kostendekkendheid	
Kosten taakveld	68.039
Inkomsten excl. heffingen	-3.387
Netto kosten taakveld	64.652
Overige toe te rekenen kosten	
Overhead	0
b.t.w.	
Totale kosten (a)	64.652
Opbrengst heffingen (b)	45.105

Dekking (b/a*100)	70%
-------------------	-----

Kwijtschelding

Als een belastingplichtige als door financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, kan kwijtschelding worden verleend. De regels voor het toekennen worden bepaald door de rijksoverheid. Deze regels komen erop neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen die een inkomen hebben dat niet hoger ligt dan 90% van de bijstandsnorm. Gemeenten mogen deze inkomensgrens verruimen naar 100% van de bijstandsnorm. Onze gemeente hanteert de zogeheten 100%-norm, wat betekent dat inwoners met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Er vindt ook een vermogenstoets plaats.

Een groot deel van de kwijtscheldingen wordt geautomatiseerd getoetst om op deze manier de administratieve lasten voor de burger te verminderen en de afhandeltermijn te verkorten.

Gemeenten mogen zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend.

Naar verwachting wordt in 2019 voor de volgende bedragen kwijtschelding verleend:

x € 1.000	Werkelijk 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Afvalstoffenheffing	124	112	131
Rioolheffing	20	21	22
Totaal	144	133	153

4. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Wegen, water, groen, riolering en kunstwerken vormen niet alleen belangrijke schakels in de gemeentelijke infrastructuur, maar leveren ook een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid van de gemeente. Ze hebben daarmee waarde voor de bereikbaarheid, de economie, de omgevingskwaliteit en de veiligheid. Om die waarde duurzaam en efficiënt in stand te houden, is een systematisch en planmatig beheer noodzakelijk. Het beheer is dan ook gericht op het duurzaam in stand houden van de gemeentelijke voorzieningen. Dit houdt in dat we kapitaalgoederen op een zodanige manier onderhouden dat tegen zo beperkt mogelijke kosten de voorzieningen voortdurend goed functioneren en er geen kapitaalvernietiging plaatsvindt. Met het beheren van de kapitaalgoederen (wegen, riolering, water, openbaar groen, sportfaciliteiten, gebouwen enz.) is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Mede om die reden worden beleid- en beheerplannen voor de openbare ruimte in de komende jaren telkens kritisch beschouwd op kosten in relatie met het gewenste kwaliteitsniveau van de gemeentelijke voorzieningen. Uitgangspunt voor het gewenste kwaliteitsniveau is dat de veiligheid en begaanbaarheid van de openbare ruimte op voldoende wijze gewaarborgd blijven en daar waar mogelijk een vorm van burgerparticipatie wordt ingebouwd.

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), artikel 12, lid 2, moet in de begroting over het onderhoud van kapitaalgoederen worden aangegeven:

1. het actueel beleidskader (met betrekking tot beheerplannen: wanneer vastgesteld of geactualiseerd);
2. het van toepassing zijnde kwaliteitsniveau;
3. de vertaling van de financiële consequenties van het vastgestelde kwaliteitsniveau in de begroting.

Er wordt al gedurende een reeks van jaren aan beheer van kapitaalgoederen gedaan en er zijn de nodige instrumenten, zoals beheersystemen, beschikbaar om de beheertaak te ondersteunen en om goede financiële ramingen te maken. De beheersystemen hebben als doel het beheer binnen vastgestelde kwalitatieve normen zo effectief en efficiënt mogelijk in te richten. Dat betekent: op het aan te houden kwaliteitsniveau gerichte maatregelen op de juiste plaats en op de juiste momenten tegen de laagst mogelijke kosten. Maar effectief en efficiënt beheren lukt alleen als voldoende financiële middelen beschikbaar zijn. Het is belangrijk de juiste afwegingen te maken en in dit kader consequenties nader te beschouwen. Bij het bepalen van prioriteiten worden risico's afgewogen. In de beleidsplannen worden alle afwegingen en de consequenties daarvan inzichtelijk gemaakt. Op deze wijze komen wij tot effectief en efficiënt beheer.

Vernieuwing BBV

Waar we voorheen investeringen van maatschappelijk nut niet verplicht hoefden af te schrijven, zijn we sinds 2017 verplicht om op alle investeringen af te schrijven. Om deze reden zijn bestaande beleid- en beheerplannen voor de kapitaalgoederen onder de loep genomen en op een aantal punten zullen een paar plannen moeten wijzigen om weer te voldoen aan geldende regelgeving.

Wat wijzigt niet:

- Riolen en afval: afgelopen jaren hebben we al afgeschreven op riolering en afval.
- Stedelijk waterplan: op dit moment is geen sprake van investeringen op het watergebied, de huidige budgetten voor het waterbeheer hebben geen investeringsdeel in zich.
- Baggeren en gebouwbeheer: in het baggerplan staan geen budgetten genoemd die een investeringsdeel in zich hebben. Het gebouwenbeheerplan vertoont ook geen wijzigingen.

- Begraafplaatsen, boombeleidsplan, beeldkwaliteitsplan, speelruimteplan, zwerfafval: in het beleidsplan begraafplaatsen, boombeleidsplan en het beeldkwaliteitsplan groen wordt gesproken over de aanschaf van bomen en planten. Hierop hoeft niet te worden afgeschreven omdat dit steeds relatief kleine bedragen zijn. Als we een nieuw park/perk aanleggen voor een bedrag van meer dan € 10.000,-, wordt hierop afgeschreven en maken we een apart investeringskrediet, de rest is gekwalificeerd als onderhoud. Dit geldt ook voor het speelruimteplan en het beleidsplan zwerfafval.
- Infrastructurele kunstwerken: in het beleidsplan infrastructurele kunstwerken zijn voor de komende vijf jaar geen budgetten genoemd die een investeringsdeel verlangen. Alle geplande werkzaamheden vallen onder het reguliere onderhoud.
- Verkeersvoorzieningen en straatmeubilair: voor zowel het onderhoud op basis van het beleidsplan verkeersvoorzieningen als het beleidsplan straatmeubilair zijn geen investeringen noodzakelijk.

Wat wijzigt wel:

- Wegen: op wegen hebben we in het verleden meestal niet afgeschreven. Op groot onderhoud van wegen blijft dat onveranderd. Op nieuwe wegen c.q. renovatie (d.w.z. incl. fundering) van wegen gaan we in de toekomst wel afschrijven. Daarvoor is het noodzakelijk dat het huidige onderhoudsbudget wegen plus de verrekening met de reserve wegen wordt opgesplitst in een (groot) onderhoudsdeel en een renovatiedeel. Ook de relatie met de reserve moet opnieuw worden bekeken. Dit vraagt nader onderzoek en wordt verwerkt in de Kadernota 2020.
- Beleidsplan openbare verlichting: voor het Beleidsplan openbare verlichting moeten we gaan afschrijven op de vervangingen. In 2019 wordt een nieuw beleidsplan openbare verlichting voorgelegd waarin het inhoudelijk beleid zal worden geactualiseerd. Ook wordt hierin een nieuw financieel meerjarenplan plus de gevolgen voor de betreffende reserve uitgewerkt.
Oeverbeschermingen: vanaf 2018 hebben we een nieuw oeverbeschermingenplan. In dit nieuwe plan is sprake van investeringen en deze zijn dan ook meteen in het plan opgenomen conform de nieuwe BBV regels. Hiervoor wordt een separaat raadsvoorstel plus begrotingswijziging opgesteld.

Groot onderhoud

Om ervoor te zorgen dat de veiligheid en begaanbaarheid van de openbare ruimte gewaarborgd blijft, is het noodzakelijk om voor de diverse disciplines grootschalig onderhoud uit te voeren. De uitvoering van deze projecten moet jaarlijks binnen de beschikbare onderhouds- en investeringsbudgetten plaatsvinden. Voor de geplande werkzaamheden wordt uitgegaan van het vastgestelde Beleidsplan Wegen en GRP. Leidend voor het onderhoudsprogramma zijn de resultaten van de jaarlijkse inspecties van kapitaalgoederen.

Kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen worden zoveel mogelijk planmatig beheerd en onderhouden en omvatten dan ook een aantal specifieke beleidsplannen. In beleidsnota's komt de methodiek van beheer aan de orde en wordt de vraag beantwoord op welke wijze het areaal in een verantwoorde staat blijft tegen zo laag mogelijke kosten. Verder wordt hierin het beleidskader voor het kwaliteitsniveau van het onderhoud van kapitaalgoederen gegeven. Om de kosten voor het onderhoud te bepalen zijn normkosten berekend op basis van een gekozen kwaliteitsniveau. Dit gewenste onderhoudsniveau wordt bepaald aan de hand van de optimale kwaliteit.

Onderdeel openbare ruimte	Beleid- en beheerplan	Vastgesteld	Planning/actualisering
1. Wegen	Beleidsplan wegenbeheer 2013-2023	13-05-2013	2023
	Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan 2009-2020 inclusief parkeernota	07-12-2009	2020
	Beleidsplan openbare verlichting 2014-2019	01-12-2014	2019
	Beheerplan openbare verlichting 2015-2017	07-09-2015	2019
	Beleidsplan infrastructurele kunstwerken 2015-2023	12-01-2017	2023
	Beheerplan infrastructurele kunstwerken 2015-2019	12-01-2017	2019
	Beleidsplan verkeersvoorzieningen 2015-2023	25-08-2015	2023
	Beheerplan verkeersvoorzieningen 2015-2019	25-08-2015	2019
	Beleidsplan straatmeubilair 2015-2023	25-08-2015	2023
	Beheerplan straatmeubilair 2013-2019	25-08-2015	2019
2. Riolering	Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2014-2018	09-09-2013	2019
	Rioolbeheerplan 2014-2018	02-12-2014	2019
	Grondwaterplan 2015-2018	07-12-2015	2019
3. Water	Stedelijk waterplan 2004-2012	01-12-2003	In overleg met Waterschap
	Baggerplan 2015-2021	2018	2022
4. Openbaar groen	Beeldkwaliteitsplan Groen 2015-2019	2016	2019
	Beleidsplan bomen 2009-2019	2009	2018
	Groenstructuurplan 2013- 2023	21-05-2013	2023
	Beleidsplan begraafplaatsen 2008-2018	06-10-2008	2019
	Beheerplan begraafplaatsen 2009-2014	17-03-2008	2019
	Speelruimteplan 2013-2023	10-03-2014	2019
	Beheerplan speelvoorzieningen 2015-2019	24-11-2015	2019
5. Gebouwen	Gebouwenbeheerplan 2012-2021	27-05-2014	2021
6. Afvalinzameling	Beleidsplan afvalinzameling 2013-2023	02-12-2013	2019
	Beleid en beheerplan zwerfafval 2008-2018	06-10-2008	2018

Voor de kapitaalgoederen worden specifieke meerjarige beleidsplannen en onderhoudsplannen opgesteld. De beleidsplannen worden voor een periode van 6 tot 10 jaar opgesteld en vastgesteld door de raad. Beheerplannen hebben over het algemeen een cyclus van 4 jaar en worden vastgesteld door het college. Beheerplannen kunnen actualisatie van het beleidsplan tot gevolg hebben. De beheerplannen vinden hun vertaling in jaarlijkse uitvoeringsplannen. Op basis van een gekozen kwaliteitsniveau worden de onderhoud- en vervangingskosten berekend met behulp van genormeerde kosten.

Kerncijfers

Onderwerp	Kerncijfers
Wegen	Totaal areaal 1.336.933 m ²
	Asfalt 368.413 m ²
	Elementen 953.028 m ²
	Half verharding (wandelpaden) 15.491 m ²
Kunstwerken	Bruggen en onderdoorgangen (tunnels) 93
	Overige kunstwerken 196
Riolering	Vrijval riolering <ul style="list-style-type: none"> • gemengd riool: 63 km • vuilwaterriool: 46 km • regenwaterriool: 66 km • drainage: 8 km • totaal: 183 km

	Rioolgemalen <ul style="list-style-type: none"> • rioolgemalen: 22 • in beheer van het waterschap: 2
	Drukrioleringen <ul style="list-style-type: none"> • pompunits: 145 • drukriolering: 25 km
	Peilbuizen 56
	Lengte watergangen 30 km
	Aantal bomen 12.662
	Gazon 680.966 m2 (incl. bermen)
	Plantsoen 141.672 m2
Gebouwen	Aantal gebouwen in onderhoud 17
	Aantal molsystemen (ondergrondse afval inzamelsysteem) 680
	Aantal afvalbakken 409

Budgetten

(x1.000)	2019	2020	2021	2022
Riolering: onderhoud	664	664	664	664
Infrastructurele werken: onderhoud	108	109	109	110

Openbare Verlichting: onderhoud	395	397	400	401
Wegen, straten en pleinen: onderhoud	2.195	2.207	2.219	2.227
Waterwegen: onderhoud	232	233	331	393
Openbaar groen: onderhoud	1.274	1.282	1.290	1.294
<u>Reserves & voorzieningen (per 1 jan.)</u>				
Egalisatiereserve wegbeheer	968	826	685	555
Egalisatiereserve openbare verlichting	429	429	429	429
Voorziening riolering	4.105	3.944	3.793	3.653

1. Wegen

1.A Wegenbeheer

Beleidskader

De algemene doelstelling voor het wegbeheer is het voeren van een duurzaam wegbeheer waarbij de veiligheid voor de verkeersdeelnemers in stand wordt gehouden. Comfort en aanzien van de weg spelen hierbij een beperkte rol. Uitgangspunt van het wegbeheer is het in 2013 vastgestelde 'Beleidsplan Wegen 2013-2023'.

Om kapitaalvernietiging van asfaltverhardingen te voorkomen, moet onderhoud op B(asis)niveau worden uitgevoerd. Dit niveau komt overeen met de richtlijnen die worden beschreven in publicaties van de CROW, het nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte. Onder het begrip basisniveau wordt verstaan: "Instandhouding op langere termijn, uitgaand van een gemiddelde levensduur. Er wordt geen achterstand opgebouwd. Incidenteel zijn kleine achterstanden in onderhoud mogelijk. Eventueel onveilige situaties worden onmiddellijk aangepakt." Elementenverhardingen worden veilig en begaanbaar gehouden. Welke beeldkwaliteit daar uit volgt, is van ondergeschikt belang. Hierbij is als prioriteit in begaanbaarheid en uit te voeren onderhoud aangehouden: het trottoir of het voetpad, het fietspad en vervolgens de straat en parkeervakken. Met dit uitgangspunt worden onderhoudswerkzaamheden aan elementenverhardingen van straten en parkeervakken met ruimere tussenpozen uitgevoerd dan van trottoirs en fietspaden.

Financieel kader

De financiële uitkomsten van het wegbeheersplan zijn in de meerjarenramingen vertaald en opgenomen onder het taakveld 'verkeer en vervoer' van het Programma Buitenruimte. De recente wijzigingen in het BBV hebben voor het wegbeheersplan gevolgen. Op wegen hebben we in het verleden meestal niet afgeschreven, voor groot onderhoud blijft dat onveranderd. Op nieuwe wegen ofwel renovatie (incl. fundering) van wegen zullen we in de toekomst wel gaan afschrijven. Het huidige onderhoudsbudget wegen plus de verrekening met de reserve wordt opgesplitst in een (groot) onderhoudsdeel en een renovatiedeel.

Egalisatiereserve wegbeheer

Op 1 januari 2019 heeft de reserve wegbeheer een saldo van circa € 0,97 mln. Conform het vastgestelde 'Beleidsplan Wegen 2013-2023', zal jaarlijks een bedrag uit de egalisatiereserve worden onttrokken en worden besteed als gedeeltelijke dekking voor het tekort op wegonderhoud.

Ontwikkelingen

Vanuit de VINEX-locatie De Volgerlanden zal in de komende jaren een aantal wegvakken voor overdracht naar de Algemene Dienst in aanmerking gaan komen, dit in samenhang met de voortgaande ontwikkeling van deze uitbreidingslocatie. Binnen de reservering voor areaaluitbreiding is hiermee rekening gehouden.

1.B Verkeer en vervoer

Beleidskader

In 2009 zijn in het kader van Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan (GVVP) voorkeursstructuren vastgesteld voor gemotoriseerd verkeer, openbaar vervoer en langzaam verkeer. Voor gemotoriseerd verkeer heeft dit geleid tot een nieuw wegcategoriseringsplan (voorkeursstructuur voor de hoofdwegen). Hierin zijn de kaders voor een goede bereikbaarheid, verkeersdoorstroming en veiligheid op de gemeentelijke wegen in het kader van Duurzaam Veilig vastgesteld. Doordat het GVVP een looptijd heeft tot 2020 wordt het GVVP binnen de nieuwe collegeperiode geactualiseerd. Bij deze actualisatie betrekken we ook het huidige parkeerbeleid.

1.C Openbare verlichting

Beleidskader

In de eerste helft 2019 wordt het huidige beleidsplan Openbare Verlichting geactualiseerd en aangeboden aan de raad.

Financieel kader

Met de actualisatie van het beleidsplan leggen we de nieuwe financiële kaders voor aan de raad.

Egalisatiereserve openbare verlichting

Op 1 januari 2019 heeft de reserve openbare verlichting een saldo van circa € 0,4 mln. Deze egalisatiereserve heeft als doel het gelijkmatig verdelen van kosten in de tijd.

Ontwikkelingen

Het nieuwe beleidsplan gaat in op het toepassen van nieuwe ontwikkelingen en technieken, zoals dimmen en LED verlichting en connectiviteit.

1.D Infrastructurele kunstwerken

Beleidskader

Binnen de openbare ruimte bevinden zich infrastructurale kunstwerken, die de kruising van (water)wegen of andere natuurlijke barrières mogelijk maken. Dit zijn onder andere bruggen, duikers, keermuren, trappen, tunnels en viaducten. Vanuit het oogpunt van veiligheid en aanzien moeten we deze onderdelen beheren en onderhouden. In het beleidsplan zijn de hoofdpunten van het beleid beschreven. Het huidige beleid is erop gericht de kunstwerken op het kwaliteitsniveau 'basis' te onderhouden. De uitgangspunten van het vastgestelde beleids- en beheerplan zijn vervolgens vertaald naar een plan van aanpak voor het onderhoud. Op basis van de uit de inspectie verkregen informatie is inzichtelijk gemaakt in welke jaren onderhouds- c.q. vervangingskosten voorzien worden. Hierbij is ook onderzocht of de voorziene werkzaamheden efficiënter kunnen worden uitgevoerd, zodat bezuiniging op o.a. arbeidskosten, maatregelen en materiaalkosten

gerealiseerd kan worden. Uitgangspunt is een zodanig kwaliteitsniveau dat de kunstwerken en bruggen naar behoren functioneren en er dus geen sprake is van achterstallig onderhoud of gevaarlijke situaties. Bij het beheer heeft het voorkomen van gevaarlijke situaties eerste prioriteit. Tweede prioriteit is zorg dragen voor het goed functioneren van de voorzieningen, gevolgd door het wegwerken van eventueel achterstallig onderhoud.

Financieel kader

Voor het onderhouden van kunstwerken (bruggen, duikers, viaducten, verwijderen graffiti) is binnen het taakveld “Verkeer en wegen” van het Programma Buitenruimte jaarlijks een budget beschikbaar.

1.E Verkeersvoorzieningen

Beleidskader

Verkeersvoorzieningen zoals verkeersborden, straatnaamborden, ANWB-bebording, schrikhekken en verkeerspalen zijn onderdeel van de openbare ruimte. Vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid, bruikbaarheid en aanzien worden deze onderdelen beheerd en onderhouden.

Periodiek worden de beleids- en beheerplannen 'verkeersvoorzieningen' geactualiseerd. In de plannen zijn nieuwe beleidsuitgangspunten vertaald naar een geactualiseerd plan van aanpak voor het onderhoud aan de verschillende items en zijn de verschillende consequenties nader aangegeven.

De verkeersvoorzieningen worden op het basisniveau onderhouden, waarbij niet meer wordt uitgegaan van een kwaliteitsdifferentiatie per gebied. Reden hiervoor is dat verkeersvoorzieningen qua plaatsing, beheer en onderhoud moeten voldoen aan wettelijke bepalingen en landelijke richtlijnen. In het beheerplan zijn uitgangspunten voor de verkeersvoorzieningen geformuleerd.

Financieel kader

Voor het onderhoud van verkeersvoorzieningen is structureel een budget beschikbaar binnen het taakveld “Verkeer en wegen” van het Programma Buitenruimte.

1.F Straatmeubilair

Beleidskader

Straatmeubilair zoals banken, afvalbakken, fietsenstallingen enabri's, is een wezenlijk onderdeel van de openbare ruimte. Vanuit het oogpunt van veiligheid, bruikbaarheid en aanzien worden deze onderdelen beheerd en onderhouden. Periodiek worden de beleids- en beheerplannen 'straatmeubilair' geactualiseerd. In de plannen zijn nieuwe beleidsuitgangspunten vertaald naar een geactualiseerd plan van aanpak voor het onderhoud aan de verschillende items en zijn de verschillende consequenties nader aangegeven.

Essentieel bij het beheer/onderhoud is het te hanteren kwaliteitsniveau voor het onderhoud. Op basis van de landelijke wetgeving en richtlijnen worden de betreffende voorzieningen in de openbare ruimte onderhouden op het kwaliteitsniveau 'basis'.

Financieel kader

Voor het onderhoud van straatmeubilair is een budget beschikbaar binnen het taakveld “Verkeer en wegen” van het Programma Buitenruimte.

2. Riolering

Beleidskader

In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) worden de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater met de daarvoor benodigde middelen uitgewerkt.

Vanuit de Wet Milieubeheer zijn gemeenten verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van afvalwater binnen hun grondgebied. Ook is elke gemeente wettelijk verplicht om volgens deze wet (artikel 4.22) een GRP op te stellen.

Het functioneren van de riolering wordt onder andere gewaarborgd door het plegen van onderhoud. Door het beheer en onderhoud planmatig uit te voeren en af te stemmen met andere werken in de openbare ruimte, wordt dit zo efficiënt mogelijk uitgevoerd.

De planmatige aanpak en afstemming zijn uitgewerkt in het rioolbeheerplan. In het rioolbeheerplan zijn daarnaast de benodigde vervangingsinvesteringen op lange termijn in beeld gebracht.

In het basisrioleringsplan is onder meer aandacht besteed aan wijzigingen in het stelsel door onder andere afkoppeling van verhard oppervlak en geplande uitbreiding, als ook de wijziging in de neerslaghoeveelheden als gevolg van klimaatveranderingen.

Voor het grondwater is onze belangrijkste taak een goed inzicht verkrijgen in het grondwaterpeil met als doel het voorkomen en beperken van grondwateroverlast in kwantitatieve zin. Dit is verankerd in ons grondwaterplan.

Financieel kader

In het GRP zijn de kosten en beheermaatregelen die verband houden met de bovengenoemde zorgplichten uitgewerkt. De verbrede rioolheffing dekt alle kosten die te maken hebben met onze zorgplicht voor het afvalwater, hemelwater en grondwater met een kostendekkend tarief.

Voor het uitvoeren van (verbeter)maatregelen, om aan de doelstellingen te kunnen voldoen, worden jaarlijks conform het gemeentelijk rioleringsplan in de investeringsplanning bedragen opgenomen.

Voor het beheer en onderhoud van rioleringen met toebehoren zijn budgetten beschikbaar onder het taakveld "riolering" van het Programma Buitenruimte.

Ontwikkelingen

Onze gemeente werkt in het kader van het Bestuursakkoord Water binnen de Drechtsteden samen met de gemeenten Dordrecht en Zwijndrecht en het waterschap Hollandse Delta. In 2014 is Alblisserdam hierbij aangehaakt. De onderlinge samenwerking van de gemeenten met het waterschap door een intensivering van de bundeling van kennis en capaciteit, heeft tot doel het vergroten van de kwaliteit, het behalen van kostenbesparingen en het verminderen van kwetsbaarheid.

De samenwerking in de waterketen richt zich op de (afval)waterketen voor afvalwater, hemelwater en grondwater en voor zover noodzakelijk op het oppervlaktewater en zal verder kunnen worden geïntensiveerd en gestructureerd op basis van haalbaarheidsonderzoek. Bij actualisatie van beleid zal de samenwerking in de waterketen worden verankerd en waar mogelijk en gewenst gezamenlijk beleid worden nagestreefd.

Klimaatadaptatie

Duidelijk is dat het klimaat verandert. De zomers worden heter, en de kans op extreme neerslag wordt steeds groter. Daarom zal de aanpak van klimaatadaptatie verder vorm moeten krijgen. Om de kansen te benutten willen we klimaatadaptatie verder gaan uitwerken bij stedelijke ontwikkeling, herstructurering van bestaande gebieden en het slim koppelen van beheersplannen. Het gaat daarbij om 4 thema's: droogte, hittestress, wateroverlast en waterveiligheid. We starten

met een analyse van de klimaatatlas om de knelpunten en kansen op alle vlakken te identificeren. Vervolgens gaan we het gesprek aan over concrete toepassingen van klimaat adaptieve mogelijkheden met bewoners, projectontwikkelaars, woningbouwcoöperaties, etc. Bij dit alles wordt bekeken in hoeverre onderwerpen in Drechtstedenverband kunnen worden opgepakt en vindt afstemming plaats met het Actieplan Duurzaamheid.

Voorziening riolering

Vanaf 1 januari 2015 is de reserve riolering omgezet naar een voorziening met een saldo van circa € 3,3 miljoen. Deze voorziening heeft als doel het gelijkmatig verdelen van kosten in de tijd om tariefschommelingen te voorkomen. De voorziening wordt gevoed met het verschil tussen de jaarlijkse exploitatiekosten van de riolering en de inkomsten uit rioolheffing. De omvang van de voorziening per 1 januari 2019 is € 4,1 miljoen.

Conform het beleidsplan Wegen 2013-2023 komt het wegherstel van de bovenliggende verharding bij vervanging van het rioolstelsel ten laste van de jaarlijkse exploitatiekosten van de riolering. Dit bedrag (jaarlijks € 270.000) wordt gebruikt als gedeeltelijke dekking voor de onderhoudskosten van verhardingen.

3. Water

3.A Stedelijk waterbeheer

Op het gebied van waterbeheer hebben wij diverse plannen zoals het baggerplan en het beschoeiingsplan. In het nieuwe gemeentelijk rioleringsplan (GRP) is de koppeling met waterbeheer opgenomen.

3.B Baggerplan

Beleidskader

Het baggeren en het daaraan ten grondslag liggende baggerplan is een belangrijke schakel in de gemeentelijke waterketen. Het baggerplan geeft inzicht in de beheeractiviteiten op het gebied van baggeren die benodigd zijn om de watergangen op diepte te houden.

Kwaliteitsniveau

Vanwege de Keur moeten wateren periodiek uitgebaggerd worden om ze op de juiste breedte en diepte te houden. Het feitelijke baggerwerk wordt zowel door onze gemeente als door het waterschap Hollandse Delta uitgevoerd, afhankelijk van de onderhoudsverplichting van de watergangen. Daarnaast bestaat de verplichting om deze wateren voor een schouw vrij te maken van los vuil en waterplanten.

Financieel kader

De kosten voor het baggeren van watergangen zijn opgenomen onder het taakveld 'openbaar groen en waterhuishouding' van het Programma Buitenruimte.

3.C Beheer en onderhoudsplan oeverbeschermingen

Sinds 2018 hebben wij een Beheer- en onderhoudsplan oeverbescherming 2018-2026. Hierdoor kan onze gemeente het beheer en onderhoud aan de oeverbescherming op een structurele wijze uitvoeren.

4. Groen

4.A Groenstructuurplan

Beleidskader

De Groenstructuurvisie voor de gemeente is vastgesteld in het Groenstructuurplan (2013). In het Groenstructuurplan is onze gemeente in drie onderhoudszones verdeeld. Het Groenstructuurplan vormt het beleidsmatige kader om te komen tot een gestructureerd groenbeleid. Het groenbeleid richt zich op het creëren van een balans tussen de kwaliteit en de beschikbare middelen. Daarnaast biedt het Groenstructuurplan ook een kader voor ontwerp, (her)inrichting en het onderhoud van het openbaar groen.

De visie op de gewenste visuele kwaliteit van de groenvoorzieningen in de openbare ruimte is vastgesteld in het Beeldkwaliteitsplan Groen. Het Beeldkwaliteitsplan geeft weer wat het onderhoudsniveau is van het groen; met andere woorden welke kwaliteit er wordt nagestreefd.

Bomenbestand

Het actuele bomenbestand bestaat op 1 augustus 2018 uit 12.662 exemplaren.

Financieel kader

De budgetten voor het onderhoud van openbare groenvoorzieningen zijn opgenomen onder het taakveld "Openbaar groen en waterhuishouding" van het Programma Buitenruimte. Bij uitbreiding en andere mutaties van het areaal wordt het onderhoudsbudget aangepast.

Ontwikkelingen

Onkruidbestrijding op verharding is noodzakelijk, het houdt de weg toegankelijk, het gebruik van de weg veilig, de woonomgeving leefbaar en het verlengt de levensduur van de verharding. Het gebruik van chemische middelen is echter niet langer toegestaan.

Om deze reden wordt sinds 1 mei 2016 het onkruid op de verhardingen bestreden door toepassing van heet water- en hete luchttechniek. Deze toepassingen zijn arbeidsintensiever dan de voorheen toegepaste DOB-methode waarbij chemische middelen werden ingezet. Er moeten nu meer behandelingen plaatsvinden om hetzelfde beeld te houden. In perioden van "groei" is het moeilijk het beeld op orde te houden met de beschikbare middelen.

4.B Begraafplaatsen

Beleidskader

In het Beeldkwaliteitsplan Groen is aangegeven dat door de bijzondere functie van de begraafplaatsen deze binnen de representatieve zone vallen en daarom worden de begraafplaatsen op kwaliteitsniveau A onderhouden. Het beleidsplan begraafplaatsen geeft naast deze uitgangspunten ook inzicht in de benodigde capaciteit voor begraven en bijzetten van urnen voor de komende jaren. Op deze manier kan worden aangegeven op welk moment graven geruimd moeten worden om voldoende capaciteit te behouden.

Financieel kader

In de exploitatie begraafplaatsen zijn de kosten opgenomen voor het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen en het uitvaartcentrum. De leges van de verschillende begraafplaatsactiviteiten zijn mede op deze kosten afgestemd en leiden tot een kostendekkende exploitatie.

Egalisatiereserve begraafplaatsen Deze egalisatiereserve heeft als doel de kosten en inkomsten voor het onderhoud van graven op begraafplaatsen, waarvoor het meerjarig onderhoud eenmalig door nabestaanden is afgekocht, gelijkmatig over de tijd te spreiden.

Op 1 januari 2019 heeft de reserve begraafplaatsen een saldo van circa € 0,5 mln.

Ontwikkelingen

De begraafplaatsen en het uitvaartcentrum worden op verantwoorde wijze geëxploiteerd met een beheerder binnen onze eigen organisatie en inzet van aannemers voor het groenonderhoud van de begraafplaatsen en voor het delven van graven. Dit met extra aandacht voor representatie en onderhoud tegen aanvaardbare en kostendekkende tarieven voor alle begraaf- en uitvaartactiviteiten. Na een periode van ruimen van graven wordt een nieuw passend beeld op de begraafplaats Achterambachtseweg opgesteld.

4.C Speelvoorzieningen

Beleidskader

De kaders in het Speelruimteplan uit 2013 zijn grotendeels met participatie van ouders en kinderen tot stand gekomen. Samen met bewoners en kinderen zijn de wensen, ideeën, uitvoeringskaders en randvoorwaarden bepaald voor de herinrichting van speelplekken voor de komende tien jaar.

Eveneens is voor de komende 5 jaar opgenomen welke plekken op welk moment worden aangepakt en de beschikbare bedragen die hierbij horen.

In het Beheerplan speelvoorzieningen zijn de technische uitgangspunten voor het onderhoud uitgewerkt zoals eisen aan materiaalgebruik en valondergronden. Het Beheerplan speelvoorzieningen wordt in 2019 geactualiseerd.

Speelplekken en speelvoorzieningen moeten volgens het speelruimteplan voldoen aan de eisen die de doelgroep (leeftijdscategorie) stelt. Verder moeten ze voldoen aan de wettelijke veiligheidseisen. Door inspecties, vastgelegd in inspectierapporten, worden periodiek alle speelplekken en speelwerktuigen gekeurd op veiligheid en onderhoudstoestand. Waar nodig vindt reparatie en/of vervanging plaats.

Financieel kader

De jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten van de speelplaatsen zijn vertaald in het taakveld 'Openbaar groen en (openlucht) recreatie' binnen het Programma Sociaal, Welzijn en Educatie.

5. Gebouwenbeheer

Beleidskaders

In het Meerjarig Onderhoudsplan (MOP) 2017-2026 wordt voor de middellange termijn richting gegeven aan een effectief en efficiënt beheer en onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. In dit meerjarige plan is aangegeven welke onderhoudswerkzaamheden noodzakelijk zijn voor de gemeentelijke gebouwen in de komende periode. Het MOP is in 2017 geactualiseerd en vastgesteld. Met het instellen van een egalisatiefonds voor beheer en onderhoud van gemeentelijke gebouwen zijn middelen beschikbaar voor beheer en onderhoud van de gebouwen. Zo kan tussen gebouwen en over de jaren geschoven worden met middelen.

Financieel kader

Bij de jaarlijks vast te stellen Kadernota zal op basis van het vastgestelde MOP 2017-2026 steeds de afweging tussen de gewenste en de beschikbare middelen plaatsvinden. Per gebouw vindt de afweging plaats of het beheer en onderhoud uitstel kan vergen als beschikbare financiële middelen

in dat jaar te kort schieten.

Ontwikkelingen

Besloten is om een aantal gemeentelijke gebouwen af te stoten. Voor de sloop en verkoop grond voormalige gemeentewerf aan de Grotenoord 2 loopt de verkoop procedure. Het voormalige ABN-AMRO gebouw aan de Graaf Willemlaan is gesloopt in afwachting van de ontwikkelingen aan de Graaf Willemlaan/Van Godewijkstraat. In 2016 zijn vier oude schoolgebouwen gesloopt. De terreinen aan de Steenbakkersstraat en de Geard Alewijnstraat zijn klaar voor herontwikkeling. De voormalige gymzaal aan de Weteringsingel wordt nu gebruikt voor opslag, op termijn komt hier invulling met maatschappelijke bebouwing. De school aan de P.C. Hoofdsingel 7 wordt gebruikt voor tijdelijke huisvesting scholen, op termijn ontwikkelen we een visie voor dit gebied. Den Brommert aan de Smidshoef 24-30 wordt op korte termijn verkocht aan het Historisch Genootschap. De huur van de woning aan de Onderdijk 142 is per 01/07/2018 opgezegd. Op korte termijn wordt de woning verkocht.

Vanuit het Actieplan Duurzaamheid treffen wij duurzame maatregelen bij gemeentelijke gebouwen. Zo wordt de conventionele verlichting van o.a. het Baxhuis en centrum Bekestein dit jaar vervangen door LED verlichting. Bij het vervangen van gasgestookte C.V. installaties onderzoeken we of het mogelijk is om over te gaan op elektrisch aangedreven warmtepompen. Bij aanpassingen van gebouwen maken we zoveel mogelijk gebruik van circulaire en herbruikbare materialen, Daarnaast kopen we stroom voor openbare verlichting en voor onze gebouwen 100% groen in via Greenchoice, Bij de bouw van het nieuwe binnenbad van zwembad De Louwert worden naast gasloos waar mogelijk energiebesparende maatregelen getroffen. Denk aan warmtepompen, hybride verwarming, PV panelen, zonnecollectoren, LED verlichting met daglichtreductie en aanwezigheidsdetectie, slim waterverbruik.

Bij scholen en de gebouwen in beheer van Cascade hebben we slechts een stimulerende rol. In 2018 wordt de zaalverlichting van de Sophiahal voorzien van LED. Voor scholen is een energiebesparingstraject opgezet in de Drechtsteden, waaraan ook scholen uit Hendrik-Ido-Ambacht kunnen meedoen.

6. Afval

6.A Afvalinzameling

Beleidskader

De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht voor de inzameling van (gescheiden) huishoudelijk afval binnen haar grondgebied. Deze zorgplicht staat omschreven in de afvalstoffenverordening en vloeit voort uit de Wet Milieubeheer.

Al sinds 2008 werken we met het Landelijk Afvalbeheer Plan (LAP2) waarin Europese richtlijnen zijn vertaald naar een uitvoeringsplan. De afgelopen 10 jaar zijn we van het 'ketengericht afvalbeleid' (van de winning van een grondstof tot en met de verwerking van een afvalstof) naar het circulair denken gegaan. In het laatste Landelijke Afvalbeheerplan staat centraal dat we efficiënt omgaan met grondstoffen en we afval voorkomen. Er is meer aandacht voor onderwerpen als recycling en grondstoffen.

De afvalscheidingsresultaten van onze gemeente blijven achter op de resultaten van Drechtstedengemeenten en vergelijkbare gemeenten. Vanuit het Rijk worden de milieudoelstellingen steeds verder aangescherpt. Door maatregelen als extra afvalstoffenbelasting op het restafval stimuleert de overheid om afval zoveel mogelijk te scheiden. De milieudoelstellingen worden op dit moment gedeeltelijk in langzaam tempo behaald en de kosten van afvalinzameling en verwerking stijgen. In de commissie van juni 2016 heeft de raad gevraagd

om het afvalbeleidsplan 2013-2023 te herzien. Het nieuwe grondstoffenbeleidsplan (waarin de nieuwe LAP3 doelstellingen worden meegenomen) staat geagendeerd voor het eerste kwartaal van 2019.

Financieel kader

De kosten van het gescheiden inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval moet worden gedekt met een kostendeekkende afvalstoffenheffing.

Door de aangescherpte doelstellingen vanuit het Rijk nemen de kosten op het gebied van afvalverwerking toe. Ons uitgangspunt is dat deze taak kostendeekkend moet zijn. Door de invoering van de afvalstoffenbelasting voor Nederlands afval dat in de Afval Verwerkings Installaties (AVI's) wordt verbrand, zijn de kosten voor afvalverwerking flink gestegen. Deze belasting is ingevoerd om bedrijven en gemeenten te stimuleren meer te recyclen en zodoende de hoeveelheid te verbranden afval te reduceren. De extra genomen maatregelen als de minicontainer voor oud papier en karton en de wijziging in inzameling van plastic, metaal en drankenkartons blijken onvoldoende te zijn om de toegenomen kosten te dekken. De druk op bijsturing van het afvalbeleid is daarom nog meer toegenomen.

Ontwikkelingen

Het Kabinet richt haar pijlers op een circulaire economie. Hierin staan recycling van grondstoffen centraal. Het Rijk werkt hieraan in het programma Van Afval naar Grondstof (VANG). De kern van dit programma is het optimaal gebruik van grondstoffen door het voorkomen van afval en beter scheiden en recyclen van afval dat toch ontstaat. Het Rijk heeft daarom het percentage afvalscheiding eerder al verhoogd van 60% naar 65% en legt hier nog een schep bovenop door een doelstelling op te leggen van 75% scheiding van huishoudelijk afval in 2020. Ook is een doelstelling op de restafvalfractie gelegd; van 250 kilo restafval per inwoner per jaar naar 100 kilo in 2020.

Communicatie

Bij het vaststellen van het afvalbeleid 2013-2023 is de aandacht vooral gevestigd op gedragsverandering door communicatie. Sinds 2013 hebben wij daarom een communicatiestrategie specifiek gericht op afval. De combinatie met faciliteren (het afvalscheiden makkelijk maken) en handhaven is belangrijk. Communicatie kan vooral bijdragen aan bewustwording, en dat is de eerste stap voor gedragsverandering.

Bij afvalcommunicatie wordt de link gelegd met het thema duurzaamheid. We maken voornamelijk gebruik van eigen communicatiemiddelen zoals het gemeentenuws, de website en social media. Waar mogelijk zoeken we samenwerking met maatschappelijke partners (inclusief bewoners). Uit analyse blijkt dat, ondanks de inzet op gebied van communicatie, in ons restafval nog een hoog percentage herbruikbare fracties zit; GFT, plastic, metaal en drankenkartons (PMD). Op deze componenten richten wij ons. Verder haken we aan bij campagnes van afvalverwerker HVC (grondstoffendenkend) en landelijke campagnes zoals de Opschoondag. Op het gebied van educatie werken we samen met 'Koos de Vuilnismen', die afvallessen verzorgt voor de basisscholen. De inzet van communicatie op lange termijn nemen wij mee in het nieuwe grondstoffenbeleidsplan.

6.B Zwerfafval

Beleidskader

In 2008 heeft de raad met de vaststelling van het beleidsplan zwerfafval ingestemd met een ketenaanpak. Dit betekent preventie door voorlichting en bewustwording, het verbeteren van de gemeentelijke faciliteiten en uiteindelijk het inzetten van handhaving. De gemeente streeft naar een minimale schoonheidsgraad van B (redelijk schoon) voor het aangetroffen zwerfafval in alle

soorten gebieden (verhardingen, groen en water). De afgelopen jaren is de beeldkwaliteit op het gebied van zwerfafval in onze gemeente beoordeeld met een A kwaliteit. Maar we hebben een aantal plekken in de gemeente waar vaker zwerfvuil voor komt, de zogenaamde hotspots zwerfafval. Deze plekken trekken de aandacht vaker dan het schone gebied en daarom zetten we hier sterker op in. In 2018 staat de actualisatie van het zwerfafvalbeleidsplan geagendeerd. Dit plan is in voorbereiding op het moment dat de begroting voorligt. We zetten in het plan meer in op gedragsverandering en zwerfafval lessen, de veroorzakers van zwerfafval zoals evenementen en geven extra aandacht aan hotspots.

Financieel kader

De kosten van het opruimen van zwerfafval zijn vertaald in het taakveld 'Verkeer en vervoer' binnen het Programma Buitenruimte.

5. Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht is vastgelegd in de Nota “Grond voor Beleid” (2009). Met het grondbeleid wordt uitvoering gegeven aan de ruimtelijke visie die met name in de Structuurvisie “Waar de Waal Stroomt” (2009) is vastgelegd. In dit beleidsdocument worden de ruimtelijke ambities van de gemeente voor de komende tien tot vijftien jaar uiteengezet.

In de Nota grondbeleid is vastgelegd dat de gemeente zoveel mogelijk een actief grondbeleid zal voeren wanneer er sprake is van grootschalige ontwikkelingen of ontwikkelingen welke invloed kunnen hebben op de ruimtelijke of stedenbouwkundige structuur van de gemeente. Met dit actieve grondbeleid wil de gemeente gewenste ruimtelijke ontwikkelingen initiëren en sturen. Faciliterend grondbeleid wordt echter niet uitgesloten.

Ook de keuze om hoofdzakelijk het instrument Wet voorkeursrecht gemeenten te gebruiken is in de Nota grondbeleid vastgelegd. Als er aanleiding is om geen gebruik te maken van het gemeentelijk voorkeursrecht, wordt dit gemotiveerd aan de gemeenteraad aangegeven. Waar een minnelijke verwerving van gronden niet mogelijk blijkt, zal de gemeente gebruik maken van het onteigeningsinstrument.

Uitvoering grondbeleid

Voor de uitvoering van actief grondbeleid worden grondexploitaties opgesteld. Met een grondexploitatie wordt het financieel kader vastgelegd waarbinnen het beleid uitgevoerd moet worden. Voor enkele gewenste grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen zijn in het verleden grondexploitaties vastgesteld die jaarlijks geactualiseerd worden. Op dit moment zijn er drie grondexploitaties binnen de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht: De Volgerlanden, bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1 en bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1a.

Bij enkele kleinschalige ruimtelijke ontwikkelingen wordt wel faciliterend grondbeleid gevoerd, waarbij kostenverhaalovereenkomsten met de ontwikkelaars worden gesloten.

Prognose verwachte resultaten grondexploitaties

In onderstaande tabel worden de drie actieve grondexploitaties samengevat. Hierin is per project, naast wat algemene informatie, het financiële resultaat en het gewogen risicobedrag opgenomen. Om de grondexploitaties te kunnen vergelijken en de geprognosticeerde resultaten te kunnen optellen zijn de resultaten contant gemaakt naar 1 januari 2018. Voor de risicoanalyse worden jaarlijks, aan de hand van de RISMAN-methode, de verschillende risico's die van toepassing zijn, benoemd, gekwalificeerd en gekwantificeerd. Vervolgens wordt een gewogen risicobedrag berekend met een zekerheidspercentage van 90%. Dit houdt in dat het voor 90% zeker is dat het genoemde bedrag voldoende is om de risico's af te dekken. In het weerstandsvermogen van de gemeente wordt met dit risicobedrag rekening gehouden.

Vervolgens wordt per grondexploitatie kort het toegepaste grondbeleid beschreven, met een toelichting op het geprognosticeerde financiële resultaat.

Tabel 5.1 Projectoverzicht (peildatum 1-1-2018)		
--	--	--

Bedragen x €1.000.000,-			
	De Volger- landen	Ambachtse- zoom Fase 1	Ambachtse- zoom Fase 1a
Verwachte afronding project	2027	2027	2028
Totale plangebied (ha)	210 ha	22,2 ha	0,7 ha
Areaal nog aan te kopen grond	1,2 ha	2 ha	0
Areaal uitgeefbaar		15,6 ha	0,7 ha
Areaal nog te verkopen grond	27 ha	15,6 ha	0,7 ha
Gerealiseerde kosten	€ 301,4	€ 15,1	€ 0,4
Gerealiseerde baten	€ 229,3	€ 0,6	€ -
Boekwaarde	€ 72,1	€ 14,5	€ 0,4
Nog te realiseren baten -/- kosten	€ 70,7	€ 17,1	€ 1,0
Resultaat op eindwaarde	€ -1,4	€ 2,5	€ 0,6
Resultaat op netto contante waarde	€ -1,2	€ 2,1	€ 0,5
Risico's	€ 4,4	€ 1,7	€ 0,05

De Volgerlanden

Beleidskader

De gemeente heeft sinds het begin van het project actief grondbeleid gevoerd in het realiseren van woningbouwlocatie De Volgerlanden. De gemeente wilde alle gronden in eigendom verkrijgen om de regie te houden. Veelal werden gronden van particulieren aangekocht en overige benodigde gronden, die in bezit waren van projectontwikkelaars, werden door bouwclaimovereenkomsten bij het gemeentelijke eigendom betrokken.

De verwervingen in het gebied De Volgerlanden-West zijn afgerond. In het gebied De Volgerlanden-Oost is nog niet alle grond in volledig eigendom van de gemeente. Circa 1,2 hectare is in bezit van private partijen en ook zijn nog enkele gemeentelijke gronden vervat in pachtovereenkomsten. Gezien de planning van de woningbouw in De Volgerlanden en de tijd die het kost om de gronden bouwrijp te maken wordt geprobeerd deze laatste verwervingen en pachtontbindingen op korte termijn te realiseren.

Op 3-7-2017 heeft de gemeenteraad ingestemd met het verzoek aan De Kroon tot onteigening van de gronden.

Financieel kader

De grondexploitatie vormt het financieel kader van het project De Volgerlanden. Dit kader wordt jaarlijks geactualiseerd en opnieuw vastgesteld. Op 9 juli 2018 heeft de gemeenteraad de geactualiseerde grondexploitatie De Volgerlanden 2018 vastgesteld.

In de met de gemeente Zwijndrecht gemaakte afspraken is opgenomen dat van het eventuele exploitatietekort tot € 20 miljoen beide partijen ieder de helft voor haar rekening nemen. Het bedrag dat boven de € 20 miljoen uitkomt, komt voor 2/3 deel voor rekening van Hendrik-Ido-Ambacht en 1/3 deel voor rekening van Zwijndrecht.

Bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1

Beleidskader

Bij bedrijventerrein Ambachtsezoom wordt actief grondbeleid toegepast. Sinds 1 januari 2013 richt de planvorming van Ambachtsezoom zich alleen op het westelijke gedeelte van het bedrijventerrein (fase 1 en fase 1a).

Op de gronden binnen het plangebied Ambachtsezoom Fase 1 die niet in eigendom van de gemeente zijn is de Wvg gevestigd. Hiermee wordt de gemeente als eerste in gelegenheid gesteld de grond te verwerven als de grondeigenaar niet tot zelfrealisatie overgaat (of niet in staat blijkt te zijn).

Indien deze grondeigenaren niet tot zelfrealisatie overgaan en de gemeente er minnelijk niet in slaagt de gronden te verwerven, kan het onteigeningsinstrument ingezet worden.

Financieel kader

De geactualiseerde grondexploitatie Ambachtsezoom Fase 1, het financiële kader van de betreffende fase van het project, is vastgesteld in de raadsvergadering van 9 juli 2018.

Bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1a

Beleidskader

Ook voor Ambachtsezoom Fase 1a geldt dat er actief grondbeleid toegepast wordt.

Financieel kader

De geactualiseerde grondexploitatie Ambachtsezoom Fase 1a geldt als het financiële kader van de betreffende fase van het project en is vastgesteld in de raadsvergadering van 9 juli 2018. Deze grondexploitatie beperkt zich tot de gronden waar in het bestemmingsplan een directe bestemming 'Bedrijventerrein', met nadere aanduiding 'verkoop punt motorbrandstoffen' is opgenomen.

Tussentijdse winstneming

Tussentijdse winstneming geldt vooral bij grote projecten die diverse jaren duren. Voorwaarde is dat het project is onderverdeeld in duidelijk herkenbare delen en dat jaarlijks per deel een geformaliseerde herziene kostprijscalculatie wordt gemaakt in relatie tot de werkelijke ontwikkelingen en cijfers. Tussentijdse winstneming is dan mogelijk als een deelproject is afgesloten, de winst op dat deelproject is gerealiseerd en geen verlies wordt verwacht op andere deelprojecten tenzij daarvoor voldoende verliesvoorzieningen zijn getroffen. Hieronder zijn regels opgenomen over hoe wordt omgegaan met (tussentijdse) winstneming:

1. Tussentijdse winstneming kan alleen plaatsvinden indien:
  - a. er geen belangrijke onzekerheid over de totale omvang van het project is;
  - b. er geen belangrijke onzekerheden bestaan over de ontvangst van de overeengekomen bedragen;
  - c. de nog te maken kosten en de mate van de projectvoortgang op verantwoorde wijze kunnen worden bepaald;
  - d. de vergelijking van werkelijke kosten met de voorcalculatie per fase van het project mogelijk is;
  - e. er minimaal één keer per jaar van het grondcomplex een herziene kostprijsopzet wordt vastgesteld.

2. Wanneer er wordt voldaan aan de voorwaarden voor tussentijdse winstneming wordt de zogenaamde percentagemethode toegepast.
3. In alle andere gevallen kan de winst pas worden verantwoord in het boekjaar waarin het grondcomplex financieel wordt afgewikkeld.

Bij winstneming gelden in algemene zin de volgende uitgangspunten: de winst wordt naar rato van gerealiseerde kosten (en opbrengsten) genomen. Dus indien 50% van de kosten is gerealiseerd en 50% van de grond is verkocht, dan is de winstrealisatie $50\% \times 50\% = 25\%$. Zowel de realisatie van de kosten als de realisatie van de opbrengsten zijn bepalend in de bepaling van de omvang van de winstrealisatie.

Voor de grex De Volgerlanden geldt een bijzondere situatie omdat deze grex samen met Zwijndrecht wordt uitgevoerd in gezamenlijk winst en risico. Daarom wordt bij De Volgerlanden in zo'n situatie een extra risico afweging gemaakt in relatie tot de omvang van het project.

M.b.t. de grex Ambachtsezoom worden de allereerste gronduitgiften pas in 2019 voorzien.

Reserve en Risico

De aard van de activiteiten binnen het totaal van de exploitaties maakt het noodzakelijk ter afdekking van de algemene risico's een algemene reserve grondbedrijf aan te houden. Deze reserve wordt opgebouwd uit de eindresultaten van alle afgesloten grondexploitaties plus alle tussentijdse winst- en verliesnemingen. Het nemen van winst geschiedt volgens de eerder beschreven methodiek van (tussentijdse) winstneming. Indien er bij het opstellen dan wel het actualiseren van een kostprijscalculatie blijkt dat er een verlies op een complex ontstaat, wordt hiervoor een voorziening getroffen ten laste van de Algemene reserve grondbedrijf.

De Algemene reserve grondbedrijf moet op voldoende niveau zijn om de benoemde risico's te kunnen opvangen en moet een minimum niveau hebben afhankelijk van het risicoprofiel. Zodra het saldo van de reserve zich onder het minimum niveau bevindt, moet dit worden aangevuld vanuit de Algemene (concern)reserve. De Algemene reserve grondbedrijf kent geen maximum niveau. Uit onderstaande tabel valt op te maken dat, rekening houdend met het geprognosticeerde resultaat van de grondexploitaties en de ingeschatte risico's, de algemene reserve grondbedrijf voldoende gevuld is.

Resultaat grondbedrijf (Netto Contante Waarde)*	€	2,0	mln.	Positief
Totale risico's*	€	4,0	mln.	
Algemene reserve grondbedrijf	€	4,8	mln.	
Voorzien verlies De Volgerlanden (Eindwaarde)	€	0,7	mln.	
*In deze cijfers is voor De Volgerlanden alleen rekening gehouden met deel van Hendrik-Ido-Ambacht				

6. Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn die partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie heeft én waarin zij een financieel belang heeft. Een verbonden partij levert daarmee een bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen van de gemeente. Partijen waaraan een significant (financieel) risico kleeft, worden ook verwerkt in de paragraaf 'Weerstandsvermogen'.

BBV

In de nieuwe BBV is opgenomen dat voortaan een onderverdeling wordt gemaakt naar:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen, en;
- overige verbonden partijen.

In dit hoofdstuk gaan we in op de doelstellingen, taken en financiële aspecten van de gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht participeert. Bij een vennootschap en coöperatie participeert de gemeente in het risicodragend vermogen van een privaatrechtelijke rechtspersoon als aandeelhouder van de betreffende NV of BV.

Hieronder wordt een opsomming gegeven van dergelijke samenwerkingsverbanden.

<i>Gemeenschappelijke regelingen</i>	<i>Vennootschappen en coöperaties</i>
<ul style="list-style-type: none"> • GR Drechtsteden • GR Dienst Gezondheid & Jeugd • GR Veiligheidsregio • GR Omgevingsdienst • GR Drechtwerk • GR Natuur en recreatieschap IJsselmonde • GR Koepelschap Buitenstedelijk groen • GR Openbare Verlichting GR Gevudo 	<ul style="list-style-type: none"> • ROM-D • Oasen (NV) • Eneco Holding (NV) • BNG (NV)

De stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen zijn bij ons niet aan de orde.

<i>Verbonden partijen (x € 1.000)</i>	<i>Relatief aandeel HIA</i>	<i>Bijdrage HIA begroting 2019</i>	<i>Omzet begroting 2019</i>	<i>Eigen vermogen</i>	<i>Eigen vermogen</i>	<i>Vreemd vermogen</i>	<i>Vreemd vermogen</i>
				1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017
GR Drechtsteden	5,21%						
Bureau Drechtsteden en staf	10,22%	855	8.363				

griffie	10,37%	42	405				
Sociale Dienst Drechtsteden	4,80%	11.037	229.902				
minus rijks- doeluitkering SDD	4,95%	-4.657	-93.995				
Service Centrum Drechtsteden	5,80%	1.873	32.317				
Gemeentebelastingen Drechtsteden	9,99%	549	5.494				
Onderzoekcentrum Drechtsteden	10,51%	84	799				
Totaal GRD	5,21%	14.440	277.280	7.045	4.207	58.307	44.570
GR Dienst Gezondheid & Jeugd (zonder SAV)	5,15%	6.405	124.463	4.963	3.298	83.240	83.840
DG&J	5,87%	1.464	24.955				
Serviceorganisatie Jeugd	4,97%	4.941	99.508				
GR Veiligheidsregio (incl. boxen)	4,35%	1.724	39.604	7.288	7.285	66.887	63.875
GR Omgevingsdienst	1,50%	407	27.179	3.125	2.873	4.907	9.908
Drechtwerk	3,87%	209	5.404	1.224	1.249	32.212	30.648
GR Natuur en recreatieschap IJsselmonde	15,19%	207	1.363	3.970	3.881	2.314	1.977
GR Koepelschap Buitenstedelijk groen (opgeheven per 2018)	n.v.t.						
GR Openbare Verlichting	11,98%	54	451	166	142	86	210
GR Gevudo (aandeel gar.kap. 7,8 mln)	7,62%	73	958	30	30	529	509

Vennootschappen							
ROM-D Holding NV	2,40%			4.154	4.103	2.154	2.151
ROM-D Capital BV				18.788	18.522	3	12
ROM-D Beheer NV				38	40	408	155
ROM-D Capital beheer BV				49	46	3	0
ROM-D KILL III CV	1,30%			8.960	9.569	12.874	9.107
ROM-D Projecten CV				3.007	2.481	2.875	2.393
Oasen (NV)	2,81%			97.085	103.668	152.765	162.538
Eneco Holding (NV)	0,50%			3.121.000	2.869.000	1.952.000	2.787.000
BNG (NV)	0,05%			4.486.000	4.953.000	149.514.000	135.072.000

A. Gemeenschappelijke regelingen

Een groot deel van de gemeentelijke middelen wordt via verbonden partijen ingezet voor realisatie van doelen, uitvoering van processen en ondersteuning van de bedrijfsvoering. Vanwege de vaak aanmerkelijke bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen is inzicht in en effectieve sturing op deze verbonden partijen noodzakelijk.

GR Drechtsteden

De gemeenten in de Drechtsteden zijn gezamenlijk een netwerkstad en netwerkorganisatie op een aantal beleidsterreinen. Inhoudelijke samenwerking, afstemming en voorbereiding van beleid binnen de Drechtsteden vindt plaats op de beleidsterreinen Fysiek, Sociaal en Bestuur. Al een aantal jaren werken de Drechtsteden samen in gezamenlijke uitvoeringsorganisaties: Sociale Dienst Drechtsteden, Servicecentrum Drechtsteden, Gemeentebelastingen Drechtsteden, Onderzoekcentrum Drechtsteden, en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden (ROM-D) als onderdelen van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden.

Met die samenwerking zetten de gemeenten in op optimale dienstverlening aan de inwoners, organisatorische en financiële verbeteringen en presentatie van 'De Drechtsteden' naar buiten als economisch krachtige, goed bereikbare en leefbare regio. Zij doen dit elk met behoud van de eigen karakteristieke kenmerken. Daarnaast werken besturen en organisaties van de Drechtstedengemeenten ook samen met partijen in de regio, zoals het regionale bedrijfsleven, woningbouwcorporaties, het onderwijs, de gezondheidszorg, welzijnsorganisaties en culturele instellingen. Participeren in de samenwerking biedt de gemeenten kansen en vernieuwingen voor de regio en daarmee ook voor de inwoners. De diversiteit aan beleidsterreinen en uitvoeringstaken waarop in Drechtstedenverband wordt samengewerkt, is vanzelfsprekend merkbaar in de programma's in onze gemeentelijke begroting.

Naam verbonden partij	GR Drechtsteden
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	<p>Draagvlak te creëren voor een evenwichtige ontwikkeling van het gebied. Om deze doelstelling te realiseren en met inachtneming van de autonomie van de deelnemende gemeenten, behartigt Drechtsteden de gemeenschappelijke regionale belangen op de volgende terreinen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Economie en bereikbaarheid (economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme) • Fysiek (volkshuisvesting, wonen, ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijk beheer, milieu, water, groen, publieke infrastructuur, economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme) • Sociaal (sociale zekerheid en -ontwikkeling, onderwijs en kennisinfrastructuur, sport en cultuur) • Bestuurlijke ontwikkeling en grotestedenbeleid • Staf- en ondersteunende diensten en de bedrijfsvoering • Sociaal- geografisch onderzoek <p>Daarnaast heeft Drechtsteden als doelstelling zorg te dragen voor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de efficiënte en effectieve heffing en invordering van belastingen, voor de heffing en invordering waarvan de gemeenteraden van de gemeenten belastingverordeningen en de kwijtscheldingsregels hebben vastgelegd, elk voor zover het hun gebied betreft; 2. de uitvoering van de WOZ waaronder ook de administratie van vastgoedgegevens en het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden, elk voor zover het hun gebied betreft.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Een lager BUIG-budget bijstand vanwege wijzigende Rijksbudgetten. Deze ontwikkelingen zijn zeer moeilijk in te schatten • WMO Begeleiding: stijgende uitgaven voor individuele begeleiding en dagbesteding • Zaak- en archief Systeem leidt mogelijk tot hogere beheerlasten. • project ICT op orde; openstaande vordering rechtszaak.
Bestuurlijk belang/	Vertegenwoordiging in het Drechtstedenbestuur (collegelid), Drechttraad

zeggenschap gemeente	(raadsleden fracties) en diverse portefeuillehoudersoverleggen (portefeuillehouders).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	<p>Het Drechtstedenbestuur heeft in juni 2017 de Groeiagenda gepresenteerd. Het is een visie met een doorkijk naar 2030. Deze ambitie is de basis voor een uitvoeringsprogramma. Het is een gezamenlijk programma, waarin regio, gemeenten, bedrijven en instellingen ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid betrokken is. De provincie heeft bereidheid uitgesproken investeringsgeld vrij te maken voor onze regio. De Drechttraad heeft extra middelen beschikbaar gesteld en daarmee bekrachtigd achter de beweging te staan, de kansen voor het gebied te zien en de noodzaak tot investeren onderschreven. In 2019 zal de uitwerking verder gestalte krijgen en zullen wij daar een bijdrage aan leveren met Ambachtse projecten die de Groeiagenda dragen.</p> <p>De gemeente Dordrecht heeft een onafhankelijke partij (Berenschot) opdracht gegeven voor het uitvoeren van een onderzoek naar de effectiviteit en efficiency van de huidige regionale samenwerking op schaal van de Drechtsteden en Zuid-Holland Zuid. De resultaten van het onderzoek zijn in februari 2018 gepresenteerd. Een commissie onder leiding van de heer Deetman is daarna aan de gang gegaan om te komen tot een voorstel over de doorontwikkeling van de Drechtsteden. Zoals het er tijdens het schrijven van deze begroting op lijkt, zal dit voorstel net voor of net na het behandelen van deze begroting in de raad, verschijnen.</p>
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 5 (risicoprofiel hoog)
Websites en documenten	www.drechtsteden.nl begroting 2017 en lokale zienswijze

GR Veiligheidsregio ZHZ

Onze gemeente maakt deel uit van de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. De gemeenschappelijke regeling VRZHZ is aangegaan met de gemeenten Alblasterdam, Binnenmaas, Cromstrijen, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Korendijk, Leerdam, Molenwaard, Oud-Beijerland, Papendrecht, Sliedrecht, Strijen, Zederik en Zwijndrecht.

In de veiligheidsregio zijn de brandweertaak en de taken op het terrein van de GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen) en Crisisbeheersing en Rampenbestrijding ondergebracht.

Naam verbonden partij	GR Veiligheidsregio ZHZ
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling

Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De regeling is opgericht voor de uitvoering van de Wet veiligheidsregio's en stelt zich ten doel te allen tijde een gezamenlijke effectieve en efficiënt georganiseerde slagkracht voor crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg en geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen te kunnen leveren en een deskundig en betrouwbare veiligheidsadviseur te zijn.
Risico's	De GR VRZHZ geeft de volgende risico's op: <ul style="list-style-type: none"> • Wijzigingen door gemeentelijke herindelingen en overgaan van gemeentes naar de provincie Utrecht; • Opgelegde taakstellingen; • Voltooiing van de reorganisatie.
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	De burgemeester zit in het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsregio.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	De Veiligheidsregio heeft veel aandacht voor het afronding van de reorganisatie. Daarnaast ligt de focus op het op een zo verantwoorde en efficiënte wijze vorm geven aan de bezuinigingsopgave die voor ligt. Dit vertaalt zich in een nieuw dynamisch risicoprofiel en een operationele kaart. Daarnaast is er veel aandacht voor de samenvoeging van de gemeenten in de Hoekse Waard tot één gemeente, het samengaan van de gemeenten Molenwaard en Giessenlanden en het overgaan van de gemeenten Leerdam en Zederik naar de provincie Utrecht.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement: 4 (risico: gemiddeld/hoog)
Websites en documenten	www.vrzhz.nl

GR Omgevingsdienst

We participeren op Zuid-Holland Zuid-niveau in de GR Omgevingsdienst die voor ons de wettelijke milieu- en omgevingstaken uitvoert. De 17 gemeenten uit de regio Zuid-Holland Zuid zijn eigenaar, samen met de provincie Zuid-Holland.

Naam verbonden partij	GR Omgevingsdienst
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Uitvoeren van de wettelijke milieu- en omgevingstaken voor de 17 gemeenten van Zuid-Holland Zuid en een deel van de provincie Zuid-Holland.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Mate waarin de fluctuatie in omzet opgevangen kan worden door een flexibele schil van personeelsbestand;

	<ul style="list-style-type: none"> • Aansprakelijkheid voor adviezen; • Optimaliseren van de nieuwe organisatie.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid) en lid van de auditcommissie
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	De reorganisatie van OZHZ is afgerond. Veel aandacht zal in 2019 uitgaan naar het verder realiseren van een optimale organisatie. Daarnaast zal er met andere omgevingsdiensten nadrukkelijk afstemming zijn over het verschuiven en verdelen van taken, soms in opdracht van de provincie.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement: 4 (risico: gemiddeld/hoog)
Websites en documenten	www.ozhz.nl

GR Dienst Gezondheid & Jeugd

De GR bestaat uit twee organisatieonderdelen: Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J) en Serviceorganisatie Jeugd (SOJ). DG&J is verantwoordelijk voor het uitvoeren van taken op het gebied van publieke gezondheid, maatschappelijke zorg, leerplicht en voortijdig schoolverlaten. De dienst is ook verantwoordelijk voor de aansturing van de uitvoering van de integrale jeugdgezondheidszorg. De Regionale Ambulancevoorziening (RAV) is formeel een onderdeel van DG&J. Tweede onderdeel van de GR is de Serviceorganisatie Jeugd. Dit onderdeel is verantwoordelijk voor de sturing op jeugdhulp in Zuid-Holland Zuid. Dit doet de SOJ door contractmanagement, risicomanagement en budgetbeheersing, accountmanagement en informatievoorziening voor gemeenten.

Naam verbonden partij	GR Dienst Gezondheid & Jeugd
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De dienst Gezondheid & Jeugd bewaakt, beschermt en bevordert in opdracht van de 17 gemeenten in Zuid-Holland Zuid de activiteiten die gericht zijn op het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen en het vergroten van de ontwikkelingskansen van onze inwoners. De Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) is per 1 januari 2015 een zelfstandig onderdeel van de GR Dienst Gezondheid en Jeugd. De Serviceorganisatie Jeugd zorgt namens de gemeenten in ZHZ voor sturing op jeugdhulp.
Risico's	Voor de Dienst Gezondheid & Jeugd (incl. RAV) worden de volgende risico's gemeld: <ul style="list-style-type: none"> • De ontwikkeling naar een landelijke meldkamer; • Strakkere eisen van de inspectie aan de meldkamercentralisten uit de 'witte kolom'. De Serviceorganisatie Jeugd noemt als risico's:

	<p>De ontwikkeling van de zorgvraag. In het Meerjarenperspectief Jeugdhulp ZHZ 2018-2022 is een realistische begroting opgenomen. Die begroting is gebaseerd op de toen bekende zorgvraag, aangevuld met een gemeentelijke taakstelling op de reductie van het aantal jeugdigen in de regionale specialistische zorgmarkt. Belangrijk risico zit in het behalen van de reductiedoelstelling van (de instroom) van het aantal jeugdigen in deze zorgmarkt.</p>
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	<p>Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid) en de Auditcommissie (collegelid).</p>
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	<p>DG&J bereidt zich voor op de nieuwe wet Ambulancezorg. In dit kader wordt de Regionale Ambulance Voorziening ZHZ (RAV) ondergebracht in een coöperatie waaraan ook het Erasmus MC en het Albert Schweitzer Ziekenhuis deelnemen. De overgang naar de coöperatie wordt in 2018 voorbereid en uitgevoerd. Onderdeel hiervan is ook het opzetten van een zelfstandige administratie en verantwoording. Na invoering en implementatie van de cooperatie maakt de RAV geen onderdeel meer uit van de begroting en verantwoording van de DG&J.</p> <p>Het Rijk heeft besloten de gemeenten Vianen, Leerdam en Zederik met ingang van 1 januari 2019 samen te laten gaan in de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden. Deze gemeente wordt onderdeel van de provincie Utrecht. Voor de GR-DG&J betekent dit dat GGD-taken voor de nieuwe gemeente verplicht overgaan naar de GGD-Utrecht. Dat zelfde geldt ook voor de taken van de RAV ZHZ die, voor het grondgebied van Vijfheerenlanden, overgaan naar de RAV Utrecht.</p> <p>De Serviceorganisatie Jeugd blijft geconfronteerd worden met een grote druk op de zorgmarkt. Aan de ene kant door vermindering van het budget, aan de andere kant door een groeiende zorgvraag. Met het Meerjarenperspectief hebben de gemeenten plannen gemaakt om de jeugdhulp effectiever en sneller in te zetten. Er wordt hard gewerkt aan preventie, transformatie, het nog beter vormgeven van de toegang en de 3D samenwerking. Het effect van deze maatregelen is zo kort na de vaststelling van het meerjarenperspectief nog niet zichtbaar. Daarbij komt dat er sprake is van een toegenomen vraag naar jeugdhulp. Dat blijkt niet alleen in onze regio het geval te zijn, maar is een landelijk beeld.</p>
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	<p>Sturingsarrangement 5 (risicoprofiel hoog)</p>
Websites en documenten	<p>www.dienstgezondheidjeugd.nl www.jeugdzhz.nl Begroting 2019</p>

Drechtwerk

Drechtwerk laat mensen met een arbeidsbeperking zinvol en passend bij hun mogelijkheden, deelnemen aan het arbeidsproces. De invoering van de Participatiewet heeft invloed op Drechtwerk, omdat hiermee de Wet sociale werkvoorziening niet meer bestaat waardoor er geen automatische instroom van SW'ers meer is bij Drechtwerk.

Naam verbonden partij	Drechtwerk
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Drechtwerk is ooit opgericht om voor de deelnemende gemeenten uitvoering te geven aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Per 1 januari 2015 is instroom in de Wsw niet meer mogelijk. De mensen die al werkzaam zijn bij Drechtwerk kunnen tot zij met pensioen gaan, bij Drechtwerk blijven werken.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Hoogte van de Rijkssubsidie SW. De subsidie is de belangrijkste inkomstenbron van Drechtwerk. Het ministerie bepaalt de hoogte van de subsidie per medewerker. Wijziging in de bekostigingssystematiek heeft gevolgen voor de omvang van de subsidie SW. • Onvoldoende uitstroom van de SW-doelgroep. Voor de verdeling van de subsidiegelden houdt het Rijk rekening met de verwachte daling van de SW-doelgroep geprognosticeerd. Voor Drechtwerk komt dit neer op ongeveer 8 à 9 procent daling per jaar. Het niet realiseren van deze uitstroom leidt tot tekorten op de salarisbetalingen. • Loonkostenstijging ten gevolge van cao-ontwikkelingen.
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Oprichtingsrol: via bestuurlijke vertegenwoordiging in de GR Drechtsteden. Eigenaarsrol: wethouder financiën in het Algemeen Bestuur
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Omdat instroom van WSW'ers niet meer mogelijk is, heeft Drechtwerk in 2015 gekozen voor een strategie van gedeeltelijke afbouw, samenwerking met marktpartijen en gedeeltelijke verkoop van onderdelen. Deze ontwikkeling was eind 2016 grotendeels afgerond. Vanuit financieel perspectief is medio 2017 besloten deze afbouwstrategie te herijken. De toen lopende verzelfstandiging van DrechtstedenActief en DrechtwerkGroen is gestopt en de deelneming in FrisFacilitair blijft in eigendom. Vanuit de herijkte strategie richt Drechtwerk zich op het bevorderen van de door- en uitstroom van zowel mensen uit de participatiewet als uit de oorspronkelijke SW doelgroep. In dit kader wordt de samenwerking tussen Drechtwerk en de SDD versterkt. Beide organisaties verwachten het sociale domein zo beter te kunnen bedienen. SDD en Drechtwerk zetten onder andere gezamenlijk een organisatie op, van waaruit zowel mensen uit de bijstand als SW'ers

	worden gedetacheerd. Daarnaast ontwikkelt Drechtwerk leerwerktrajecten die ook voor niet-SW doelgroepen interessant zijn. Op deze wijze kunnen cliënten van de SDD werkervaring op doen en zo doorstromen naar regulier werk. Voor Drechtwerk is het voordeel dat de aanwezige infrastructuur van het bedrijf beter wordt benut. Die benutting staat onder druk door de afname van het aantal SW geïndiceerden.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement 3: gemiddeld
Websites en documenten	www.drechtwerk.nl Primaire begroting 2019 en zienswijze

Koepelschap Buitenstedelijk Groen en Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde

Doel van het Koepelschap is een evenwichtige ontwikkeling en instandhouding van het buitenstedelijk groen als geheel en in verhouding tot zijn omgeving. Het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde behartigt de bovenlokale belangen van openluchtrecreatie op het eiland IJsselmonde.

Naam verbonden partij	Koepelschap Buitenstedelijk Groen
Vestigingsplaats	Schiedam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Het Koepelschap heeft tot doel op basis van Rijks-, provinciaal en regionaal beleid in onderlinge samenhang een evenwichtige ontwikkeling en instandhouding van het buitenstedelijk groen als geheel in het gebied behorend tot de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Bernisse, Brielle, Capelle aan den IJssel, Hendrik-Ido-Ambacht, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Maassluis, Nederlek, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Spijkenisse, Vlaardingen, Westvoorne en Zwijndrecht in de directe omgeving daarvan te bevorderen.
Risico's	• -
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Een wethouder is lid van het Algemeen Bestuur.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Het Koepelschap is opgeheven per 31/12/2017. Dit proces loop parallel met een gewijzigde organisatievorm van de recreatieschappen in de provincie Zuid-Holland. De vereffening van het vermogen gebeurt op basis van de jaarrekening 2017. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht heeft daaruit € 1.000 ontvangen

Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 2 (risicoprofiel laag/gemiddeld)
---	--

Naam verbonden partij	Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Het Natuur- en Recreatieschap heeft tot doel de natuur- en recreatieschapsgebieden in of in de directe nabijheid van de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Bernisse, Brielle, Capelle aan den IJssel, Hendrik-Ido-Ambacht, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Maassluis, Nederlek, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Spijkenisse, Vlaardingen, Westvoorne en Zwijndrecht efficiënt en effectief te beheren.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> Het uittreden van de gemeenten uit het schap.
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Wethouder RO is lid van het dagelijks en algemeen bestuur van het NRIJ. Een raadslid is lid van het Algemeen Bestuur van het NRIJ.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	<p>De provincie heeft besloten haar deelname in het NRIJ per 1/1/2017 te beëindigen. Ook de gemeente Rotterdam heeft besloten per 1/1/18 uit te treden. Op verzoek van het recreatieschap heeft de provincie haar uittreden opgeschort tot 1/1/2018, zodat het NRIJ zich gedegen kan voorbereiden op haar toekomst. Er zijn overeenkomsten gesloten tussen het schap en de provincie en het schap en de gemeente Rotterdam over de uittreedvoorwaarden.</p> <p>De uittredingen van de provincie en Rotterdam vragen om een herijking van de samenwerking van de overige gemeenten in het schap. De komende periode staat dan ook in het teken van de toekomst en de transitie van het schap.</p> <p>In april 2018 hebben de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Ridderkerk, Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht uitgesproken de samenwerking tot zeker 2022 te willen continueren en die periode te gebruiken om te komen tot een solide en toekomstbestendig schap.</p>
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 2 (risicoprofiel laag/gemiddeld)
Website en documenten	www.recreatiegebied-ijsselmonde.nl

GR Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en omstreken (Gevudo)

Gevudo bezit 20 % van de aandelen van NV Huisvuilcentrale Noord-Holland, HVC te Alkmaar en behartigt en coördineert de belangen van de deelnemende gemeenten richting HVC. De GR Gevudo is aangegaan door de gemeenten Alblasterdam, Binnenmaas, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Graafstroom, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Liesveld, Nieuw-Lekkerland, Papendrecht, Sliedrecht, Strijen, Zederik en Zwijndrecht. Waar de regeling in het verleden daadwerkelijk actief was in het verzamelen en verwerken van huishoudelijk afval, wordt het doel nu feitelijk uitsluitend verwezenlijkt door het verwerven, beheren en vervreemden van aandelen in het kapitaal van de N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC) en het partij zijn bij overeenkomsten tussen aandeelhouders van HVC. De GR Gevudo staat naar rato van haar deelname in HVC garant voor het nakomen van de verplichtingen die HVC aangaat met betrekking tot de financiering van verbrandingsinstallaties. Hiervoor wordt een garantstellingprovisie ontvangen. De verdeelsleutel is het gemiddelde tonnage aangeleverd afval over de laatste vijf jaar. Per 1 juni 2015 is de GR Gevudo gewijzigd zodat de GR Gevudo aansluit bij haar huidige taak, namelijk aandeelhouder zijn van HVC en als doorgeefluik van de garantstellingsprovisie fungeren naar deelnemende gemeenten. De GR Gevudo is ook aangepast om te voldoen aan de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Naam verbonden partij	GEVUDO
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Behartigen van de belangen van de deelnemers op het gebied van het op milieu hygiënisch verantwoorde wijze verwerken van huishoudelijke afvalstoffen afkomstig van de Drechtsteden, Alblasterwaard en Vijfheerenlanden en de Hoeksche Waard.
Onzekerheden	<ul style="list-style-type: none"> De eventuele tekorten van HVC Alkmaar worden via de gemeenschappelijke regeling Gevudo omgeslagen naar de aandeelhouders.
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het algemeen bestuur (collegelid).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	HVC is financieel robuust, ook op de middellange termijn, en de bedrijfsvoering van HVC is adequaat, uitgaande van de kapitalisering/financiering met gegarandeerde leningen. Als Hendrik-Ido-Ambacht staan wij garant voor € 7,9 miljoen. Maar zolang de verbrandingsinstallaties voldoende aanbod van onder andere de gemeentelijke klanten en waterschappen behouden, is het risico minimaal. HVC is zich hier bewust van en importeert bijvoorbeeld momenteel afval uit Groot Brittannië om de verbrandingsinstallaties zo efficiënt mogelijk te laten draaien en zo de risico's voor de gemeenten zo klein mogelijk te houden. Sinds 2014 is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met HVC van kracht, alsmede voor de gemeente Dordrecht, gemeente Alblasterdam, gemeente Papendrecht en gemeente Zwijndrecht.
Sturingsarrangement	De GR Gevudo heeft een risicoprofiel 1 (laag risico op financieel en

gekoppeld aan risicoprofiel	bestuurlijk gebied) en daarmee sturingsarrangement 1.
-----------------------------	---

Bureau Openbare Verlichting

Naam verbonden partij	
Vestigingsplaats	Hardinxveld-Giessendam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Krimpenerwaard, Vianen en Zederik hebben zich verenigd in de Gemeenschappelijke Regeling Bureau Openbare Verlichting (Bureau OVL). Kerntaak van deze organisatie is het uitvoeren van het beheer van de openbare verlichting en de centrale aansturing en bewaking op de uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden hieraan. Bureau OVL fungeert op dit terrein ook als het kenniscentrum voor de deelnemers en voert in opdracht projecten voor de gemeenten uit.
Onzekerheden	<ul style="list-style-type: none"> • Er worden geen risico's genoemd.
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het bestuur (collegelid).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Bureau OVL neemt deel aan landelijke overleggen van het InterGemeentelijk-overleg Openbare Verlichting (IGOV) welke met ingang van 1 januari 2016 is ondergebracht in de stichting OVLNL.nl. Bureau OVL is van daaruit vertegenwoordiger namens de kleine en middelgrote gemeenten in het landelijk overleg van NetbeheerNederland.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement 1: Laag

ROM-D

De Regionale Ontwikkelingsmaatschappij is de grondontwikkelingsmaatschappij van de Drechtsteden. ROM-D is ene publiek-privaat samenwerkingsverband van de gemeenten in de Drechtsteden, de Provincie Zuid-Holland, de BNG en het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam.

De belangrijkste opgave is het versterken van de regionale economie met als belangrijkste activiteiten:

- de uitgifte van kavels

- de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen
- de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen
- de promotie van de regio Drechtsteden

Naam deelneming	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden (ROM-D)
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	De structuren na invoering van de doorontwikkeling: <ol style="list-style-type: none"> 1. ROM-D Holding N.V. 2. ROM-D Beheer N.V. 3. ROM-D Capital B.V. 4. ROM-D C.V.
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Het versterken van de economische ontwikkeling van de Drechtsteden.
Financieel belang van de gemeente	Kapitaaldeelname ROM-D Dordtse Kil III CV: Commanditair kapitaal: 140.989 (1,3%) ROM-D Holding NV: Kapitaal: 109.216 (2,4%)
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Bestuurlijk: de wethouder Economie heeft zitting in de Holding N.V..
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	In de Algemene Vereniging van Aandeelhouders is in het najaar van 2017 een statutenwijziging en nieuwe werkwijze ROM-D vastgesteld. De kern is een proactieve en goed functionerende ROM-D die veel meer vraag-gestuurd werkt. De besluitvorming wordt daarbij gedelegeerd en sturing vindt plaats op basis van een acquisitie-jaarplan. De komende jaren ontwikkelt de regio circa 110 ha nieuwe bedrijventerreinen, zoals Langeweg-Zuidwende in Hendrik-Ido-Ambacht en Dordtse Kil IV.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 3 (risicoprofiel gemiddeld)

Eneco

Naam deelneming	Eneco Holding N.V. en Stedin Holding N.V.
Vestigingsplaats	Rotterdam

Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Waarborg energievoorziening
Financieel belang van de gemeente	Aantal aandelen: 22.495 (0,5%). In deze begroting is rekening gehouden met circa € 466.000 aan dividend voor beide onderdelen gezamenlijk. Bij de eventuele verkoop van Eneco vallen de dividend inkomsten voor dat onderdeel weg.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Per 31 jan. 2017 is de Eneco Holding formeel gesplitst. Dit maakt ons als gemeenten (53) per die datum aandeelhouder in het netwerkbedrijf Stedin Holding NV en het energiebedrijf Eneco Groep NV. Na de splitsing lag het voor de hand om de publiek belang afweging in het energiebedrijf opnieuw te maken. In oktober 2017 heeft onze gemeente in principe besloten tot het afbouwen van het aandelenbelang in Eneco onder nader, in gezamenlijkheid met andere aandeelhouders, te bepalen condities en procesafspraken. Op dat moment koos circa 75% van de aandeelhouders tot afbouw. Na de verkiezingen 2018 heeft ook de gemeente Den Haag tot afbouw gekozen, zodat nu circa 90% in principe kiest voor afbouw. De definitieve besluitvorming moet nog plaatsvinden.

Oasen

Het doel van deze deelneming is het borgen van publieke belangen met betrekking tot drinkwater.

Naam deelneming	Oasen Zuid-Holland
Vestigingsplaats	Gouda
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Drinkwater verzorging inwoners Hendrik-Ido-Ambacht
Financieel belang van de gemeente	21 van de 748 uitgegeven aandelen (3%). De laatste jaren is geen dividend ontvangen.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	-

BNG

De gemeente heeft een financieel belang in de Bank Nederlandse Gemeenten.

Naam deelneming	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De Bank Nederlandse Gemeenten, opgericht in 1914, is een bank van en voor de overheid. De bank biedt financiële diensten aan, zoals kredietverlening, betalingsverkeer en advisering. De BNG heeft de hoogste rating voor kredietwaardigheid (triple A).
Financieel belang van de gemeente	De gemeente heeft 25.818 aandelen (0.05%) in haar bezit. In deze begroting wordt rekening gehouden met circa € 28.000 aan dividend.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder neemt de gemeente deel aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	In de miljoenennota 2017 wordt door Kremers gerept over een mogelijke omvorming van BNG Bank, de NWB Bank en FMO (een bank voor ontwikkelingshulp) tot één financieringsinstelling. Bij nader inzien ziet het kabinet 'vooralnog minder toegevoegde waarde' in het samenvoegen van Invest-NL met beide banken.

7. Bedrijfsvoering

Inleiding

Om onze bestuurlijke doelstellingen en ambities te realiseren streven wij naar een krachtige, zelfstandige organisatie. De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de ontwikkelingen en beleidsvoornemens voor mensen en middelen die deze organisatie vormen.

In 2019 is de nieuwe strategische nota bedrijfsvoering gereed. Met deze nota, een vervolg op de nota #Bewegen, zetten we een stip op de horizon voor de doorontwikkeling van de organisatie. De uitvoering doen we aan de hand van een aantal thema's per jaar, die worden uitgewerkt door een brede groep van medewerkers.

Personeel en Organisatie

Een krachtige organisatie in een complexe, dynamische omgeving betekent vooral een wendbare organisatie. Dit betekent dat we continue nadenken over de manier(en) waarop we het werk organiseren. Teams werken over afdelingen heen en in steeds wisselende samenstellingen. Specialisme vliegen we in op juiste moment. Opleiden en ontwikkelen is een belangrijk instrument om medewerkers wendbaar te maken. We investeren onder andere in persoonlijk vakmanschap, moderne vaardigheden, teamontwikkeling en leiderschap. Vanuit de regio wordt ingezet op onderlinge uitwisseling en mobiliteit van personeel.

De arbeidsmarkt wordt krap(per). We ondervinden dit bijvoorbeeld bij technische functies voor de buitenruimte. In regionaal verband gaan we aan de slag met moderne manieren van arbeidsmarktcommunicatie. Daarnaast blijven we lokaal inzetten op trainee- en stageprogramma's en het zelf opleiden van medewerkers voor taken.

Op 1 januari 2020 wordt de Wet normalisering rechtspositie voor ambtenaren van kracht. Het private arbeidsrecht wordt van toepassing. In 2019 moeten we onze geldende rechtspositieregelingen en beleidsregels afstemmen op de nieuwe landelijke cao. Daarbij is belangrijk om regionale afspraken te maken over de vorm van lokale medezeggenschap. Tot slot zetten we aanstellingen en afspraken over arbeidsvoorwaarden van medewerkers om in moderne arbeidsovereenkomsten.

De Quotumwet bepaalt dat de taakstelling voor banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt binnen onze organisatie eind 2019 naar verwachting 2,7 garantiebaan is. Door een nieuw kantineconcept zijn in 2017 twee volledige garantiebanen gerealiseerd. Ook wordt 1,2 garantiebaan ingevuld bij het beheer van de openbare ruimte. We verkennen we de mogelijkheden om de groei van de taakstelling de komende jaren verder in te vullen.

Informatisering

In 2019 wordt in het kader van de regionale sourcingsstrategie de positie van de - lokale - Informatiemanager erg belangrijk. Wij hebben in onze formatie ruimte gecreëerd voor deze rol. Binnen deze rol brengen we ook het datagestuurde werken onder. In 2019 gaan we kijken hoe we de data die we nu al tot onze beschikking hebben beter kunnen benutten.

We hebben in 2018 het Klant-, Zaak- en Archiefsysteem geïmplementeerd. Daarbij was standaardisering de leidraad. In 2019 zal daar een optimalisatieslag op volgen. Daarbij gaan we kijken op welke backoffice applicaties gekoppeld kan gaan worden.

In het eerste kwartaal van 2019 zal onze nieuwe website live gaan. Dit is een spin-off-traject van het KZA-project.

Facilitair

Naast de reguliere zaken op facilitair gebied wordt er een nieuw facilitair plan gemaakt voor het gemeentehuis. In dit facilitair plan wordt aandacht besteed aan onderhoud, modernisering en vervangingen.

Communicatie

De gemeente daagt onze inwoners uit om hun kennis, ervaring en creativiteit in te zetten voor de ontwikkeling van Hendrik-Ido-Ambacht. Inwoners, organisaties en ondernemers voelen zich steeds meer betrokken bij gemeentelijke projecten en dat vraagt om een andere communicatieaanpak met andere communicatievormen en -middelen. Een beweging die we nu al signaleren en waarvan we verwachten dat die de komende jaren alleen maar doorzet. Dat vraagt om andere manieren van communicatie en participatie. Daarom werken we in 2019 aan een nieuwe visie op communicatie en participatie. Wij willen als gemeente communicatief zijn en inwoners en relevante partijen betrekken. We bedenken passende communicatiestructuren, instrumenten en werkvormen om dit voor elkaar te krijgen.

Financiële begroting

1. Inleiding

De financiële begroting bevat een nadere toelichting op de financiële positie van de gemeente. De toelichting begint met een uiteenzetting over de ontwikkeling van de financiële positie na vaststelling van de meerjarenbegroting 2017 en verder. Vervolgens komen een aantal specifieke financiële aspecten aan de orde, zoals het totaal van baten en lasten per programma, de incidentele baten en lasten, een samenvatting van nieuwe en/of geïntensiveerde exploitatiekosten, investeringen en de reservepositie.

NB In alle financiële tabellen zijn de bedragen afgerond op duizendtallen. Hierdoor kunnen in enkele eindtellingen afrondingsverschillen ontstaan. Dit heeft geen invloed op de daadwerkelijke cijfers.

2. Ontwikkeling financiële positie

Van Meerjarenbegroting 2018 naar Meerjarenbegroting 2019

Het financiële overzicht ziet er als volgt uit:

Tabel 1

Let op: - = voordeel! (duizendtallen)	2019	2020	2021	2022
Saldo meerjarenbegroting 2018	-68	-13	-110	-354
Kadernota 2019-2022	58	-170	-407	-986
Saldo Kadernota 2019	-10	-183	-517	-1.340
Algemene uitkering	-503	-288	-211	76
Soj begroting	0	47	107	137
Beschermd wonen	0	-250	0	0
Diversen	-177	-21	9	-16
Saldo	-690	-695	-612	-1.143

Algemene uitkering: De meicirculaire is verwerkt. De bedragen vanuit het sociaal domein worden vanaf 2019 niet meer als decentralisatie uitkering uitgekeerd, maar worden net als bij het fysieke domein via maatstaven toegekend.

Soj begroting: In juli is door het AB de begroting 2019 en verder vastgesteld. Waar in december 2017 nog werd uit gegaan van een dalend tekort, wordt nu uit gegaan van een gelijkblijvend tekort.

Beschermd wonen: De implementatie van het objectieve verdeelmodel beschermd wonen zal pas plaatsvinden vanaf 2021. Bij de kadernota hebben we al rekening gehouden met een overschot op beschermd wonen voor 2019. Voor 2020 houden we nu ook nog rekening met een overschot op beschermd wonen.

Diversen: Diverse kleine aanpassingen. In 2019 hebben we een voordeel in verband met de onderuitputting van de kapitaallasten.

Uitgangspunten

Tabel 2

	2019	2020	2021	2022
Woningprognose	12.198	12.275	12.357	12.502
Inwonerprognose	30.738	30.933	31.139	31.505
Prijsstijging	1,4%	0%	0%	0%
Subsidies	1,5%	0%	0%	0%
Loonstijging	2,4%	0%	0%	0%
Omslagrente	2%	2%	2%	2%
Kapitaallasten	Annuitair	Annuitair	Annuitair	Annuitair
Algemene uitkering (meicirculaire)	Lopende prijzen	Constante prijzen	Constante prijzen	Constante prijzen

Van realisatie 2017 naar begroting 2018 naar begroting 2019

In navolgend overzicht worden aanmerkelijke verschillen tussen de begroting 2019 en de begroting 2018 en realisatie 2017 toegelicht.

Een aanmerkelijk verschil is een verschil groter dan € 50.000 op taakveldniveau.

Tabel 3

		Realisa tie 2017	Begroting 2018 inclusief wijzigingen	Begroting 2019	Vershil begroting 2019 t.o.v. begroting	Vershil begroting 2019 t.o.v. realisatie
PMA1	Sociaal, Welzijn en Educatie	R 2017	B 2018	2019		
Taakveld	Lasten per taakveld					
4.2	Onderwijshuisvesting	1.279	1.323	1.430	107	152
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.143	1.430	1.239	-191	96
5.1	Sportbeleid en activering	982	980	1.018	38	36
5.2	Sportaccommodaties	1.144	1.148	2.022	874	879
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	932	1.088	1.041	-47	110
5.6	Media	523	526	534	8	11
5.7	Openbaar groen en (openlucht-)recreatie	503	544	510	-34	7
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.691	1.620	1.814	194	123
6.2	Wijkteams	1.514	1.918	1.750	-168	236
6.3	Inkomensregelingen	5.347	5.599	5.958	359	611
6.4	Begeleide participatie	1.158	1.125	1.094	-32	-65
6.5	Arbeidsparticipatie	454	622	570	-52	117
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	292	319	319		27
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.371	3.440	3.501	61	130
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.022	3.645	3.470	-175	-551
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-600	-253	-237	16	363
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	785	717	874	158	89
7.1	Volksgezondheid	1.359	1.425	1.593	168	234
	Totaal lasten Sociaal, Welzijn en Educatie	25.898	27.217	28.501	1.285	2.603
Taakveld	Baten per taakveld					
4.2	Onderwijshuisvesting	-23	-28	-28		-5
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-93	-130	-85	45	8
5.1	Sportbeleid en activering	-500	-518	-526	-8	-26
5.2	Sportaccommodaties	-62	-63	-64	-1	-2
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-984	-615	-624	-9	360
5.7	Openbaar groen en (openlucht-)recreatie	-4				4
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-101	-49	-50	-1	52
6.2	Wijkteams	-58	-59	-59	-1	-1
6.3	Inkomensregelingen	-3.977	-4.255	-4.657	-402	-680
	Totaal baten Sociaal, Welzijn en Educatie	-5.803	-5.716	-6.093	-377	-290
	Geraamd totaal saldo van baten en lasten Sociaal, Welzijn en Educatie	20.095	21.501	22.408	908	2.313

		Realisa tie 2017	Begroting 2018 inclusief wijzigingen	Begroting 2019	Vershil begroting 2019 t.o.v. begroting 2018	Vershil begroting 2019 t.o.v. realisatie 2017
PMA2	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	R 2017	B 2018	2019		
Taakveld	Lasten per taakveld					
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	313	517	378	-139	65
3.1	Economische ontwikkeling	311	380	324	-56	14
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.799	5.557	6.102	545	4.303
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	60	96	79	-17	19
5.5	Cultureel erfgoed	5	12	18	6	13
7.4	Milieubeheer	557	633	660	27	103
8.1	Ruimtelijke Ordening	195	285	269	-16	73
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	10.025	11.788	11.869	81	1.844
8.3	Wonen en bouwen	964	941	987	45	23
	Totaal lasten Ruimtelijke ordening, economie en wonen	14.230	20.210	20.686	476	6.456
Taakveld	Baten per taakveld					
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-395	-362	-173	189	222
3.1	Economische ontwikkeling					
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.431	-5.557	-6.102	-545	-4.671
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-55	-49	-49	-1	6
8.1	Ruimtelijke Ordening	-24	-22	-22		2
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-9.827	-11.776	-11.850	-74	-2.023
8.3	Wonen en bouwen	-802	-500	-440	61	362
	Totaal baten Ruimtelijke ordening, economie en wonen	-12.536	-18.267	-18.637	-370	-6.101
	Geraamd totaal saldo van baten en lasten Ruimtelijke ordening, economie en wonen	1.694	1.943	2.049	106	356
PMA3	Buitenruimte	R 2017	B 2018	2019		
Taakveld	Lasten per taakveld					
2.1	Verkeer en wegen	3.169	3.109	3.906	797	737
2.5	Openbaar vervoer	107	118	125	7	17
5.73	Openbaar groen	1.867	2.123	1.932	-191	66
7.2	Riolering	2.022	1.815	2.000	185	-22
7.3	Afval	3.673	3.604	3.663	59	-9
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	435	419	505	86	70
8.13	RO Vastgoedregistratie	203	140	189	49	-14
	Totaal lasten Buitenruimte	11.475	11.328	12.320	993	845
Taakveld	Baten per taakveld					
2.1	Verkeer en wegen	-2.115	-120	-127	-8	1.987
7.2	Riolering	-2.277	-2.271	-2.315	-43	-38
7.3	Afval	-3.660	-3.557	-3.691	-134	-31
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-570	-502	-509	-7	61
	Totaal baten Buitenruimte	-8.622	-6.450	-6.643	-193	1.979
	Geraamd totaal saldo van baten en lasten Buitenruimte	2.854	4.878	5.678	800	2.824

		Realisa tie 2017	Begroting 2018 inclusief wijzigingen	Begroting 2019	Vershil begroting 2019 t.o.v. begroting 2018	Vershil begroting 2019 t.o.v. realisatie 2018
PMA4	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	R 2017	B 2018	2019		
Taakveld	Lasten per taakveld					
0.1	Bestuur	1.831	1.921	1.887	-34	57
0.2	Burgerzaken	1.062	1.037	1.037	-1	-26
0.4	Overhead	5.038	5.685	6.027	342	988
0.5	Treasury	-130	-158	-148	10	-18
0.61	OZB woningen	39	39	39		-1
0.62	OZB niet-woningen	155	160	155	-5	
0.64	Belastingen overig	10	9	10	1	
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-13	212	-571	-783	-559
0.8	Overige baten en lasten	247	390	1.343	953	1.095
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	1.620	1.741	1.880	139	259
1.2	Openbare orde en Veiligheid	309	324	367	43	58
	Totaal lasten Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	10.169	11.360	12.025	665	1.856
Taakveld	Baten per taakveld					
0.1	Bestuur		109	213	104	213
0.2	Burgerzaken	-590	-516	-432	84	158
0.4	Overhead	-139	-10	-10		129
0.5	Treasury	-704	-714	-663	51	41
0.61	OZB woningen	-3.688	-3.650	-3.705	-55	-17
0.62	OZB niet-woningen	-1.549	-1.544	-1.566	-22	-17
0.64	Belastingen overig	-673	-675	-677	-1	-4
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-31.542	-33.138	-34.798	-1.660	-3.256
0.8	Overige baten en lasten	12	-12	-12		-24
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	-26				26
1.2	Openbare orde en Veiligheid	-19	-38	-39	-1	-20
	Totaal baten Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	-38.918	-40.188	-41.689	-1.501	-2.771
	Geraamd totaal saldo van baten en lasten Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	-28.749	-28.829	-29.664	-835	-915
-	Mutaties reserves	R 2017	B 2018	2019		
Taakveld	Lasten per taakveld					
0.10	Storting in reserves	1.326	1.482	36	-1.446	-1.290
	Totaal lasten Mutaties reserves	1.326	1.482	36	-1.446	-1.290
Taakveld	Baten per taakveld					
0.10	Ottrekkingen uit reserves	-3.784	-1.576	-1.197	378	2.587
	Totaal baten Mutaties reserves	-3.784	-1.576	-1.197	378	2.587
	Geraamd totaal saldo van Mutaties reserves	-2.458	-94	-1.161	-1.068	1.297
	TOTAAL LASTEN	63.098	71.596	73.569	1.973	10.471
	TOTAAL BATEN	-69.663	-72.196	-74.258	-2.062	-4.596
	SALDO	-6.565	-601	-690	-89	5.875

Toelichting:

1. Sociaal, Welzijn en Educatie

Verschil begroting 2019 t.o.v. begroting 2018:

Onderwijshuisvesting: Het verschil wordt veroorzaakt door hogere kapitaallasten in 2019.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken: In 2018 zijn kapitaallasten voor scholen Kruiswiel verwerkt om alvast de financiële ruimte te creëren om bij de invulling naar de kaders te handelen. Deze kapitaallasten zijn in 2019 (en verder) begroot op taakveld onderwijshuisvesting.

Sportaccommodaties: In 2019 staat de afboeking van de boekwaarde van het huidige binnenzwembad begroot van € 841.901 ten laste van de reserve boekwaarde zwembad De Louwert.

Samenkracht en burgerparticipatie: In 2019 zijn de personeelslasten hoger door een stijging van het aantal (begrote) uren.

Wijkteams: In 2018 zijn de kosten geraamd van de notitie Evaluatie en doorontwikkeling Sociaal Wijkteam.

Inkomensondersteuning: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de SDD. In 2019 zijn de uitgaven aan inkomensondersteuning hoger dan in 2018. Daar tegenover staan ook hogere inkomsten vanuit het Rijk.

Arbeidsparticipatie: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de SDD. Er is in 2019 minder geld geraamd voor participatie.

Maatwerkdienstverlening 18+: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de SDD. Er zijn op dit taakveld meer apparaatskosten vanuit de SDD geraamd.

Maatwerkdienstverlening 18-: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de Serviceorganisatie jeugd.

Geëscaleerde zorg 18+: In 2019 is de verwachte afrekening voor de uitvoering beschermd wonen en opvang (Dordrecht is centrumgemeente) lager geraamd dan in 2018.

Geëscaleerde zorg 18-: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de Serviceorganisatie jeugd.

Verschil begroting 2019 t.o.v. realisatie 2017:

Onderwijshuisvesting: Het verschil wordt veroorzaakt door hogere kapitaallasten in 2019.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken: In 2019 zijn de personeelslasten hoger door een stijging van het aantal (begrote) uren.

Sportaccommodaties: In 2019 staat de afboeking van de boekwaarde van het huidige binnenzwembad begroot van € 841.901 ten laste van de reserve boekwaarde zwembad De Louwert.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie: In 2017 zien we in de realisatiecijfers een voordeel van € 246.000 op de afwikkeling van het faillissement van de Stichting ToBe. Daarnaast zien we een overschrijding op de onderhoudskosten voor cultureel centrum Cascade. Het pand Bouquet is in 2017 verkocht met een boekwinst van € 317.000.

Samenkracht en burgerparticipatie: In 2017 waren de kosten voor kinderopvang hoger (€ 70.000) onder andere door extra kosten in verband met een toename van het aantal crisissituaties. In 2017 is een bijdrage van € 133.000 gedaan aan de SDD voor arbeidsbegeleiding van statushouders. In 2019 zijn de personeelslasten lager dan in 2017 was toegerekend (€ 337.000).

Wijkteams: In 2019 is de begrote bijdrage SOJ hoger (€ 120.000) dan de werkelijke kosten 2017. Daarnaast worden in 2019 vanuit de algemene uitkering middelen ontvangen voor de regeling zorginfrastructuur (€ 34.000)

Inkomensregelingen: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting/ afrekening van de SDD.

Begeleide participatie: De begrote bijdrage vanuit het Rijk voor begeleide participatie is minder dan de ontvangen bijdrage in 2017, de bijdrage aan het SDD hiervoor is daardoor ook minder. De bijdrage aan Drechtwerk is meer.

Arbeidsparticipatie: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting/ afrekening van de SDD.

Maatwerkdienstverlening 18+: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de SDD. De werkelijke kosten voor WMO huishoudelijke ondersteuning zijn lager dan in 2019 begroot. Er zijn op dit taakveld in 2019 meer apparaatskosten vanuit de SDD geraamd.

Maatwerkdienstverlening 18-: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de Serviceorganisatie jeugd.

Geëscaleerde zorg 18+: In 2017 is er een afrekening ontvangen voor uitvoering beschermd wonen en opvang voor totaal € 602.000 (Dordrecht is centrumgemeente). Voor 2019 is de verwachte afrekening voorzichtig geraamd op € 300.000.

Geëscaleerde zorg 18-: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de Serviceorganisatie jeugd.

Volksgezondheid: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting/ afrekening Dienst Gezondheid en Jeugd.

2. Ruimtelijke ordening, economie en wonen

Verschil begroting 2019 t.o.v. begroting 2018:

Beheer overige gebouwen en gronden: De begrote uitgaven en inkomsten voor het beheer van Noordoever zijn in 2019 lager. De toegerekende kapitaallasten en personeelslasten zijn in 2019 hoger dan in 2018.

Economische ontwikkeling: In 2018 is € 30.000 begroot voor het opstellen van een nieuwe detailhandels-structuurvisie. Verder zijn in 2018 € 44.000 meer personeelskosten begroot dan in 2019.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur: De bedragen bestaan uit de geraamde kosten en opbrengsten van de grondexploitatie Ambachtsezoom. Deze lasten en baten verschillen doordat het project in ontwikkeling is. De verschillen lopen binnen het programma budgettair neutraal.

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen): De bedragen bestaan uit de geraamde kosten en opbrengsten van de grondexploitatie De Volgerlanden. Deze lasten en baten verschillen doordat het project in ontwikkeling is. De verschillen lopen binnen het programma budgettair neutraal. In 2018 is een bijdrage aan Zwijndrecht begroot voor de financiële afhandeling van de afspraken omtrent de verslechtering van de grondexploitatie De Volgerlanden door de toevoeging van extra groen rond het Perenlaantje.

Wonen en bouwen: In 2019 zijn de legesinkomsten lager begroot omdat de verwachting is dat er minder bouwvergunningen worden verleend.

Vershil begroting 2019 t.o.v. realisatie 2017:

Beheer overige gebouwen en gronden: De uitgaven en inkomsten voor het beheer van Noordoevers zijn in 2017 hoger dan geraamd in 2019. De huurinkomsten van de Margrietstraat zijn afgeraamd omdat ervoor gekozen is om geen nieuwe overeenkomst meer aan te gaan.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur: De bedragen bestaan uit de geraamde kosten en opbrengsten van de grondexploitatie Ambachtsezoom. Deze lasten en baten verschillen doordat het project in ontwikkeling is. De verschillen lopen binnen het programma budgettair neutraal. Omdat het project voor de realisatie van circa 5.500 m² nieuwe winkelruimte in het Centrumgebied niet is doorgegaan is in 2017 de (boek)waarde van de grond voor een bedrag van € 368.000 afgeboekt tot de taxatiewaarde.

Milieubeheer: In 2017 waren de personeelslasten lager omdat er minder uren waren toegeschreven dan in 2019 zijn begroot. De bijdrage aan de Omgevingsdienst Zuid Holland Zuid voor de uitvoering van milieutaken was in 2017 de ontvangen afrekening lager.

Ruimtelijke Ordening: Als gevolg van vertraging van geplande werkzaamheden voor reparaties van bestemmingsplannen op het gebied van onder andere parkeren en plangrenzen in 2017 waren de kosten in dat jaar lager.

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen): De bedragen bestaan uit de geraamde kosten en opbrengsten van de grondexploitatie De Volgerlanden. Deze lasten en baten verschillen doordat het project in ontwikkeling is. De verschillen lopen binnen het programma budgettair neutraal. In 2017 is de grondexploitatie Centrumgebied afgesloten en afgeboekt tot de taxatiewaarde. Het verschil tussen de boekwaarde en taxatiewaarde van € 341.793 is ten laste van de exploitatie gebracht.

Wonen en bouwen: In 2017 waren de inkomsten leges bouwvergunningen hoger als gevolg van het verlenen van vergunningen voor meer grote/complexere projecten. Daarnaast is in 2017 voor het beheer van woonwagens een vergoeding over voorgaande jaren ontvangen.

3. Buitenruimte

Vershil begroting 2019 t.o.v. begroting 2018:

Verkeer en wegen: In 2018 is eenmalig € 733.000 toegevoegd aan de reserve kapitaallasten MN - Noordeinde- N915 ten laste van het geraamde onderhoudsbudget groot onderhoud wegen.

Openbaar groen: In 2018 is eenmalig € 85.000 toegevoegd aan openbaar groen vanwege stormschade. En in 2018 is eenmalig € 115.000 extra budget toegevoegd voor het verbeteren van het beeld na kap.

Riolering: De extracomptabele kosten zijn in 2018 ongeveer € 123.000 hoger dan begroot in 2019. De begrootte inkomsten in 2019 zijn € 43.000 hoger dan de begrootte inkomsten in 2018. Deze inkosten worden toegevoegd aan de voorziening (lasten).

Afval: De uitvoeringskosten zijn hoger begroot door een prijsindexatie. De begrote inkomsten zijn ook verhoogd met een prijsindexatie en er zijn hogere opbrengsten vanwege areaaluitbreiding.

Begraafplaatsen en crematoria: In 2019 is eenmalig begroot dat begraafplaats Waalhof voor € 67.000 word hersteld en opgeknapt.

Vershil begroting 2019 t.o.v. realisatie 2017:

Verkeer en wegen: De lasten voor openbare verlichting en wegen fluctueren met het beleidsplan. In de begroting wordt een jaarlijks gelijk bedrag opgenomen en verschillen lopen via de reserves. De hoge baten van verkeer en wegen in 2017 betreft een boeking van de subsidie inkomsten van een investering die loopt over de exploitatie van in totaal € 1.848.872. Daarnaast waren de baten in 2017 hoog door een kwalitatieve en kwantitatieve inhaalslag (deels uit 2016) waardoor er toen meer leges en degeneratievergoeding zijn binnengehaald.

Openbaar Groen: Vanuit de CAI gelden is drie jaar geleden opdracht gegeven voor de plaatsing van de hanging baskets onder de voorwaarde dat dit na drie jaar zou worden overgenomen door de gemeente. Daarnaast is het onderhoud groen verhoogd met een prijsindexatie en door een areaaluitbreiding.

Begraafplaatsen en crematoria: In 2019 is eenmalig begroot dat begraafplaats Waalhof voor € 67.000 wordt hersteld en opgeknapt. In 2017 waren er meer uitvaarten dan vooraf begroot.

4. Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen

Vershil begroting 2019 t.o.v. begroting 2018:

Bestuur: De buffer van precario voor incidentele tegenvallers laat een stijging zien.

Burgerzaken: De legesinkomsten lopen terug doordat de reisdocumenten langer geldig zijn.

Treasury: De reden van de daling van de inkomsten is tweeledig. Ten eerste wordt een lager dividend verwacht van de BNG. Ten tweede komen er minder rente-inkomsten binnen door het vervroegd aflossen van hypothecaire leningen.

OZB: De OZB stijgt door aanpassing van het tarief met 1,5% en door het opleveren van nieuwe woningen.

Overhead: Op dit taakveld worden alle kosten die niet direct aan een product toe te rekenen zijn verantwoord, deze werden voorheen via de kostenverdeelstaat in het uurtarief doorberekend. De hogere bedragen zijn het gevolg van de prijsindex en de cao-stijging. De bijdrage aan het Service Centrum Drechtsteden was in 2018 éénmalig lager.

Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds: De uitkomsten van de circulaires verschillen per jaar. De uitkomsten van de meicirculaire zijn hier meerjarig verwerkt.

Overige baten en lasten: In 2018 is een éénmalige bijdrage aan het Historisch genootschap voor het tentoonstellen van het Spoor-antiek begroot, vandaar nu een daling in 2019. De bijdragen aan voormalig personeel en college zijn gedaald.

Crisisbeheersing en Brandweer: De bijdrage aan de Veiligheidsregio is in 2019 hoger geworden als gevolg van een nieuwe verdeelsystematiek. Daarnaast is het aantal uur wat besteed wordt aan deze taak lager ingeschat dan voorheen.

Verschil begroting 2019 t.o.v. realisatie 2017:

Bestuur: Het jaar 2017 is voor Bureau Drechtsteden met een voordeel afgesloten door met name de vrijval van reserves.

Bij de uitgaven zien we een stijging door de uitbreiding van het aantal raadsleden en de verbouwing van de raadszaal.

Tenslotte is de buffer van precario voor incidentele tegenvallers opgenomen onder taakveld bestuur. In 2017 was deze er nog niet.

Burgerzaken: De legesinkomsten lopen terug doordat de reisdocumenten langer geldig zijn en daarnaast is in 2017 de inkomst iets hoger geweest dan verwacht.

Overhead: Op het taakveld overhead staan vanaf 2017 alle kosten die niet direct aan een product toe te rekenen zijn, Deze werden voorheen via de kostenverdeelstaat in het uurtarief doorberekend.

De hogere bedragen in de begroting zijn toe te rekenen aan de prijsindex en cao-stijging van twee jaar en de onder-uitputting van de budgetten in 2017.

Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds: De uitkomsten van de circulaires verschillen per jaar. De uitkomsten van de meicirculaire zijn hier meerjarig verwerkt.

Overige baten en lasten: De bijdragen aan voormalig personeel en college zijn gedaald.

Crisisbeheersing en Brandweer: De bijdrage aan de Veiligheidsregio is in 2019 hoger geworden als gevolg van een nieuwe verdeelsystematiek. Daarnaast is het aantal uur wat besteed wordt aan deze taak lager ingeschat dan voorheen.

3. Financiële aspecten

Overzicht baten en lastenprogramma's

De volgende tabel toont meerjarig de totale lasten en baten uitgesplitst naar de programma's. In tabel 4 worden de baten en lasten gepresenteerd exclusief de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves, dit leidt tot het geraamde resultaat van baten en lasten.

Ook worden de totale mutaties met de reserves getoond, en dat leidt tot het geraamde resultaat. In de daarop volgende tabel 5 zijn de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves uitgesplitst per reserve.

□

Tabel 4

Baten en lasten op programma (bedragen x € 1.000)

Programmaplan MJB 2019-2023	R 2017	B 2018	2019	2020	2021	2022
1. Sociaal, Welzijn en Educatie						
Lasten	25.898	27.217	28.501	27.869	28.118	28.091
Baten	-5.803	-5.716	-6.093	-6.093	-6.093	-6.093
Saldo	20.095	21.501	22.408	21.776	22.025	21.998
2. Ruimtelijke ordening, economie en wonen						
Lasten	14.230	20.210	20.686	22.344	26.983	25.386
Baten	-12.536	-18.267	-18.637	-20.417	-25.080	-23.482
Saldo	1.694	1.943	2.049	1.927	1.903	1.905
3. Buitenruimte						
Lasten	11.475	11.328	12.320	12.149	12.276	12.123
Baten	-8.622	-6.450	-6.643	-6.643	-6.643	-6.643
Saldo	2.854	4.878	5.678	5.506	5.633	5.480
4. Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen						
Lasten	5.070	5.388	6.489	6.574	6.563	6.560
Baten	-624	-457	-270	-142	-38	-459
Saldo	4.446	4.931	6.219	6.432	6.525	6.101
A. Totaal raming programma's						
Lasten	56.673	64.142	67.997	68.936	73.940	72.160
Baten	-27.584	-30.890	-31.642	-33.294	-37.854	-36.677
Saldo	29.089	33.253	36.354	35.641	36.086	35.483
Algemene dekkingsmiddelen						
Lasten	61	262	-516	-362	-362	-412
Baten	-38.155	-39.721	-41.409	-41.766	-42.188	-42.066
Saldo	-38.094	-39.459	-41.925	-42.127	-42.550	-42.478
Overhead						
Lasten	5.038	5.749	6.027	6.024	6.135	6.136
Baten	-139	-10	-10	-10	-10	-10
Saldo	4.899	5.739	6.017	6.014	6.125	6.125
Heffing vennootschapsbelasting						
Lasten						
Baten						
Saldo						
Bedrag onvoorzien						
Lasten		25	25	25	25	25
Baten						
Saldo		25	25	25	25	25
B. Totaal Alg.dekk.midd-Overhead-VpB-Onvoorzien						
Lasten	5.100	6.036	5.536	5.687	5.798	5.748
Baten	-38.294	-39.731	-41.419	-41.776	-42.198	-42.076
Saldo	-33.195	-33.696	-35.883	-36.089	-36.400	-36.328
C. Geraamd saldo van baten en lasten, volgend uit de onderdelen A en B						
Lasten	61.772	70.178	73.533	74.623	79.737	77.908
Baten	-65.879	-70.621	-73.061	-75.070	-80.052	-78.753
Saldo	-4.106	-443	471	-447	-314	-845

Programmaplan MJB 2019-2023		R 2017	B 2018	2019	2020	2021	2022
D.	Beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves						
	Toevoegingen	1.326	1.482	36	39	6	6
	Onttrekkingen	-3.784	-1.576	-1.197	-286	-304	-305
	Saldo	-2.458	-94	-1.161	-248	-298	-299
E.	Geraamd resultaat, volgend uit de onderdelen C en D						
	Lasten	63.098	71.660	73.569	74.661	79.743	77.914
	Baten	-69.663	-72.196	-74.258	-75.357	-80.355	-79.058
	Saldo (+ is nadelig resultaat)	-6.565	-537	-690	-695	-612	-1.144

Tabel 5 - Uitsplitsing mutaties op de reserves

Programmaplan MJB 2019-2023		R 2017	B 2018	2019	2020	2021	2022
D.	Beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves						
	Algemene reserve	563					
	Reserve sociaal domein	320					
	Onderhoudsreserve MOP Openbare gebouwen	16	37	36	39	6	6
	Bestemm.reserve lokale demografische groei	149					
	Egalisatiereserve begraafplaatsen	17	10				
	Egalisatiereserve wegbeheer	25					
	Egalisatiereserve onderhoud openbare verlicht	232					
	Egal. reserve renteschommelingen	4					
	Best.Res.Kapitaallasten Invest. MN: Antoniuslaan						
	Best.Res.Kap.lasten Invest.MN: Noordeinde - N915		1.435				
	Toevoegingen	1.326	1.482	36	39	6	6
	Algemene reserve		-475				
	Grondbedrijf algemeen	-2.131					
	Algemene reserve projecten	-622					
	Effecten nalatensch. mw. Spoor-v.Tichelt	-14	-66	-16	-16	-16	-16
	Reserve vakantiegeld	-171					
	Reserve sociaal domein	-703	-86				
	Reserve boekwaarde zwembad De Louwert			-842			
	Onderhoudsreserve MOP Openbare gebouwen					-15	-15
	Bestemm.reserve lokale demografische groei		-72				
	Mutaties Bestemmingsreserve Waalhof			-67			
	Egalisatiereserve begraafplaatsen		-33	-100	-81	-84	-84
	Egalisatiereserve wegbeheer	-141	-661	-141	-141	-130	-130
	Egalisatiereserve onderhoud openbare verlicht			pm	pm	pm	pm
	Best.Res.Kapitaallasten Invest. MN: Antoniuslaan		-182	-30	-31	-41	-42
	Best.Res.Kap.lasten Invest.MN: Noordeinde - N915				-17	-17	-18
	Onttrekkingen	-3.784	-1.576	-1.197	-286	-304	-305
	Saldo	-2.458	-94	-1.161	-248	-298	-299

Bij jaarrekening 2017 is besloten om, via resultaatbestemming, een deel van het voordelig saldo van de jaarrekening aan diverse reserves toe te voegen.

Dit gebeurt altijd in het jaar daarna, 2018 dus in dit geval.

Deze toevoegingen mogen volgens de BBV regels niet via de exploitatie 2018 lopen, de bedragen moeten direct aan de reserves worden toegevoegd, direct naar de balans.

Deze toevoegingen staan daarom niet in de kolom B (Begroot) 2018.

Ze zitten wel in het saldo van de betreffende reserves. Zie de tabel 10 Reserves en voorzieningen.

Overzicht incidentele baten en lasten

Voor de beoordeling van de meerjarige financiële positie is het belangrijk om inzicht te hebben in de incidentele baten en lasten. Dit zijn posten die niet langer dan 3 jaar in de begroting zijn opgenomen. Structurele lasten dienen gedekt te worden door structurele baten.

In navolgende tabel zijn de incidentele baten en lasten (korter dan 4 jaar) opgenomen met een ondergrens van € 50.000.

Tabel 6

Incidentele baten					Incidentele lasten				
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Programma 1 - Sociaal, Welzijn en Educatie					Programma 1 - Sociaal, Welzijn en Educatie				
Bijdrage reserve boekwaarde zwembad in afboeking boekwaarde oude binnenbad	842	0	0	0	Afboeking boekwaarde oude binnenbad De Louwer	842	0	0	0
					Terugontvangst op kosten beschermd wonen	-300	-250		
Programma 2 - Ruimtelijke ordening, Economie en Wonen					Programma 2 - Ruimtelijke ordening, Economie en Wonen				
Programma 3 - Buitenruimte					Programma 3 - Buitenruimte				
Dekking opknappen Waalhof uit reserve	67	0	0	0	Herstel en opknappen begraafplaats Waalhof	67	0	0	0
Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen					Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen				
Rente lening Rom-D 2019	60	0	0	0					
Totaal	969	0	0	0	Totaal	609	-250	0	0

Toelichting

In de raad van 1 juni 2017, RVS 8.1, is besloten een krediet beschikbaar te stellen voor de bouw van het nieuwe zwembad en om de boekwaarde van het oude binnenbad af te boeken zodra de nieuwbouw voltooid is. De nieuwbouw zal ongeveer half 2019 gereed zijn en dan wordt het oude deel gesloopt. De boekwaarde wordt dan afgeboekt ten laste van de exploitatie en afgedekt door een bijdrage uit de reserve boekwaarde zwembad.

In 2019 komt er een terugontvangst op de kosten voor beschermd wonen.

Bij resultaatsbestemming jaarrekening 2017, RVS 7.1, is de bestemmingsreserve Waalhof gevormd.

Een bedrag van € 67.000 is in 2018 toegevoegd. Dit is bestemd om de opknop- en herstelwerkzaamheden van de (oude) begraafplaats Waalhof te dekken, die in 2019 staan gepland.

Na 2019 zal er geen rentebaat meer zijn over de lening van Rom-D, deze is dan afgelost.

Structurele mutaties reserves

Omdat de financiële positie van de gemeente in gevaar zou kunnen komen wanneer structurele lasten uit een reserve worden gedekt, wordt vanaf 2013 een overzicht van de structurele onttrekkingen uit reserves voorgeschreven.

Een onttrekking aan een reserve moet gezien worden als een incidentele baat, omdat een reserve op termijn uitgeput is.

Ook hier wordt een periode van 3 jaar of langer als structureel beschouwd.

Tabel 7

(bedragen x € 1.000)

Structurele onttrekkingen aan reserves					Structurele toevoegingen aan reserves				
Omschrijving reserve	2019	2020	2021	2022	Omschrijving reserve	2019	2020	2021	2022
Programma 3 - Buitenruimte					Programma 3 - Buitenruimte				
Begraafplaatsen	100	81	84	84	MOP Openbare gebouwen	6	6	6	6
Egalisatiereserve wegbeheer	141	141	130	130	Wegbeheer	pm	pm	pm	pm
Bijdrage reserves investeringen maatsch.nut	30	48	58	59	Openbare verlichting	pm	pm	pm	pm
Wegbeheer	pm	pm	pm	pm	Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen				
Openbare verlichting	pm	pm	pm	pm	Reserve nalatenschap Fam.Spoor	16	16	16	16
Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen					Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen				
Reserve nalatenschap Fam.Spoor	16	16	16	16	Totaal	6	6	6	6
Totaal	287	286	288	289					

In de tabel worden zowel de toevoegingen als de onttrekkingen weergegeven. Om een eventueel risico van uitputting van de reserve en ongedekte structurele lasten te duiden, zijn alleen de structurele onttrekkingen van belang.

Onttrekkingen:

Het taakveld Begraafplaats is wat begroting betreft een neutraal taakveld, d.w.z. dat het saldo tussen de inkomsten en uitgaven of nul moet zijn, of een bepaald saldo mag zijn.

De komende 4 jaar wordt een bedrag aan de reserve onttrokken om het taakveld neutraal te maken.

Het beleidsplan wegen 2013-2023, vastgesteld in de raad van 13 mei 2013, gaat uit van een jaarlijkse dekking van de extra onderhoudskosten uit de egalisatiereserve wegbeheer.

De reserve is toereikend.

Bij resultaatsbestemming jaarrekening 2017, RVS 7.1, is de bestemmingsreserve Kapitaallasten investeringen met maatschappelijk nut (MN) gevormd voor de afdekking van de afschrijvingslasten van de investeringsbudgetten doortrekken Antoniuslaan.

In de raad van 9 juli 2018, RVS 9.1, is een investeringsbudget aangevraagd voor de ontsluiting Noordeinde. Ook dit is een investering met maatschappelijk nut. In hetzelfde besluit is een reserve investeringen MN - Ontsluiting Noordeinde gevormd ter afdekking van de afschrijvingslasten.

De geraamde kosten voor subsidies uit het "familie Spoorfonds" plus de kosten van beheer en verzekering van het familie Spoor antiek, worden gedekt uit de reserve nalatenschap mevrouw Spoor- van Tichelt.

Toevoegingen:

Aan de reserve MOP, meerjarig onderhoudsplan gebouwen, wordt jaarlijks het saldo op de onderhoudsposten van de diverse gemeentelijke gebouwen toegevoegd.

De reserves wegbeheer en openbare verlichting worden jaarlijks gemuteerd met het saldo op de onderhoudsposten. In de uitvoering van de onderhoudsplannen fluctueren de uitgaven. Dit wordt

opgevangen door een onttrekking of toevoeging aan de reserve. Het bedrag is op voorhand niet bekend, vandaar de opname als PM.

Investerings

In navolgend overzicht staan de investeringen getotaliseerd naar economisch en maatschappelijk nut en naar programma voor de jaren 2019-2022.

In het raadsbesluit over deze meerjarenbegroting wordt verzocht de routine- en vervangingsinvesteringen voor het dienstjaar beschikbaar te stellen. Ook wordt verzocht de kredieten voor 2019 beschikbaar te stellen zoals aangegeven in het GRP 2014-2018 en het MOP.

Tabel 8

Meerjarig investeringsplan

(bedragen x 1.000)

Omschrijving investering	raadsbesluit	totaal	2019	2020	2021	2022
INVESTERINGEN MET ECONOMISCH NUT						
Programma 1 - Sociaal, Welzijn en Educatie						
Diverse investeringen Sporthal De Ridderhal	MOP2017-2026		26	51	39	-
Investering Sporthal Sophiahil	MOP2017-2026		-	17	-	-
Investeringen Centrum Bekesteijn - KOPV en gymzaal	MOP2017-2026		-	104	50	-
Terreinverharding Kinderopvang Vlindertuin	MOP2017-2026		-	26	-	-
Vervangen schuifdeuren Cult.centrum Cascade	MOP2017-2026		-	-	20	-
Dakbedekking en inbraakalarm Baxhuis	MOP2017-2026		-	-	78	-
Totaal programma 1			26	198	187	-
Programma 3 - Buitenruimte						
Vervangen riolering	GRP2014-2018		597	597	597	597
Aanleg regenwaterriool	GRP2014-2018		309	309	309	309
Gemalen - vervanging EM	GRP2014-2018		-	51	5	5
Drukriolering-pompunits - vervanging EM	GRP2014-2018		34	67	67	67
Tegengaan grondwateroverlast - aanleg voorzieningen	GRP2014-2018		-	-	-	-
Vervanging grondwatermeetnet	GRP2014-2018		-	-	-	-
Totaal programma 3			940	1.024	978	978
Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen						
Diverse investeringen gemeentehuis	MOP2017-2026		-	663	73	-
Totaal investeringen met een economisch nut			966	1.885	1.238	978
INVESTERINGEN MET MAATSCHAPPELIJK NUT						
Geen nieuwe investeringen						
TOTAAL INVESTERINGEN			966	1.885	1.238	978

Tabel 9

Financieringsoverzicht	1-1-2019	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022
<u>Investerings</u>				
Immateriële vaste activa				
Bijdragen aan activa in eigendom derden (LOC, Sprong, JS)	4.874.693	4.771.284	4.664.049	4.552.845
Materiële vaste activa	82.183.512	80.891.864	80.352.105	79.234.008
- maatschappelijk nut	6.556.850	6.204.902	5.847.950	5.489.389
- economisch nut	69.536.335	67.558.635	65.418.828	63.349.292
- strategische verwervingen	4.101.327	4.101.327	4.101.327	4.101.327
- geplande investeringen	1.989.000	3.027.000	4.984.000	6.294.000
Financiële vaste activa	7.858.848	6.114.813	6.040.648	5.963.612
a. kapitaal aan deelnemingen (BNG, Eneco, Evides, ROM-D)	662.877	662.877	662.877	662.877
b2. leningen aan corporatie Rhiant	56.798	53.828	50.739	47.526
b3. deelnemingen (ROM-D)	1.672.717	0	0	0
b4. lening Veiligheidsregio	1.373.157	1.342.809	1.311.733	1.279.910
c. overige langlop.leningen u/g (Woningfin., starters)	4.093.299	4.055.299	4.015.299	3.973.299
Totaal vaste activa	94.917.053	91.777.961	91.056.802	89.750.465
Onderhanden werk de Volgerlanden	69.223.788	67.477.414	57.285.794	42.621.629
Voorzien verlies	-724.555	-724.555	-724.555	-724.555
Onderhanden werk overig	20.459.708	19.159.128	17.251.274	14.665.261
Totaal onderhanden werk	88.958.941	85.911.987	73.812.513	56.562.335
Totaal vaste activa en onderhanden werk	183.875.994	177.689.948	164.869.315	146.312.800
<u>Financiering</u>				
Eigen vermogen	31.802.425	30.640.916	30.393.186	30.095.465
Vreemd vermogen	121.653.390	119.872.951	109.822.021	97.534.325
- voorzieningen	4.153.390	4.372.951	4.522.021	4.634.325
- opgenomen langlopende geldleningen	117.500.000	115.500.000	105.300.000	92.900.000
Totaal financieringsmiddelen	153.455.815	150.513.867	140.215.207	127.629.790
Financieringstekort - / overschot +	-31.144.734	-27.900.636	-25.378.663	-19.407.565

In navolgend overzicht wordt de ontwikkeling van de financiering, de reserves en de voorzieningen weergegeven. Dit geeft een beeld van het financieringstekort c.q. -overschot.

Reserves en voorzieningen

In navolgend overzicht wordt de omvang van de reserves en voorzieningen in meerjarig perspectief gepresenteerd.

Tabel 10

Naam Reserve of Voorziening	B2018			B2019			B2020	B2021	B2022	
	Saldo 01-01-2018	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	saldo 31-12-2018	Vermeer deringen	Vermin- deringen	saldo 31-12-2019	saldo 31-12-2020	saldo 31-12-2021	saldo 31-12-2022
ALGEMENE RESERVES										
Algemene Reserve	9.478.758	1.792.162	474.754	10.796.166			10.796.166	10.796.166	10.796.166	10.796.166
Algemene reserve projecten	1.878.217			1.878.217			1.878.217	1.878.217	1.878.217	1.878.217
Algemene reserve Grondbedrijf	4.779.590	2.199.243		6.978.833			6.978.833	6.978.833	6.978.833	6.978.833
Totaal algemene reserves	16.136.565	3.991.405	474.754	19.653.216	0	0	19.653.216	19.653.216	19.653.216	19.653.216
BESTEMMINGSRESERVES										
Effecten nalatensch. mw. Spoor-v.Tichelt	177.654		66.318	111.336		16.318	95.018	78.700	62.382	46.064
Reserve Sociaal Domein	1.121.743	378.257	86.000	1.414.000			1.414.000	1.414.000	1.414.000	1.414.000
Reserve boekwaarde zwembad	842.149			842.149		842.149	0	0	0	0
Friciekosten Regionale Samenwerking	219.000			219.000			219.000	219.000	219.000	219.000
Bestemmingsres. Beheerskosten startersleningen	89.578			89.578			89.578	89.578	89.578	89.578
Onderhoudsreserve MOP Openbare gebouwen	66.776	36.952		103.728	35.832		139.560	178.120	168.606	159.092
Bovenwijkse voorzieningen	357.191			357.191			357.191	357.191	357.191	357.191
Reserve lokale demografische groei	351.881		72.000	279.881			279.881	279.881	279.881	279.881
Reserve Waalhof	0	67.000		67.000		67.000	0	0	0	0
Reserve kapitaallasten invest.MN - Antoniuslaan	0	2.127.872	214.215	1.913.657		30.104	1.883.553	1.852.847	1.811.830	1.769.992
Reserve kapitaallasten invest.MN - Noordeinde	0	1.435.000	0	1.435.000		0	1.435.000	1.418.034	1.400.728	1.383.076
Totaal bestemmingsreserves	3.225.972	4.045.081	438.533	6.832.520	35.832	955.571	5.912.781	5.887.351	5.803.196	5.717.874
EGALISATIERESERVES										
Egalisatiereserve begraafplaatsen	565.609	10.000	33.183	542.426		100.498	441.928	360.900	277.284	193.188
Egalisatiereserve wegbeheer	1.628.855		661.270	967.585		141.272	826.313	685.041	555.091	425.141
Egalisatiereserve openbare verlichting	429.324			429.324			429.324	429.324	429.324	429.324
Egalisatiereserve renteschommelingen	3.377.354			3.377.354			3.377.354	3.377.354	3.377.354	3.377.354
Totaal egalisatiereserves	6.001.142	10.000	694.453	5.316.689	0	241.770	5.074.919	4.852.619	4.639.053	4.425.007
Totaal Reserves	25.363.679	8.046.486	1.607.740	31.802.425	35.832	1.197.341	30.640.916	30.393.186	30.095.465	29.796.097
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's										
Voormalig personeel	60.250		12.000	48.250		12.000	36.250	24.250	12.250	250
Voorziening riolering	4.086.823	18.317	0	4.105.140	231.561		4.336.701	4.497.771	4.622.075	4.712.450
Totaal Voorzieningen	4.147.073	18.317	12.000	4.153.390	231.561	12.000	4.372.951	4.522.021	4.634.325	4.712.700
Totaal Reserves en Voorzieningen	29.510.752	8.064.803	1.619.740	35.955.815	267.393	1.209.341	35.013.867	34.915.207	34.729.790	34.508.797

Geprognosticeerde balans

Tabel 11

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 31-12-17	Begroting 31-12-18	Begroting 31-12-19	Begroting 31-12-20	Begroting 31-12-21	Begroting 31-12-22
Activa						
Vaste activa:						
Immateriële vaste activa	4.767	4.875	4.771	4.664	4.553	4.438
Materiële activa	68.635	82.184	80.892	80.352	79.234	78.078
Financiële vaste activa	8.286	7.859	6.115	6.041	5.964	5.884
Vlottende activa:						
Voorraden	86.298	88.959	85.912	73.813	56.562	39.399
Liquide middelen	764	500	500	500	500	500
uitzettingen < 1 jr	5.655	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Overlopende activa	3.402	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Totale activa	177.806	194.876	188.690	175.869	157.313	138.798
Passiva						
Vaste passiva:						
Eigen vermogen:						
- Algemene reserve	16.137	19.653	19.653	19.653	19.653	19.653
- Bestemmingsreserves	9.227	12.149	10.988	10.740	10.442	10.143
- resultaat	6.565					
Voorzieningen	4.147	4.153	4.373	4.522	4.634	4.713
Langlopende leningen (bestaande portefeuille)	122.500	109.500	95.500	81.300	64.900	45.967
Nog aan te trekken langlopende leningen	0	8.000	20.000	24.000	28.000	32.000
Totaal vaste passiva	158.576	153.456	150.514	140.215	127.630	112.475
Vlottende passiva:						
Kortlopende leningen	12.337	36.420	33.176	30.654	24.683	21.323
Overige vlottende passiva	6.894	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Totaal passiva	177.806	194.876	188.690	175.869	157.313	138.798

EMU-saldo

Op grond van de Europese begrotingsregels mag het landelijk EMU-tekort (het gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen) van de landen die participeren in de Economische Monetaire Unie niet boven de 3% uitkomen. Een goede informatievoorziening voor het Rijk is essentieel voor het monitoren en beheersen van het EMU-saldo.

In navolgend overzicht wordt deze informatie voor wat betreft Hendrik-Ido-Ambacht gepresenteerd.

Tabel 12

EMU-saldo begroting 2019-2022

(bedragen x € 1000)

	2018	2019	2020	2021	2022
	t/m KN				
1 Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves - is negatief en + is positief saldo	443	-471	447	314	845
+ 2 Afschrijvingen t.l.v. de exploitatie	2.395	2.433	2.615	2.563	2.357
+ 3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen t.l.v. de exploitatie	18	231	161	124	90
- 4 Uitgaven aan investeringen in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	21.088	1.011	1.095	1.049	1.131
+ 5 De in mindering op de onder 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen	5.441	0	0	0	0
+ 6 Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiele vaste activa (tegen verkoopprijs)	0	0	0	0	0
- 6b Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiele vaste activa	0	0	0	0	0
- 7 Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw- en woonrijp maken e.d.	13.930	4.629	1.633	1.000	880
+ 8 Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)	11.765	5.507	3.547	3.592	3.507
- 8b Boekwinst op grondverkoop	0	0	0	0	0
- 9 Betalingen ten laste van de voorzieningen	12	12	12	12	12
- 10 Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder een van de andere genoemde posten					
+ 11b Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen					
Berekend EMU-saldo	-14.969	2.048	4.030	4.533	4.776

Bijlagen

1. Overzicht baten en lasten op taakveld - programma

1. Overzicht baten en lasten op taakveld - programma

Hoofddaakveld	Taakveld	Omschrijving taakveld	Programma	Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo
0 - Bestuur en Ondersteuning	0.1	Bestuur	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	1.887.419	-213.000	2.100.419
	0.10	Mutaties reserves	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	35.832	1.197.091	-1.161.259
	0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen			
	0.2	Burgerzaken	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	1.036.787	432.239	604.548
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	378.211	173.026	205.185
	0.4	Overhead	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	6.026.716	10.111	6.016.605
	0.5	Treasury	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	-147.988	662.961	-810.949
	0.61	OZB woningen	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	38.522	3.705.145	-3.666.623
	0.62	OZB niet-woningen	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	155.108	1.565.855	-1.410.747
0.64	Belastingen overig	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	9.810	676.546	-666.736	
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	-571.283	34.798.228	-35.369.511	
0.8	Overige baten en lasten	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	1.342.836	12.000	1.330.836	
Totaal 0 - Bestuur en Ondersteuning					10.191.970	43.020.202	-32.828.232
1 - Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	1.879.642		1.879.642
	1.2	Openbare orde en veiligheid	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	367.405	39.002	328.403
Totaal 1 - Veiligheid					2.247.047	39.002	2.208.045
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	95-03	Buitenruimte	3.905.673	127.454	3.778.219
	2.5	Openbaar vervoer	95-03	Buitenruimte	124.934		124.934
Totaal 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat					4.030.607	127.454	3.903.153
3 - Economie	3.1	Economische ontwikkeling	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	324.182		324.182
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	6.102.469	6.102.469	0
	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	78.958	49.262	29.696
Totaal 3 - Economie					6.505.609	6.151.731	353.878
4 - Onderwijs	4.2	Onderwijshuisvesting	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.430.416	28.128	1.402.288
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.213.154	85.007	1.128.147
Totaal 4 - Onderwijs					2.643.570	113.135	2.530.435
5 - Sport, cultuur en recreatie	5.1	Sportbeleid en activering	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.018.063	526.246	491.817
	5.2	Sportaccommodaties	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	2.022.420	63.645	1.958.775
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.041.423	623.827	417.596
	5.5	Cultureel erfgoed	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	17.790		17.790
	5.6	Media	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	533.893		533.893
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	510.138		510.138
	5.73	Openbaar groen (prog 3)	95-03	Buitenruimte	1.932.333		1.932.333
Totaal 5 - Sport, cultuur en recreatie					7.076.060	1.213.718	5.862.342
Hoofddaakveld	Taakveld	Omschrijving taakveld	Programma	Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo
6 - Sociaal domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.813.734	49.756	1.763.978
	6.2	Wijkteams	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.749.727	59.471	1.690.256
	6.3	Inkomensregelingen	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	5.958.163	4.657.000	1.301.163
	6.4	Begeleide participatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.093.570		1.093.570
	6.5	Arbeidsparticipatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	570.397		570.397
	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	318.819		318.819
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	3.500.741		3.500.741
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	3.470.498		3.470.498
	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	-236.845		-236.845
	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	874.416		874.416
Totaal 6 - Sociaal domein					19.113.220	4.766.227	14.346.993
7 - Volksgezondheid en milieu	7.1	Volksgezondheid	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.618.689		1.618.689
	7.2	Riolering	95-03	Buitenruimte	2.000.125	2.314.508	-314.383
	7.3	Afval	95-03	Buitenruimte	3.663.482	3.691.152	-27.670
	7.4	Milieubeheer	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	660.432		660.432
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	95-03	Buitenruimte	504.962	509.402	-4.440
Totaal 7 - Volksgezondheid en milieu					8.447.690	6.515.062	1.932.628
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.1	Ruimtelijke ordening	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	268.606	21.955	246.651
	8.13	RO Vastgoedregistratie (prog 3)	95-03	Buitenruimte	188.889		188.889
	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	11.868.764	11.850.045	18.719
8.3	Wonen en bouwen	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	986.550	439.828	546.722	
Totaal 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					13.312.809	12.311.828	1.000.981
Totaal					73.568.582	74.258.359	-689.777
					saldo lasten	saldo baten	voordelig saldo

2. Bestuurlijke structuur

2. Bestuurlijke structuur

SGP-ChristenUnie

L.P. Platschorre (fractievoorzitter)

ing. P. Boudewijn

ir. C.W. Timmers

E. van Hartingsveldt

Drs. K. van der Laan MEd

B.P. van Ginkel

M.T. Kamphuis - Stuij

Gemeente Belangen

M.N.P. Vogelaar - Korpershoek (fractievoorzitter)

M.B. Braber

M. Nugteren BPM

H.H.F. van der Lei

A. Mol

CDA

Mr. P. van der Giessen (fractievoorzitter)

drs. W.P. van der Hee - Pasterkamp

A.L. Vlasblom - van der Vlies MSc

VVD

O. Doevendans (fractievoorzitter)

J. Oelfke - ten Seldam

Drs. A. Ouwerkerk

D66

M.C.G. Gommans - Dane (fractievoorzitter)

Mr. J.P. Neijman

PvdA

E. van der Wulp (fractievoorzitter)

Ambacht Uw Belang (A.U.B.)

J. Struik (fractievoorzitter)

Echt voor Ambacht (E.V.A.)

Mr. A. Scheurwater (fractievoorzitter)

Burgerradsleden:

J. Lieben (Gemeente Belangen)

J.M. Dossett BSw (Gemeente Belangen)

G.J.W. Lagendijk MSc RA (CDA)

E.E.G. de Heer (VVD)

M. de Groot (D66)
F.S. Verbrugge (D66)
M.J.H. van den Heuvel (PvdA)
A.L. Scheurwater (PvdA)
J.G. Siefkes (A.U.B.)
H.W.H. Groenendijk (A.U.B.)
A. Cramer (E.V.A.)
H.A. Stam (E.V.A.)

3. Gebruikte afkortingen

3. Gebruikte afkortingen

AB	Algemeen bestuur
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BGT	Basisregistratie Grootchalige topografie
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
Bofv	Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen
BOP	Beheer en onderhoudsplan (oeverbescherming)
BOVL	Bureau Openbare Verlichting “Lek-Merwede”
BTW	Belasting toegevoegde waarde (omzetbelasting)
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden
CROW	Onafhankelijke kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte en verkeer & vervoer.
DB	Dagelijks bestuur
DCMR	Milieudienst Rijnmond
DGJ	Dienst Gezondheid en Jeugd
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
ECB	Europese centrale bank
Fido	Wet financiering decentrale overheden
GBD	Gemeentelijke belastingen Drechtsteden
GDU	Gebundelde doeluitkering
Gevud o	Gemeenschappelijke vuilverwerking Dordrecht en omstreken
GHOR	Geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen

GMSD	Gemeentelijke monitor sociaal domein
GR	Gemeenschappelijke regeling
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GRD	Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden
GREX	Grondexploitatie
GVVP	Gemeentelijk verkeer- en vervoersplan
GZH	Groenservice Zuid Holland
HVC	Huisvuilcentrale
I&A	Informatie en automatisering
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IRS	Intrest rate swap
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
LAP	Landelijk afval beheerplan
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
m.b.t.	Met betrekking tot
mln	miljoen
MOP	Meerjarig onderhoudsplan (gemeentelijke gebouwen)
MN	Maatschappelijk nut
MT	Managementteam
Nb	Niet bekend
nbn	nog nader bepalen
NRIJ	Natuur- en recreatieschap IJsselmonde
NUP	Nationaal Uitvoeringsprogramma Diensteverlening
NV	Naamloze vennootschap
OCD	Onderzoekscentrum Drechtsteden

OV	Openbare verlichting
OZB	Onroerend zaakbelasting
P&C	Planning en control
P&O	Personeel en organisatie
PM	pro memorie
RAV	Regionale ambulancevoorziening
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RCP	Regionaal Crisis Plan
RO	Ruimtelijke ordening
ROM-D	Regionale ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden
RUD	Regionale Uitvoerings Dienst
RWS	Rijkswaterstaat
SCD	Servicecentrum Drechtsteden
SDD	Sociale Dienst Drechtsteden
SKB	Schatkistbankieren
TNO	Toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek
UvW	Unie van Waterschappen
VAO	Vereniging ambachtse ondernemers
VINEX	Vierde nota ruimtelijke ordening extra
VJI	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
VPB	Vennootschapsbelasting
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VRZHZ	Veiligheidsregio Zuid Holland Zuid
VTA	Visual Tree Assessment
WBW	Wijk- en buurtgericht werken

WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WSW	Waarborgfonds sociale woningbouw
Wsw	Wet sociale werkplaatsen
Wvg	Wet voorkeursrecht gemeenten
WWB	Wet werk en bijstand
Wwnv	Wet werken naar vermogen
ZHZ	Zuid-Holland Zuid

---

4. Beleidskader begroting

4. Beleidskader begroting

	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buitenruimte	4. Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur en Middelen
VERORDENINGEN				
<u>Afvalstoffenverordening 2009 van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>			x	
<u>Algemene plaatselijke verordening</u>				x
<u>Algemene subsidieverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2016</u>	x			
<u>Archiefverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>				x
<u>Beheersverordening begraafplaatsen Hendrik-ido-Ambacht 2015</u>			x	
<u>Bouwverordening 2012 inclusief 14e wijziging</u>		x		
<u>Brandbeveiligingsverordening 2012</u>				x
<u>Controleverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>				x
<u>Drank- en Horecaverordening Hendrik-Ido-Ambacht 2014</u>		x		
<u>Erfgoedverordening Hendrik-Ido-Ambacht 2010</u>		x		
<u>Exploitatieverordening Hendrik-Ido-Ambacht 2005</u>		x		
<u>Financiële verordening artikel 212 gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2016.</u>				x
<u>Gewijzigde verordening Jeugdhulp Hendrik-Ido-Ambacht</u>	x			
<u>Huisvestingsverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2015</u>		x		
<u>Inspraakverordening</u>				x
<u>Legesverordening 2018</u>		x	x	x
<u>Leidingenverordening Hendrik-Ido-Ambacht</u>		x	x	
<u>Maatregelenverordening Wet werk en bijstand 2004</u>	x			
<u>Mandaatbesluit beheren BAG Hendrik-Ido-Ambacht</u>			x	
<u>Marktverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>		x		

<u>Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>		x		
<u>Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>	x			
<u>Subsidieverordening aangepast sporten in de regio Drechtsteden 2013</u>	x			
<u>Subsidieverordening Familie Spoor-fonds</u>	x			
<u>Tarieventabel aangaande begraafplaatsen 2017</u>			x	x
<u>Tarieventabel, behorende bij de Legesverordening 2017</u>		x	x	x
<u>Telecommunicatieverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>		x	x	
<u>Verordening aanwijzen trouwlocaties Hendrik-Ido-Ambacht</u>			x	
<u>Verordening afvalstoffenheffing 2018</u>			x	
<u>Verordening Algemene voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>	x			
<u>Verordening alleenrecht Drechtwerk inzake catering enschoonmaak</u>				x
<u>Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2015</u>				x
<u>VERORDENING AUDITCOMMISSIE HENDRIK-IDO-AMBACHT</u>				x
<u>Verordening behandeling bezwaarschriften gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2015</u>				x
<u>Verordening belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2006</u>		x		x
<u>Verordening Beschermd wonen en Opvang</u>	x			
<u>Verordening binnentreden ter uitvoering van noodverordeningen</u>				x
<u>Verordening burgerinitiatieven Hendrik-Ido-Ambacht 2006</u>				x
<u>Verordening Cliëntenparticipatie Wsw</u>	x			
<u>Verordening eenmalig rioolaansluitingsrecht 2018</u>				
<u>Verordening functioneringsgesprekken burgemeester en raad</u>				x
<u>Verordening gegevensverstrekking basisregistratie personen 2014</u>				x
<u>Verordening hondenbelasting 2018</u>				

<u>Verordening inrichting antidiscriminatievoorziening H-I-Ambacht</u>	x			
<u>Verordening inzake de commissie herbenoeming burgemeester</u>				x
<u>Verordening Jeugdhulp Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>	x			
	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buitenruimte	4. Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur en Middelen
<u>Verordening JeugdhulpHendrik-Ido-Ambacht</u>	x			
<u>Verordening Kwaliteit Vergunningverlening Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht</u>		x		
<u>Verordening kwaliteitsregels Peuterspeelzaalwerk 2005</u>	x			
<u>Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2017</u>	x			x
<u>Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2018</u>	x			
<u>Verordening leerlingenvervoer gemeente Hendrik- Ido-Ambacht</u>	x			
<u>Verordening op de heffing en invoering van lijkbezorgingsrechten 2018</u>				
<u>Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>				x
<u>Verordening op de heffing en de invordering van leges 2017</u>		x	x	x
<u>Verordening op de heffing en de invordering van onroerende zaak belastingen 2017</u>				x
<u>Verordening op de heffing en de invordering van onroerende zaak belastingen 2018</u>		x	x	x
<u>Verordening op de heffing en invordering precariobelasting 2017</u>				x
<u>Verordening op de heffing en invordering precariobelasting 2018</u>				x
<u>VERORDENING OP DE HEFFING EN INVORDERING VAN AFVALSTOFFENHEFFING 2017</u>			x	x
<u>VERORDENING OP DE HEFFING EN INVORDERING VAN EENMALIG RIOOLAANSLUITINGSRECHT 2017</u>			x	x
<u>Verordening op de heffing en invordering van</u>		x		x

<u>marktgeld 2017</u>				
<u>Verordening op de heffing en invordering van marktgeld 2018</u>			x	
<u>Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing 2017</u>			x	x
<u>Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing 2018</u>				x
<u>Verordening op de WMO-adviesraad</u>	x			
<u>Verordening op heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten Hendrik-Ido-Ambacht 2017</u>			x	x
<u>Verordening op de heffing en invordering van de hondenbelasting 2018</u>				x
<u>Verordening organisatie en werkgeverschap Griffie Hendrik-Ido-Ambacht 2015</u>				x
<u>Verordening overleg lokaal onderwijsbeleid gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>	x			
<u>Verordening Persoonsgebonden Budget Begeleid Werken Wsw</u>	x			
<u>Verordening recht van onderzoek gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2015</u>				x
<u>Verordening rechtspositie wethouders, raads- en commissieleden 2006, laatst gewijzigd 10 maart 2014</u>				x
<u>Verordening Reglement van Orde voor de raad van Hendrik-Ido-Ambacht.</u>				x
<u>Verordening Reglement van Orde voor de raadscommissies Hendrik-Ido-Ambacht.</u>				x
<u>Verordening Rekenkamercommissie Hendrik-Ido-Ambacht</u>				x
<u>Verordening Starterslening Hendrik-Ido-Ambacht 2013</u>		x		
<u>Verordening straatnaamgeving en huisnummering</u>		x	x	
<u>Verordening toekennen erepenning</u>				x
<u>Verordening toeslagen en verlagingen 2004</u>				x
<u>Verordening tot beperking verstrekking sterke drank Hendrik-Ido-Ambacht 2004</u>	x			x
<u>Verordening vertrouwenscommissie benoeming burgemeester</u>				x
<u>Verordening vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester Hendrik-Ido-</u>				x

<u>Ambacht 2017</u>				
<u>Verordening voor de raadscommissies Hendrik Ido Ambacht 2015</u>				x
<u>Verordening Voorzieningen huisvesting onderwijs Hendrik-Ido-Ambacht 2010</u>	x	x		
<u>Verordening winkeltijden Hendrik-Ido-Ambacht</u>				x
<u>Wachtlijstverordening Wsw</u>	x			
<u>Wegsleepverordening</u>				x
BELEIDSSTUKKEN				
<u>Actieplan Duurzaamheid</u>		x		
<u>Actieplan Lokale economie.</u>		x		
<u>Actieplannen preventie en handhaving 2018 - 2019</u>				x
	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buitenruimte	4. Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur en Middelen
<u>Afvalbeleidsplan 2012-2022</u>			x	
<u>Afwijkingenbeleid</u>				x
<u>Archeologiebeleid</u>		x		
<u>Beeldkwaliteitsplan Groen 2016-2020 (actualisatie)</u>		x	x	
<u>Begraafplaatsenbeleid Achterambacht en Waalhof</u>			x	
<u>Beheerplan Groepsrisico Kijfhoek</u>				x
<u>Beheerplan Straatmeubilair 2015-2019</u>			x	
<u>Beheerplan verkeersvoorzieningen 2015-2019</u>			x	
<u>Beheer- en onderhoudsplan oeverbeschermingen 2018-2026</u>			x	
<u>Beleidsplan Civieltechnische Kunstwerken 2016-2026</u>		x	x	
<u>Beleidsnotitie Harmonisatie van peuterwerk in HIA</u>	x			
<u>Beleidsplan begraafplaatsen 2008-2018</u>			x	
<u>Beleidsplan bomen 2009-2019</u>			x	
<u>Beleidsplan Integrale Veiligheid.</u>				x
<u>Beleidsplan Jeugdhulp</u>	x			
<u>Beleidsplan Openbare Verlichting 2014 - 2019</u>		x	x	

<u>Beleidsplan straatmeubilair 2015-2023</u>			x	
<u>Beleidsplan verkeersvoorzieningen 2015-2023</u>			x	
<u>Beleidsplan wegen 2013-2023</u>			x	
<u>Beleidsplan zwerfafval 2008-2018</u>			x	
<u>Beleidsregels eenmalige huwelijkslocaties</u>				x
<u>Beleidsrijk regionaal transitie arrangement (BRTA)</u>	x			
<u>Bestemmingsplan Bedrijvenpark Ambachtsezoom</u>		x		
<u>Bestemmingsplan Bedrijventerrein Antoniapolder +</u>		x		
<u>Bestemmingsplan Centrum</u>		x		
<u>Bestemmingsplan De Volgerlanden-Oost</u>		x		
<u>bestemmingsplan De Volgerlanden-Oost, 1e partiële herziening 7.10</u>		x		
<u>Bestemmingsplan De Volgerlanden-Oost, zone Rietlaan-Oost</u>		x		
<u>Bestemmingsplan De Volgerlanden-West</u>		x		
<u>Bestemmingsplan Kas Langeweg 97</u>		x		
<u>Bestemmingsplan Krommeweg</u>		x		
<u>Bestemmingsplan Onderdijk 126-128</u>		x		
<u>Bestemmingsplan Sandelingen</u>		x		
<u>bestemmingsplan Scholencluster Kruiswiel</u>		x		
<u>Bestemmingsplan Sophiapolder</u>		x		
<u>Bestemmingsplan Veersedijk.</u>		x		
<u>Bestemmingsplan Warboutsland</u>		x		
<u>Bestemmingsplan Zone Krommeweg, Langeweg, A16</u>		x		
<u>Bestemmingsplan Zuidwende 4</u>		x		
<u>Bestemmingsplan Zuidwende-Noord</u>		x		
<u>Bestemmingsplan Zuidwende-Zuid - Kerkgebouw</u>		x		
<u>Bestemmingsplan Zwembad De Louwert</u>			x	
<u>Bestuursakkoord water april 2011</u>		x	x	
<u>Business case Drechtstedelijk Klantcontactcentrum</u>				x
<u>Coalitieprogramma 2018-2022</u>	x	x	x	x
<u>Communicatievisie 2016-2018</u>				x
<u>Detailhandelsstructuurvisie Hendrik-Ido-Ambacht</u>		x		

<u>Drugsnota 1999 (deel 1 & deel 2)</u>		x		
<u>Energiestrategie Drechtsteden Energieneutraal 2050</u>		x		
<u>Financieringsstatuut HIA</u>				x
	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buitenruimte	4. Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur en Middelen
<u>Functioneel programma Waterbusplein</u>		x		
<u>Gebiedsvisie Deltapoort</u>		x		
<u>Gebiedsvisie Waalzone</u>		x		
<u>Gedragscode politiek ambtsdragers</u>				x
<u>Gedragscode voor de publicatie van persoonsgegevens op website van de gemeenteraad Hendrik-Ido-ambacht</u>				x
<u>Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2014-2018</u>			x	
<u>Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan 2009-2020</u>			x	
<u>Groenstructuurplan 2013- 2023</u>		x	x	
<u>Grondwaterplan 2015-2018</u>			x	
<u>Huisvestingsplan Baxhuis</u>		x		
<u>Inkoop- en aanbestedingsbeleid</u>	x	x	x	x
<u>Inrichtingsplan SO, sturingsnotitie en bestuursopdracht jeugdhulp</u>	x			
<u>Integraal Huisvestingsplan deel 1 Visiedocument</u>	x			
<u>Integraal Huisvestingsplan deel 2 Kadernota voor uitvoering</u>	x			
<u>Integraal Huisvestingsplan Actualisering uitvoeringsdeel</u>	x			
<u>Kadernota Evenementenbeleid</u>	x			x
<u>Kadernotitie Huisvesting Statushouders</u>	x	x		x
<u>Lokale Visie op Dienstverlening 2010</u>				x
<u>Meerjaren Onderhoudsplan 2012-2021</u>			x	
<u>Milieubeleidsplan Drechtsteden 2011-2015</u>		x	x	
<u>Normenkader rechtmatigheid 2009</u>				x
<u>Nota accommodatiebeleid</u>		x		
<u>Nota Afwegingskader Strategische Verwervingen</u>		x		
<u>Nota Borgstellingen</u>				x

<u>Nota bovenplanse voorzieningen 2011</u>		x		
<u>Nota Dierenwelzijn</u>		x		
<u>Nota Grondbeleid "Grond voor Beleid"</u>		x		
<u>Nota Grondprijzen 2014</u>		x		
<u>Nota Hondenbeleid</u>			x	
<u>Nota interactief aan de slag in Hendrik-Ido-Ambacht (beleidsnota burgerparticipatie)</u>	x			
<u>Nota reserves, voorzieningen, risico's & Weerstandsvermogen</u>				x
<u>Nota uitgangspunten gemeentelijk gezondheidsbeleid 2012-2015</u>	x			
<u>Nota Verbonden Partijen 2015</u>				x
<u>Nota Waarderen en Afschrijven 2011</u>				x
<u>Notitie bezuinigingen Onderwijs en Welzijn 2012-2014</u>	x			
<u>Notitie Financien Wmo 2015 en benodigde volmachten en machtigingen</u>	x			
<u>Notitie Mantelzorgwaardering 2015</u>	x			
<u>Notitie Schuldenlast</u>				
<u>Notitie Stimuleringsmaatregelen woningbouw De Volgerlanden</u>		x		
<u>Ontwikkel en Realisatiestrategie Structuurvisie 2011</u>		x		
<u>Preventie- en handhavingsplan alcohol 2014-2016</u>				x
<u>Privacybeleid Drechtsteden</u>	x	x	x	x
<u>protocol agressie tegen college- en raadsleden gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>				x
<u>Reclamebeleid 2014-2024</u>		x		
<u>Regionale Detailhandelsvisie Drechtsteden</u>		x		
<u>Regionale Nota Gezondheidsbeleid 2016-2019</u>	x			
<u>Regionale nota gezondheidsbeleid ZHZ 2016-2019</u>	x			
<u>Rioolbeheerplan 2014-2018</u>			x	
<u>Samenwerkingsovereenkomst Drechtsteden</u>				x
	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buitenruimte	4. Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur en Middelen
<u>Speelruimteplan 2014-2024</u>		x	x	

<u>Stedelijk waterplan 2004-2012 (Waterplan van H tot Z)</u>			x	
<u>Strategisch Communicatie Beleidsplan 2011-2014</u>				x
<u>Strategische notitie personeel en organisatie 2011-2015</u>				x
<u>Structuurvisie Waar de Waal stroomt</u>		x		
<u>Toekomstvisie Bibliotheekwerk Hendrik-Ido-Ambacht</u>	x			
<u>Uitvoeringsplan keten werk en inkomen Drechtsteden</u>	x			
<u>Uitvoeringsprogramma Subsidies 2016</u>	x			
<u>Uitwerking snippergroenregeling</u>		x		
<u>Visie op regionale samenwerking</u>				x
<u>Waalvisie</u>		x		
<u>Welstandsnota 2015</u>		x		
<u>Wmo-beleidsplan Drechtsteden 2015-2018</u>	x			

Overige gegevens

1. Staat salarissen en formatie

1. Staat van salarissen en formatie

Omschrijving	primaire begroting 2019		geactualiseerde formatie				geactualiseerde loonkosten (inclusief indexering)			
	FTE	Loon	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2.022
Loonkosten HP en VP		142.800					7.987	7.987	7.987	7.987
Uitkering / pensioen vm B&W		120.000					145.000	145.000	145.000	100.000
Bijdrage uit voorziening		-12.000					-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
Algemene lasten		250.800					140.987	140.987	140.987	95.987
Raad en burgerradsleden		325.170					332.974	332.974	332.974	332.974
Griffie	1,8	163.724	1,8	1,8	1,8	1,8	170.930	170.930	170.930	170.930
Burgemeester & Wethouders		483.370					500.091	500.091	500.091	500.091
Bestuur	1,8	972.264	1,8	1,8	1,8	1,8	1.003.995	1.003.995	1.003.995	1.003.995
Directie en control	2,0	242.541	2,0	0,0	0,0	0,0	251.639	251.639	251.639	251.639
Bestuurszaken	23,4	1.750.698	25,0	0,0	0,0	0,0	2.016.971	2.016.971	2.016.971	2.016.971
Beleid en Ontwikkeling	21,8	1.701.453	22,1	0,0	0,0	0,0	1.788.470	1.788.470	1.788.470	1.788.470
Beheer Openbare Ruimte	30,0	2.116.807	29,7	0,0	0,0	0,0	2.198.330	2.198.330	2.198.330	2.198.330
Volgerlanden	3,2	254.720	3,2	0,0	0,0	0,0	264.417	264.417	264.417	264.417
Knelpunten P&O	0,0	125.460	0,0	0,0	0,0	0,0	73.175	73.175	73.175	73.175
Bedrijfsvoering	80,4	6.191.679	82,0	0,0	0,0	0,0	6.593.002	6.593.002	6.593.002	6.593.002
TOTAAL - GENERAAL	82,2	7.414.743	83,8	1,8	1,8	1,8	7.737.984	7.737.984	7.737.984	7.692.984

2. Staat langlopende leningen

2. Staat van langlopende geldleningen

Algemene dienst										Begrotingsjaar 2019									
Geldgever	Oor- spronke- lijk bedrag	vorm v.d. lening	Datum besluit	Ingangs- datum	Jaar van aflossing	Rente	Schuld per 1-1-2019	Vermeerde- ringen in het jaar	Aflossing in het jaar	Schuld per 31-12- in het jaar	Betaalde rente in het jaar	Overlopende rente uit 2018	Overlopende rente naar 2020	Rentelasten in 2019	Schuld per 1-1-2020	Schuld per 1-1-2021	Schuld per 1-1-2022		
NWB	12.500.000	fixe	20-12-05	21-12-05	2025	3,8225%	12.500.000			12.500.000	477.813			477.813	12.500.000	12.500.000	12.500.000		
NWB	5.000.000	fixe	31-01-06	01-09-06	2021	3,9250%	5.000.000			5.000.000	196.250			196.250	5.000.000	5.000.000	0		
BNG	5.000.000	fixe	31-01-06	01-09-06	2027	4,0170%	5.000.000			5.000.000	200.850			200.850	5.000.000	5.000.000	5.000.000		
NWB	7.500.000	fixe	31-01-06	01-12-06	2023	3,9850%	7.500.000			7.500.000	298.875			298.875	7.500.000	7.500.000	7.500.000		
BNG	7.500.000	fixe	31-01-06	01-12-06	2029	4,0470%	7.500.000			7.500.000	303.525			303.525	7.500.000	7.500.000	7.500.000		
NWB	20.000.000	lin	17-03-15	01-12-16	2021	0,2780%	12.000.000		4.000.000	8.000.000	33.360	2.780	1.853	32.433	8.000.000	4.000.000	0		
nb	4.000.000	lin		29-06-19	2039	1,4000%		4.000.000		4.000.000	0	0	28.000	28.000	4.000.000	3.800.000	3.600.000		
nb	4.000.000	lin		30-06-20	2040	1,5500%										4.000.000	3.800.000		
nb	4.000.000	lin		30-06-21	2041	1,7000%											4.000.000		
nb	4.000.000	lin		30-06-22	2042	1,8500%													
nb	4.000.000	lin		30-06-23	2043	2,0000%													
Totaal Algemene dienst							49.500.000	4.000.000	4.000.000	49.500.000	1.510.673	2.780	29.853	1.537.746	49.500.000	49.300.000	43.900.000		
Gemiddelde rente% ALD										3,1%									
De Volgerlanden																			
NWB	10.000.000	fixe		24-02-17	2019	1,8760%	10.000.000		10.000.000	0	187.600	159.845		27.755	0				
BNG	8.000.000	fixe-lin	09-06-11	30-06-11	2018	3,4200%	0			0	0			0	0	0	0		
BNG	5.000.000	fixe	09-06-11	03-10-11	2018	2,8090%	0			0	0			0	0	0	0		
BNG	10.000.000	fixe	30-06-14	03-07-14	2024	1,9950%	10.000.000			10.000.000	199.500			199.500	10.000.000	10.000.000	10.000.000		
Prov.NB	10.000.000	fixe	06-03-15	26-03-15	2022	0,5000%	10.000.000			10.000.000	50.000			50.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000		
BNG	15.000.000	fixe	06-03-15	26-03-15	2025	0,7600%	15.000.000			15.000.000	114.000			114.000	15.000.000	15.000.000	15.000.000		
BNG	5.000.000	fixe	09-06-15	30-06-16	2020	0,7600%	5.000.000			5.000.000	38.000			38.000	5.000.000	0	0		
BNG	5.000.000	fixe	09-06-15	01-12-16	2021	1,0560%	5.000.000			5.000.000	52.800			52.800	5.000.000	5.000.000	0		
BNG	5.000.000	fixe	09-06-15	28-06-17	2020	0,9050%	5.000.000			5.000.000	45.250	23.183	23.183	45.250	5.000.000	0	0		
BNG	7.000.000	fix-lin	18-06-18	28-06-18	2024	0,2700%	7.000.000			7.000.000	18.900	9.683	9.683	18.900	7.000.000	7.000.000	7.000.000		
nb	1.000.000	fixe	21-12-18		2021	0,1000%	1.000.000			1.000.000	1.000	30	30	1.000	1.000.000	1.000.000	0		
nb	1.500.000	fixe	28-06-19		2022	0,3500%	0	1.500.000		1.500.000	0	0	2.690	2.690	1.500.000	1.500.000	1.500.000		
nb	3.500.000	fixe	20-12-19		2022	0,5000%	0	3.500.000		3.500.000	0	0	575	575	3.500.000	3.500.000	3.500.000		
nb	3.000.000	lin	20-12-19		2023	0,4000%	0	3.000.000		3.000.000	0	0	395	395	3.000.000	3.000.000	2.000.000		
Totaal de Volgerlanden							68.000.000	8.000.000	10.000.000	66.000.000	707.050	192.741	36.556	550.865	66.000.000	56.000.000	49.000.000		
Gemiddelde rente % Volgerlanden										1%									
TOTAAL							117.500.000	12.000.000	14.000.000	115.500.000	2.217.723	195.521	66.409	2.088.611	115.500.000	105.300.000	92.900.000		
Gemiddelde rente totaal %										1,9%									

3. Staat gewaarborgde leningen

3. Gewaarborgde leningen

Geleend bedrag	Doel	Geldnemer	Datum besluit	Geldgever	leningnummer	%	Restantbedrag per 1-1-2019		Totaal aflossing 2019	Restantbedrag per 31-12-2019		Waarvan door de gemeente gewaarborgd
							Totaal	gewaarborgd		Totaal	gewaarborgd	
Directe borgstellingen:												
114.000,00	Jeugdhonk	V.V. I.F.C.		Rabobank		6,800%	15.915	15.915	3.804	12.111	12.111	OV
	Diversen	Financieringspositie	7-11-2005	Gevudo GR			8.187.900	8.187.900		8.187.900	8.187.900	OV
2.541.169,23	Woningbouw	Rhiant	12-09-97	BNG	4084295	0,690%	2.193.046	2.193.046	71.270	2.121.776	2.121.776	won
	Subtotaal						10.396.861	10.396.861	75.074	10.321.787	10.321.787	
Achternvang WSW:												
3.345.000,00	Woningbouw	Moolland Vitalis		BNG	40101480	4,163%	3.345.000	3.345.000		3.345.000	3.345.000	won
10.000.000,00	Woningbouw	Trivire	2007	BNG	TR167738	4,040%	10.000.000	10.000.000		10.000.000	10.000.000	won
4.000.000,00	Woningbouw	Trivire	2007	BNG	40102627	4,349%	4.000.000	4.000.000		4.000.000	4.000.000	won
3.180.000,00	Woningbouw	Woonzorg Nederland	2012	BNG	40107307	3,420%	2.226.000	2.226.000	159.000	2.067.000	2.067.000	won
2.859.513,42	Woningbouw	Rhiant	-	Gemeente H. I. Ambacht		4,000%	56.798	56.798	2.970	53.827	53.827	won
4.220.156,00	Woningbouw	Rhiant	06-07-95	BNG	4083333	4,680%	2.841.811	2.841.811	113.090	2.728.720	2.728.720	won
4.084.021,94	Woningbouw	Rhiant	1997	NWB	10014879RH	4,095%	2.020.846	2.020.846	167.577	1.853.269	1.853.269	won
4.000.000,00	Woningbouw	Rhiant	2007	BNG	flex123	4,000%	0	0		0	0	won
5.000.000,00	Woningbouw	Rhiant	2007	BNG	40102618	4,269%	5.000.000	5.000.000		5.000.000	5.000.000	won
5.000.000,00	Woningbouw	Rhiant	2010	BNG	40105498	4,240%	5.000.000	5.000.000		5.000.000	5.000.000	won
4.000.000,00	Woningbouw	Rhiant	2010	NWB	28742	3,445%	4.000.000	4.000.000		4.000.000	4.000.000	won
4.400.000,00	Woningbouw	Rhiant	2012	NWB	10026999	3,490%	4.400.000	4.400.000		4.400.000	4.400.000	won
4.000.000,00	Woningbouw	Rhiant	2011	BNG	FRL691.01	4,000%	4.000.000	4.000.000	0	4.000.000	4.000.000	won
6.000.000,00	Woningbouw	Rhiant	2011	BNG	FRL838.01	4,000%	6.000.000	6.000.000		6.000.000	6.000.000	won
3.000.000,00	Woningbouw	Rhiant	2011	BNG	FRL847	4,000%	6.000.000	6.000.000	0	6.000.000	6.000.000	won
5.000.000,00	Woningbouw	Rhiant	2011	BNG	40106998	4,000%	5.000.000	5.000.000		5.000.000	5.000.000	won
5.000.000,00	Woningbouw	Rhiant	2012	BNG	FRL.499.01	4,000%	5.000.000	5.000.000		5.000.000	5.000.000	won
5.400.000,00	Woningbouw	Rhiant	2012	BNG	40107556	2,419%	5.400.000	5.400.000		5.400.000	5.400.000	won
10.000.000,00	Woningbouw	Woonkracht10	2015	NWB	2-28680	4,000%	10.000.000	10.000.000		10.000.000	10.000.000	won
10.000.000,00	Woningbouw	Trivire	2015	BNG	FRL 855	6 mnd E.	10.000.000	10.000.000		10.000.000	10.000.000	won
3.000.000,00	Woningbouw	Rhiant	2016	BNG	40110579	0,777%	3.000.000	3.000.000		3.000.000	3.000.000	won
4.800.000,00	Woningbouw	Rhiant	2017	BNG	40111164	1,105%	4.800.000	4.800.000		4.800.000	4.800.000	won
	Subtotaal						102.090.454	102.090.454	442.638	101.647.816	101.647.816	
112.943.860,59	TOTAAL						112.487.315	112.487.315	517.712	111.969.603	111.969.603	

4. Staat van Activa - staat C

4. Staat van vaste activa

Omschrijving investering	Begrotings jaar	Aanschaf- waarde per 1-1	Aflossing in dit jaar	Boek- waarde per 1-1	Afschrij- ving in dit jaar	Rente in dit jaar	Vermeer- dering in dit jaar	Vermin- dering in dit jaar	Boek- waarde per 31-12	Kapitaal- lasten in dit jaar
Toek. ontwikk.onderw. BVO 0,50 2006	2019	2.350.000	0	1.897.274	44.660	37.945	0	0	1.852.614	82.605
Toek. ontwikk.onderw. OVO 0,50 2006	2019	2.350.000	0	1.897.274	44.660	37.945	0	0	1.852.614	82.605
Bijdr.aanpass.schoolgeb.de Sprong 2013	2019	62.263	0	53.145	2.494	1.063	0	0	50.651	3.557
Investeringsbijdrage Jeugdspeelpark/Zorggebouw '16	2019	1.027.000	0	1.027.000	11.595	20.540	0	0	1.015.405	32.135
Totaal Bijdrage aan activa in eigendom van derden		5.789.263	0	4.874.694	103.409	97.494	0	0	4.771.285	200.903
Riolering sportvelden	2019	10.948	0	3.909	330	78	0	0	3.578	408
Rioleringsreconstructie Kruiswiel	2019	123.419	0	41.433	3.964	829	0	0	37.470	4.792
Riolering Dorpsstraat	2019	148.338	0	52.995	4.476	1.060	0	0	48.520	5.536
Riolering Veersedijk/Onderdijk	2019	288.810	0	111.048	8.363	2.221	0	0	102.685	10.584
Riolering Dorpsstr./Kerkstr./Kerkpl.	2019	123.971	0	51.470	3.485	1.029	0	0	47.985	4.514
Riolering Bouquet	2019	4.942	0	2.183	134	44	0	0	2.049	177
Rioloansl. 4 won. Schildmanstr.	2019	15.159	0	7.103	396	142	0	0	6.707	539
Rioleringsvergroting Schildmanstraat	2019	27.126	0	12.644	705	253	0	0	11.939	958
Riolering Vrouwelenweg	2019	274.329	0	130.108	7.261	2.602	0	0	122.847	9.863
Riolering Achterambachtseweg	2019	179.428	0	85.545	4.774	1.711	0	0	80.771	6.485
Riolering Antoniuslaan	2019	179.986	0	86.363	4.819	1.727	0	0	81.543	6.547
Riolering Buitengebied	2019	340.319	0	163.279	9.112	3.266	0	0	154.167	12.377
Bergingsriool Hoge Kade/Vrouwelenweg	2019	391.265	0	193.206	9.866	3.864	0	0	183.340	13.730
Riolering Langeweg 1	2019	175.423	0	92.985	4.364	1.860	0	0	88.621	6.224
Riolering Nwe Bosweg/Frankenpad	2019	57.819	0	32.845	1.316	657	0	0	31.529	1.973
Vervangen hoofdriool Oranjestraat	2019	89.850	0	67.891	1.423	1.358	0	0	66.469	2.780
Riool project Hoge Kade	2019	42.678	0	33.552	629	671	0	0	32.923	1.300
Project Zoutziederstr./Steenbakkerstr.	2019	61.011	0	47.958	899	959	0	0	47.059	1.858
Renovatieprojecten 1998-2001	2019	375.272	0	301.641	5.653	6.033	0	0	295.987	11.686
Vervangen riolering 2003-2004	2019	807.885	0	704.513	9.659	14.090	0	0	694.853	23.750
Bergbezinkstation Paulusweg	2019	206.977	0	180.271	2.472	3.605	0	0	177.799	6.077
Bergbezinkstation P.C. Hoofsingel	2019	290.476	0	253.316	3.473	5.066	0	0	249.843	8.539
Bergbezinkstation v.Galensgl/P.v.Meerderv.sngl	2019	837.585	0	737.450	10.111	14.749	0	0	727.339	24.860
Maatreg.waterkwalitetsspoor 2004-2006	2019	85.055	0	75.629	987	1.513	0	0	74.642	2.499
Rioolgemaal Langeweg, bouwkundig	2019	21.014	0	18.442	253	369	0	0	18.189	622
Rioolgemaal Langeweg, elektr.mechan.	2019	5.440	0	487	487	10	0	0	0	497
Vervanging riolering 2006	2019	469.116	0	425.635	5.290	8.513	0	0	420.345	13.802
Vervanging riolering 2007	2019	261.160	0	238.179	2.820	4.764	0	0	235.359	7.584
Vervanging riolering 2008	2019	506.440	0	466.051	5.262	9.321	0	0	460.789	14.583
Omschrijving investering	Begrotings jaar	Aanschaf- waarde per 1-1	Aflossing in dit jaar	Boek- waarde per 1-1	Afschrij- ving in dit jaar	Rente in dit jaar	Vermeer- dering in dit jaar	Vermin- dering in dit jaar	Boek- waarde per 31-12	Kapitaal- lasten in dit jaar
Vervanging riolering 2009	2019	970.267	0	897.409	9.665	17.948	0	0	887.743	27.614
Vervangen rioalgemalen 2006	2019	17.314	0	4.256	1.367	85	0	0	2.889	1.452
Vervangen rioalgemalen 2007	2019	15.200	0	6.981	1.060	140	0	0	5.921	1.200
Struct.maatr.opheff.wateroverl.2006	2019	60.961	0	55.024	684	1.101	0	0	54.340	1.784
Struct.maatr.opheff.wateroverl. 2007	2019	151.363	0	137.906	1.633	2.758	0	0	136.273	4.391
Struct.maatr.opheff.wateroverl.2008	2019	347.676	0	322.192	3.312	6.444	0	0	318.881	9.756
Maatregelen waterkwal.spoor 2006	2019	85.000	0	73.305	961	1.546	0	0	76.345	2.507
Terugdr.wateroverLop straat 2007	2019	81.021	0	74.289	764	1.486	0	0	73.525	2.249
Vervanging riolering 2005	2019	430.506	0	383.639	5.006	7.673	0	0	378.633	12.679
Afvalwaterproject Zwijndrecht	2019	641.962	0	595.126	6.117	11.903	0	0	589.009	18.020
Riool.investering herstruct Oostendam	2019	2.474.503	0	2.285.844	21.433	45.717	0	0	2.264.411	67.150
Vervangen gemalen 2011-2012 GRP10-13	2019	64.224	0	61.187	574	1.224	0	0	60.614	1.797
Vervangen riolering 2010 GRP10-13	2019	1.081.615	0	1.016.102	9.973	20.322	0	0	1.006.128	30.295
Vervangen riolering 2011 GRP10-13	2019	968.000	0	922.225	8.647	18.444	0	0	913.578	27.092
Vervangen riolering 2012 GRP10-13	2019	968.831	0	931.362	8.346	18.627	0	0	923.016	26.973
Vervangen riolering 2013 GRP10-13	2019	968.000	0	938.605	8.041	18.772	0	0	930.564	26.813
Afkopp. verhard oppervlak 2010	2019	89.000	0	83.996	824	1.680	0	0	83.172	2.504
Opzetten grondwatermeetnet 2011 GRP10-13	2019	48.011	0	46.154	414	923	0	0	45.741	1.337
Tegeng.grondwateroverlastsituaties 2010	2019	19.314	0	18.049	186	361	0	0	17.863	546
Vervangen drukriool.pompen 2010	2019	41.000	0	24.622	2.701	492	0	0	21.921	3.193
Terugdringen wateroverlast 2010	2019	26.500	0	24.782	253	496	0	0	24.528	749
Vervangen drukriool.pompen 2011	2019	41.000	0	27.217	2.604	544	0	0	24.614	3.148
Vervangen drukriool.pompen 2012	2019	10.676	0	7.741	654	155	0	0	7.087	809
Vervangen drukriool.pompen 2013	2019	40.340	0	33.929	2.297	679	0	0	31.632	2.976
Tegeng.grondwateroverlastsituaties 2011	2019	25.000	0	24.032	215	481	0	0	23.817	696
Tegeng.grondwateroverlastsituaties 2012	2019	20.034	0	19.259	173	385	0	0	19.087	558
Tegeng.grondwateroverlastsituaties 2013	2019	21.075	0	20.435	175	409	0	0	20.260	584
Terugdringen wateroverlast 2011	2019	28.584	0	27.478	246	550	0	0	27.232	796
Terugdringen wateroverlast 2012	2019	29.730	0	28.827	247	577	0	0	28.580	824
Terugdringen wateroverlast 2013	2019	16.534	0	16.031	137	321	0	0	15.894	458
Afkopp. verhard oppervlak 2011	2019	57.177	0	54.473	511	1.089	0	0	53.962	1.600
Afkopp. verhard oppervlak 2012	2019	89.000	0	85.558	767	1.711	0	0	84.791	2.478
Afkopp. verhard oppervlak 2013	2019	89.000	0	85.558	767	1.711	0	0	84.791	2.478
Afkoppelen verhard oppervlak 2009	2019	89.000	0	82.317	887	1.646	0	0	81.431	2.533
Aanpassen overstortdrempels 2009	2019	47.316	0	43.763	471	875	0	0	43.291	1.347
Terugdringen wateroverlast 2009	2019	23.424	0	21.673	233	433	0	0	21.440	667
Vervangen drukrioleringspompen 2009	2019	40.797	0	20.563	3.124	411	0	0	17.439	3.535
Tegengaan grondwateroverlast situaties 2009	2019	25.000	0	23.122	249	462	0	0	22.873	712

Omschrijving investering	Begrotingsjaar	Aanschafwaarde per 1-1	Aflossing in dit jaar	Boekwaarde per 1-1	Afschrijving in dit jaar	Rente in dit jaar	Vermeerdering in dit jaar	Vermindering in dit jaar	Boekwaarde per 31-12	Kapitaallasten in dit jaar
GRP2014-2018: vervanging riolering 2014	2019	597.550	0	584.191	4.787	11.684	0	0	579.404	16.470
GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2014	2019	308.750	0	301.847	2.473	6.037	0	0	299.374	8.510
GRP2014-2018: gemalen, vervanging EM 2014	2019	28.000	0	23.550	1.595	471	0	0	21.955	2.066
GRP2014-2018: drukriolering-pompunits 2014	2019	34.000	0	28.596	1.936	572	0	0	26.660	2.508
GRP2014-2018: tegengrondwateroverlast 2014	2019	25.560	0	24.784	212	496	0	0	24.572	708
GRP2014-2018: vervangen riolering 2015	2019	597.550	0	590.485	7.206	11.810	0	0	583.279	19.016
GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2015	2019	308.750	0	305.100	3.723	6.102	0	0	301.376	9.825
GRP2014-2018: gemalen, vervanging EM 2015	2019	27.258	0	24.422	1.497	488	0	0	22.925	1.985
GRP2014-2018: drukriolering-pompunits 2015	2019	34.348	0	30.775	1.886	615	0	0	28.889	2.502
GRP2014-2018: tegengrondwateroverlast 2015	2019	25.224	0	24.660	202	493	0	0	24.457	695
GRP2014-2018: aanleg/install. overstortmonit. 2015	2019	40.000	0	40.000	2.043	800	0	0	37.957	2.843
GRP2014-2018: vervanging riolering 2016	2019	594.937	0	587.903	7.175	11.758	0	0	580.728	18.933
GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2016	2019	308.750	0	305.099	3.723	6.102	0	0	301.376	9.825
GRP2014-2018: drukriolering - pompunits 2016	2019	34.000	0	34.000	1.736	680	0	0	32.264	2.416
GRP2014-2018: tegengaan grondwateroverlast 2016	2019	25.640	0	25.336	309	507	0	0	25.027	816
GRP2014-2018: riolering en regenwater riool 2017	2019	906.300	0	906.300	10.715	18.126	0	0	895.585	28.841
GRP2014-2018: gemalen - vervanging EM	2019	28.000	0	28.000	331	560	0	0	27.669	891
GRP2014-2018: drukriolering - pompunits 2017	2019	37.213	0	36.773	449	735	0	0	36.324	1.184
GRP2014-2018: tegengaan grondwateroverlast 2017	2019	25.000	0	25.000	296	500	0	0	24.705	796
GRP2014-2018: riolering en regenwater riool 2018	2019	906.300	0	906.300	0	18.126	0	0	906.300	18.126
GRP2014-2018: gemalen - vervanging EM 2018	2019	84.000	0	84.000	0	1.680	0	0	84.000	1.680
GRP2014-2018: drukriolering - pompunits 2018	2019	34.000	0	34.000	0	680	0	0	34.000	680
GRP2014-2018: tegengaan grondwateroverlast 2018	2019	25.000	0	25.000	0	500	0	0	25.000	500
GRP2014-2018: Overlast:Verv.grondwatermeetnet 2018	2019	100.000	0	100.000	0	2.000	0	0	100.000	2.000
GRP2014-2018: Totaal investeringen in 2019	2019	0	0	0	0	0	940.300	0	940.300	0
Totaal GWW-Werken; Economisch nut met heffing		21.781.322	0	19.223.285	270.796	384.466	940.300	0	19.892.790	655.262
Ondergronds Kliko systeem 2005	2019	1.495.912	0	134.241	134.241	2.685	0	0	0	136.926
Ondergronds Kliko systeem 2006	2019	2.625.948	0	645.421	207.372	12.908	0	0	438.048	220.281
Ondergronds Kliko systeem 2007	2019	1.393.656	0	450.698	106.610	9.014	0	0	344.088	115.624
Ondergronds Kliko systeem 2008	2019	776.815	0	307.133	57.046	6.143	0	0	250.087	63.189
Ondergronds Kliko systeem 2009	2019	420.000	0	226.144	24.807	4.523	0	0	201.338	29.329
Ondergronds Kliko systeem 2010	2019	10.000	0	5.696	625	114	0	0	5.071	739
Ondergronds Kliko systeem 2011	2019	328.120	0	196.981	21.607	3.940	0	0	175.373	25.547
Ondergronds Kliko systeem 2013	2019	77.850	0	65.477	4.433	1.310	0	0	61.044	5.743
Ondergronds Kliko systeem 2014	2019	100.651	0	84.654	5.732	1.693	0	0	78.922	7.425
Ondergronds Kliko systeem 2015	2019	129.293	0	121.817	7.626	2.436	0	0	114.191	10.062
Ondergronds Kliko systeem 2016	2019	132.124	0	124.483	7.793	2.490	0	0	116.691	10.283
Omschrijving investering										
Ondergronds Kliko systeem 2017	2019	129.240	0	129.240	6.600	2.585	0	0	122.640	9.184
Ondergronds Kliko systeem 2012	2019	50.759	0	33.696	3.223	674	0	0	30.472	3.897
Zonnepanelen aula begraafplaats 2015	2019	15.026	0	13.406	581	268	0	0	12.825	849
Totaal Machines apparaten installatie; Ec.nut met heffing		7.685.394	0	2.539.086	588.296	50.782	0	0	1.950.791	639.077
Minicontainers oud papier inzameling 2009	2019	246.215	0	181.495	23.189	3.630	0	0	158.306	26.819
Totaal Overige materiële activa; Ec. nut met heffing		246.215	0	181.495	23.189	3.630	0	0	158.306	26.819
Voetbalvelden, grondkosten	2019	14.054	0	4.641	509	93	0	0	4.131	602
Grond woonwagencentrum	2019	145.328	0	145.328	0	2.907	0	0	145.328	2.907
Stadh.Willem III, grondkosten	2019	12.479	0	8.622	0	172	0	0	8.622	172
W.de Zwijgersch., grondkosten l.s.	2019	20.714	0	10.484	0	210	0	0	10.484	210
Tweestroom, Jan Wissensln., grondkosten l.s./kl.Ps	2019	31.057	0	20.692	0	414	0	0	20.692	414
Meander, W.Withstr., grondkosten	2019	37.491	0	24.980	0	500	0	0	24.980	500
Tweestroom, Jan Wissensln., grondkosten k.s./kl.Pr	2019	43.021	0	31.145	0	623	0	0	31.145	623
Grondkst. vh JFK school Steenbakkersstraat	2019	71.675	0	51.606	0	1.032	0	0	51.606	1.032
Meander, Bekestein, grondkosten	2019	179.448	0	145.960	0	2.919	0	0	145.960	2.919
Dukdalf, Jan Wissensln. grondkosten k.s.	2019	52.602	0	38.251	0	765	0	0	38.251	765
Dukdalf, Jan Wissensln., grondkosten l.s.	2019	87.670	0	61.954	0	1.239	0	0	61.954	1.239
De Bron, grondkosten	2019	179.448	0	145.960	0	2.919	0	0	145.960	2.919
Weteringsingel, grondkosten	2019	22.850	0	22.850	0	457	0	0	22.850	457
Bekestein, grondkosten	2019	68.729	0	68.729	0	1.375	0	0	68.729	1.375
Grondkosten zwembad	2019	190.826	0	190.826	0	3.816	0	0	190.826	3.816
Bouquet, grondkosten	2019	17.238	0	17.238	0	345	0	0	17.238	345
Terrein v/m Klimop	2019	21.793	0	21.793	0	436	0	0	21.793	436
Sporthal Volgerlanden, grond	2019	441.709	0	441.709	0	8.834	0	0	441.709	8.834
grond scholen Volgerlanden BBO 0,75	2019	1.243.183	0	1.243.183	0	24.864	0	0	1.243.183	24.864
grond scholen Volgerlanden OBO 0,25	2019	393.674	0	393.674	0	7.873	0	0	393.674	7.873
Welzijnsz. Volgert., grondkn KOPV	2019	248.637	0	248.637	0	4.973	0	0	248.637	4.973
Welzijnsz. Volgert., grondkn PSPZ	2019	186.477	0	186.477	0	3.729	0	0	186.477	3.729
Grond Shellterrein	2019	400.000	0	400.000	0	8.000	0	0	400.000	8.000
Totaal Gronden en terreinen		4.110.102	0	3.924.737	509	78.495	0	0	3.924.228	79.004
Schoolw.Volg.2009,75% BBO	2019	409.678	0	280.305	18.978	5.606	0	0	261.327	24.584
Gemeentewerf	2019	329.222	0	187.451	0	0	0	0	187.451	0
Gemeentehuis fase 3	2019	754.647	0	450.987	16.782	9.020	0	0	434.205	25.801
Verbouw/aanbouw gem.werf	2019	8.305	0	6.513	129	130	0	0	6.384	259
Verbouw gemeentehuis 2007	2019	340.544	0	184.819	17.680	3.696	0	0	167.140	21.376
Verbouwing gemeentehuis 2008, aanloopkred	2019	1.139.623	0	879.826	49.097	17.597	0	0	830.728	66.694
Theatergrid Cult.centri.Cascade 2008	2019	73.257	0	38.904	4.267	778	0	0	34.636	5.046
Bouwkosten Bekestein	2019	68.750	0	24.798	2.094	496	0	0	22.704	2.590

Omschrijving investering	Begrotingsjaar	Aanschafwaarde per 1-1	Aflossing in dit jaar	Boekwaarde per 1-1	Afschrijving in dit jaar	Rente in dit jaar	Vermeerdering in dit jaar	Vermindering in dit jaar	Boekwaarde per 31-12	Kapitaallasten in dit jaar
Uitbreiding zwembad	2019	622.727	0	246.262	18.546	4.925	0	0	227.716	23.471
Meander, Bekestein, bouwkosten	2019	826.084	0	76.406	37.509	1.528	0	0	38.897	39.037
Tweestroom, Margrietstr., bouwkosten	2019	1.033.005	0	94.480	46.382	1.890	0	0	48.098	48.272
De Bron, bouwkosten	2019	826.079	0	76.405	37.509	1.528	0	0	38.897	39.037
Bekestein, bouwkosten	2019	329.291	0	128.169	9.652	2.563	0	0	118.517	12.216
Stadh.Willem III, bouwkosten	2019	722.584	0	124.270	29.396	2.485	0	0	94.875	31.881
Meander, integratie	2019	41.194	0	9.084	1.687	182	0	0	7.397	1.869
W.de Zwijgersch., verbouwing l.s.	2019	358.134	0	76.587	14.225	1.532	0	0	62.362	15.757
Stadh.Willem III, bouwkosten	2019	26.399	0	6.288	1.168	126	0	0	5.120	1.293
Stadh.Willem III, uitbreiding	2019	38.676	0	9.956	1.512	199	0	0	8.443	1.711
Bouwkosten eerste sporthal	2019	649.749	0	476.246	5.190	9.525	0	0	471.056	14.715
Bouwkosten zwembad	2019	709.748	0	466.599	14.105	9.332	0	0	452.495	23.437
W.de Zwijgersch., integratieverbouwing	2019	215.267	0	111.989	6.249	2.240	0	0	105.740	8.489
W.de Zwijgersch., ingrijp.techn.onderhoud	2019	188.502	0	113.294	4.905	2.266	0	0	108.388	7.171
Bouwkosten tweede sporthal	2019	953.487	0	785.324	6.152	15.706	0	0	779.173	21.858
Verbouwing Bekestein	2019	242.845	0	182.327	4.047	3.647	0	0	178.280	7.693
Integratieverbouwing scholen CNO (aanv.)	2019	38.873	0	25.869	896	517	0	0	24.973	1.413
Dukdalf, aanpassing hoofdgebouw	2019	10.210	0	6.874	238	138	0	0	6.636	375
Nieuwbouw Cascade	2019	1.631.324	0	1.404.767	5.518	28.095	0	0	1.399.250	33.613
Weteringsngl, renov. kleedkamers	2019	17.013	0	1.150	1.150	23	0	0	0	1.173
Renovatie dak en gevel sporthal	2019	178.124	0	12.371	12.371	247	0	0	1	12.618
Renovatie vloer buitenbad	2019	71.848	0	9.728	4.776	195	0	0	4.952	4.971
Renovatie kleedkamers zwembad	2019	89.647	0	18.460	5.931	369	0	0	12.529	6.300
Perman. bouw Volgerl.00-05, BBO 0,75	2019	3.622.244	0	2.767.926	83.672	55.359	0	0	2.684.254	139.030
Perman. bouw Volgerl.00-05, OBO 0,25	2019	1.147.148	0	875.876	26.477	17.517	0	0	849.399	43.994
Bouw jongerencentrum 2000-2004	2019	449.561	0	401.415	2.431	8.028	0	0	398.984	10.459
Noodverlichting sporthal	2019	18.703	0	2.647	1.299	53	0	0	1.348	1.352
Verbouw Den Brommert	2019	79.464	0	20.608	4.875	412	0	0	15.734	5.287
Renovatie zaalvloer en kleedlokalen sporthal	2019	53.905	0	14.240	3.368	285	0	0	10.872	3.653
Renovatie tegelwerk/sanitair oude sporthal	2019	64.800	0	16.919	4.002	338	0	0	12.917	4.341
Vervangen dakbedekking Bekestein	2019	29.567	0	7.832	1.852	157	0	0	5.979	2.009
Lokatie B50 Bekestein KOPV	2019	370.271	0	315.632	4.787	6.313	0	0	310.844	11.100
Lokatie B50 Bekestein PSPZ	2019	370.270	0	315.631	4.788	6.313	0	0	310.843	11.100
Plafond zwembad	2019	15.126	0	4.857	902	97	0	0	3.955	999
Sporthal Volgerlanden 2004	2019	276.939	0	250.228	1.926	5.005	0	0	248.303	6.930
Welzijnsvoorz. Volgerl. 03-05 KOPV 0,50	2019	755.180	0	616.352	15.408	12.327	0	0	600.944	27.735
Welzijnsvoorz. Volgerl. 03-06 PSPZ 0,50	2019	755.180	0	654.536	9.436	13.091	0	0	645.100	22.526
Sporthal Volgerlanden 2006	2019	4.456.957	0	4.157.818	32.919	83.156	0	0	4.124.899	116.076
Omschrijving investering	Begrotingsjaar	Aanschafwaarde per 1-1	Aflossing in dit jaar	Boekwaarde per 1-1	Afschrijving in dit jaar	Rente in dit jaar	Vermeerdering in dit jaar	Vermindering in dit jaar	Boekwaarde per 31-12	Kapitaallasten in dit jaar
Plafonds zwembad 2006	2019	44.765	0	21.915	2.404	438	0	0	19.512	2.842
Techn.beh/ engin.kst.zwembad 2006	2019	5.370	0	2.716	298	54	0	0	2.418	352
Renov.kleed-wasruimte Bekestein 2009	2019	18.037	0	11.882	804	238	0	0	11.077	1.042
Welzijnsvoorz.Volgerlanden KOPV 2005	2019	592.352	0	524.287	6.841	10.486	0	0	517.445	17.327
Welzijnsvoorz.Volgerlanden PSPZ 2005	2019	390.460	0	346.207	4.518	6.924	0	0	341.689	11.442
Aanpass. aula begraafplaats 2007	2019	1.261.832	0	1.096.804	14.115	21.936	0	0	1.082.689	36.051
Sem.perm.huisv.OBO Volg.2009,25%	2019	481.250	0	430.560	6.877	8.611	0	0	423.683	15.488
Perman.bouw Volg. BBO75% 2005 II	2019	2.886.965	0	2.366.166	52.518	47.323	0	0	2.313.648	99.841
Perman.bouw Volg. OBO25% 2005 II	2019	902.451	0	739.308	16.409	14.786	0	0	722.899	31.195
Sem.perm.huisv.BBO Volg.2009, 75%	2019	1.443.750	0	992.249	60.813	19.845	0	0	931.436	80.658
Ridderhal brandmeldinst. en noodvert.	2019	35.393	0	19.199	1.836	384	0	0	17.363	2.220
Cascade brandmeldinst. en noodvert.	2019	83.436	0	54.939	3.720	1.099	0	0	51.220	4.818
Stadh.Willem III, 8e Lok.	2019	136.134	0	88.489	3.293	1.770	0	0	85.196	5.063
1e inrichting zaaldeel sporthal	2019	12.191	0	820	820	16	0	0	0	836
Klimaatbeheersing tekenkamer	2019	12.274	0	828	828	17	0	0	0	844
CV-regeling fase 1,2 en 3	2019	12.149	0	1.619	795	32	0	0	825	827
Voorber.krediet scholenbouw Volgerlanden West	2019	58.296	0	50.939	857	1.019	0	0	50.082	1.876
De Bron, schoolwoningen, generaal. verkoopwaarde	2019	185.667	0	185.667	0	3.713	0	0	185.667	3.713
PC Hoofdingel 7 geschikt maken voor BBO/2-Stroom	2019	291.677	0	90.370	29.036	1.807	0	0	61.334	30.843
Adm.Ruyterlaan 1 geschikt maken voor OBO	2019	155.786	0	34.106	10.958	682	0	0	23.148	11.640
Cascade: klimaatinstallatie 2009	2019	412.239	0	282.159	19.104	5.643	0	0	263.055	24.747
Cascade: valbeveiliging, schilderw, bestrating2009	2019	103.376	0	66.470	4.500	1.329	0	0	61.970	5.830
Gymz. Wets: renovatie kozijnen bovendaks 2011	2019	5.227	0	1.350	251	27	0	0	1.099	278
Sporthal Ridderhal: renovatie dakbedekking 2009	2019	75.316	0	42.310	2.865	846	0	0	39.446	3.711
Gemeentehuis: renovatie dakbedekking 2009	2019	104.754	0	71.674	4.853	1.434	0	0	66.821	6.286
Voorber. krediet scholenbouw Volgerlanden Oost	2019	256.457	0	232.773	3.718	4.656	0	0	229.056	8.373
Renovatie sportvloer de Ridderhal 2010	2019	148.304	0	82.470	5.584	1.649	0	0	76.887	7.233
Schoolw.Volg.2009,25%OBO	2019	143.798	0	98.388	6.661	1.968	0	0	91.726	8.629
Dakbedekking centrum Bekestein 2014	2019	30.761	0	30.761	0	1.138	0	0	30.761	1.138
Gemeentehuis, algemene verlichting 2013	2019	106.111	0	90.572	4.251	1.811	0	0	86.321	6.062
Opstallen Shellterrein	2019	676.714	0	332.686	61.792	6.654	0	0	270.894	68.446
Infra en projectbegeleiding Kruiswiel 2014+2018	2019	2.047.385	0	2.047.385	0	40.948	0	0	2.047.385	40.948
Verbouw Cascade ivm huisv.zorgteams 2015	2019	267.680	0	238.820	10.340	4.776	0	0	228.480	15.117
Huisvestingsplan Baxhuis - 2015	2019	240.000	0	240.000	8.314	4.800	0	0	231.686	13.114
Ver-nieuwbouw Jan Wissenlaan 5 2015 - Triade	2019	92.312	0	90.189	1.121	1.804	0	0	89.068	2.925

Omschrijving investering	Begrotingsjaar	Aanschafwaarde per 1-1	Aflossing in dit jaar	Boekwaarde per 1-1	Afschrijving in dit jaar	Rente in dit jaar	Vermeerdering in dit jaar	Verminderings in dit jaar	Boekwaarde per 31-12	Kapitaal-lasten in dit jaar
Voorb.krediet nieuwbouw W.de Zwijgerschool 2015	2019	258.495	0	258.495	2.919	5.170	0	0	255.576	8.088
Voorb.krediet nieuwbouw De Dukdalf 2015	2019	121.968	0	121.968	1.377	2.439	0	0	120.591	3.816
Ver-nieuwbouw Jan Wissenslaan 5 2016 - Triade	2019	1.061.588	0	1.037.173	12.889	20.743	0	0	1.024.284	33.633
Aanpassing/ged. sloop Jan Wissenslaan 5, 2016	2019	103.097	0	101.390	1.741	2.028	0	0	99.649	3.769
CAI Proj: voorb.krediet nieuwbouw Zwembad 2016	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CAI Proj: nieuwbouw binnenbad zwembad	2019	3.465.000	0	3.465.000	0	69.300	0	0	3.465.000	69.300
Vervanging pantry's gemeentehuis 2017	2019	9.822	0	9.417	412	188	0	0	9.005	601
Vervanging dakbedekking Cascade 2017	2019	138.000	0	138.000	5.680	2.760	0	0	132.320	8.440
Renovatie luchtbehandeling Ridderhal 2018	2019	49.000	0	49.000	0	980	0	0	49.000	980
Vervangen verlichting Cult. C. Bekestein 2018	2019	22.000	0	22.000	0	440	0	0	22.000	440
Vervangen kozijnen, ramen en deuren Ridderhal 2018	2019	130.000	0	130.000	0	2.600	0	0	130.000	2.600
Krediet nieuwbouw W.de Zwijgerschool 2017	2019	4.525.159	0	4.525.159	0	90.503	0	0	4.525.159	90.503
Voorb.krediet nieuwbouw De Dukdalf 2015	2019	2.043.165	0	2.043.165	0	40.863	0	0	2.043.165	40.863
Totaal Bedrijfsgebouwen		51.058.114	0	39.846.870	952.394	793.712	0	0	38.894.475	1.746.107
Afkalving oeververded. werf Grotenoord	2019	42.870	0	16.258	2.470	325	0	0	13.788	2.795
Speelruimteplan 2010	2019	53.407	0	12.287	6.032	246	0	0	6.255	6.278
Investering infrastructuur kunstwerken	2019	9.332	0	4.144	980	83	0	0	3.164	1.063
Vervanging infrastructuur kunstwerken 2015	2019	145.298	0	129.633	5.613	2.593	0	0	124.020	8.205
Vervanging infrastructuur kunstwerken 2013	2019	111.553	0	90.748	4.634	1.815	0	0	86.114	6.449
Park trafohuis 2011	2019	69.845	0	56.819	2.901	1.136	0	0	53.917	4.038
Aansl.Ond.Rijweg op Veersdijk 2012	2019	6.388	0	6.083	83	122	0	0	6.000	205
AanL.rotonde Vdijk/Jac.laan/Noordeinde 2011	2019	750.000	0	694.255	10.530	13.885	0	0	683.725	24.415
AanL.rotonde Vdijk/Jac.laan/Noordeinde 2012	2019	1.443.487	0	1.374.589	18.847	27.492	0	0	1.355.742	46.339
Reconstructie Havenkade 2011	2019	89.000	0	82.385	1.250	1.648	0	0	81.136	2.897
Totaal GWW-Werken; Economisch nut zonder heffing		2.721.181	0	2.467.200	53.340	49.344	0	0	2.413.859	102.684
Noodstroomaggregaat	2019	25.953	0	8.491	1.290	170	0	0	7.202	1.460
Bekestein, vervangen CV-ketel	2019	9.016	0	1.261	620	25	0	0	642	645
Vervangen CV-ketel sporthal	2019	23.872	0	4.761	1.530	95	0	0	3.231	1.625
Inbraakwerende vitrine	2019	7.916	0	1.628	523	33	0	0	1.105	555
Vervanging CV ketel gemeentehuis	2019	30.482	0	9.789	1.818	196	0	0	7.970	2.014
Beregeningsinstallatie sportvelden	2019	80.718	0	60.025	2.599	1.200	0	0	57.426	3.799
Gymz. Wets:Vervangen CV ketel en boiler 2012	2019	18.000	0	13.895	775	278	0	0	13.120	1.053
Gemeentehuis: renovatie luchtbehandeling 2012	2019	83.741	0	60.559	5.115	1.211	0	0	55.444	6.326
CV ketel sporthal De Ridderhal 2012	2019	51.156	0	41.616	2.125	832	0	0	39.490	2.957
Gymzaal Weteringsingel, afzuiginstallatie 2012	2019	5.410	0	4.176	233	84	0	0	3.943	317
Gemeentehuis, CV / Pompen 2013	2019	33.852	0	28.894	1.356	578	0	0	27.538	1.934
Omschrijving investering	Begrotingsjaar	Aanschafwaarde per 1-1	Aflossing in dit jaar	Boekwaarde per 1-1	Afschrijving in dit jaar	Rente in dit jaar	Vermeerdering in dit jaar	Verminderings in dit jaar	Boekwaarde per 31-12	Kapitaal-lasten in dit jaar
Beveiligingscamera's 2013 tbv Gemeentehuis	2019	46.823	0	25.532	4.742	511	0	0	20.790	5.253
Airconditioning Uitvaartcentrum 2014	2019	22.869	0	19.520	916	390	0	0	18.604	1.306
Extra krediet verduurz.verlichting GemH.2014	2019	65.407	0	55.829	2.620	1.117	0	0	53.209	3.737
Herinrichting raadszaal 2017-audio-vis.app	2019	100.501	0	100.501	9.178	2.010	0	0	91.322	11.188
Vervanging brand- en inbraakinstall.gem.huis 2018	2019	49.000	0	49.000	0	980	0	0	49.000	980
Totaal Machines apparaten installatie; Ec.nut zonder hef		654.716	0	485.476	35.440	9.709	0	0	450.036	45.150
Bron, 1e inrichting	2019	23.356	0	4.658	1.497	93	0	0	3.161	1.590
1e inr. scholen Volgerl. 03-05 BBO 0,75	2019	57.281	0	19.085	3.545	382	0	0	15.540	3.927
1e inr. scholen Volgerl. 03-05 OBO 0,25	2019	19.094	0	6.362	1.182	127	0	0	5.180	1.309
Stadh..Willem III / W.de Zwijgersch. o.l.p.	2019	18.499	0	13.944	292	279	0	0	13.651	571
Meander/Tweestroom (cno) o.l.p.	2019	61.270	0	45.985	964	920	0	0	45.021	1.883
De Bron, o.l.p. groep 17 en 18	2019	11.407	0	8.411	198	168	0	0	8.213	366
Dukdalf, o.l.p. groep 8 en 9	2019	10.638	0	8.095	170	162	0	0	7.925	332
Geluidscherm nabij A16, begraafpl.	2019	64.437	0	21.111	3.207	422	0	0	17.904	3.629
Uitbreiding meublering raadszaal	2019	8.158	0	1.685	541	34	0	0	1.144	575
1e inr.schol.Volg.BBO 2008,75%	2019	427.435	0	312.000	13.201	6.240	0	0	298.798	19.441
1e inr.schol.Volg. OBO 2008,25%	2019	142.202	0	107.775	6.605	2.156	0	0	101.170	8.761
Glijbaan zwembad 2007	2019	84.599	0	27.235	6.443	545	0	0	20.792	6.987
Gymzaal Bekestein; Vloerbedekking en sanitair 2011	2019	9.785	0	3.316	1.066	66	0	0	2.251	1.132
Gymzaal Bekestein: Hekwerk en poorten 2011	2019	12.806	0	8.238	460	165	0	0	7.778	624
Inventaris nieuw uitvaartcentrum AA-weg	2019	114.232	0	102.293	4.801	2.046	0	0	97.493	6.847
Ruimingsplan begraafplaats A-Ambacht	2019	45.692	0	38.430	2.602	769	0	0	35.828	3.371
Aanschaf Speeltoestellen	2019	22.671	0	16.438	1.388	329	0	0	15.049	1.717
Begraafpl. : uitbreiding kindergerven en urnentuin	2019	25.076	0	23.626	1.479	473	0	0	22.147	1.952
Herinrichting raadszaal 2017-meub-stoff	2019	99.500	0	99.500	4.095	1.990	0	0	95.405	6.085
Totaal Overige materiële activa; Ec. nut zonder heffing		1.258.138	0	868.186	53.735	17.364	0	0	814.451	71.099
Renovatie Burg. Baxpark	2019	37.828	0	18.321	1.123	366	0	0	17.198	1.489
Vervanging lichtmasten/armaturen 95/96	2019	54.728	0	3.289	3.289	66	0	0	0	3.354
Renovatie Burg. Baxpark 97-99	2019	342.599	0	226.266	7.838	4.525	0	0	218.428	12.363
Renovatie toplaag hoofdveld IFC	2019	6.026	0	413	413	8	0	0	0	421
Vervanging lichtmasten/armaturen 96/97	2019	137.384	0	44.970	6.831	899	0	0	38.139	7.731
Lichtmasten skate-/basketbalveld	2019	10.499	0	2.962	550	59	0	0	2.412	609
Herinrichting Bancertplein	2019	160.555	0	21.444	10.527	429	0	0	10.917	10.956
Renovatie Krommeweg fase 2-5	2019	2.135.814	0	560.387	132.557	11.208	0	0	427.830	143.765
Inrichten baggerdeput	2019	154.453	0	30.438	9.780	609	0	0	20.658	10.388

Omschrijving investering	Begrotings jaar	Aanschaf- waarde per 1-1	Aflossing in dit jaar	Boek- waarde per 1-1	Afschrij- ving in dit jaar	Rente in dit jaar	Vermeer- dering in dit jaar	Vermin- dering in dit jaar	Boek- waarde per 31-12	Kapitaal- lasten in dit jaar
Herinrichting De Brink	2019	189.345	0	49.419	11.690	988	0	0	37.730	12.678
Stal jeugdspoelplek	2019	56.723	0	11.311	3.634	226	0	0	7.676	3.861
Extra verlichting fiets-/voetpaden	2019	7.957	0	2.952	377	59	0	0	2.574	436
Hondenuitrenggebied	2019	13.462	0	2.717	873	54	0	0	1.844	927
Herinrichting Witte de Withstraat	2019	80.675	0	30.000	4.557	600	0	0	25.443	5.157
Aanleg skatepark, asfalt	2019	35.604	0	11.482	2.133	230	0	0	9.349	2.362
Vervangen lichtmasten 2003-2005	2019	160.727	0	84.129	7.105	1.683	0	0	77.024	8.788
Aanpass.voorrangregels 2 rotondes 2006	2019	34.266	0	16.734	1.836	335	0	0	14.898	2.170
Duurz.veilig 30 km zn 2008	2019	40.000	0	7.890	3.873	158	0	0	4.016	4.031
Duurz.veilig 30 km zn 2009	2019	42.960	0	9.819	4.820	196	0	0	4.998	5.016
Vervangen lichtmasten 2005	2019	140.706	0	84.903	5.748	1.698	0	0	79.155	7.446
Speelruimteplan 2008	2019	51.773	0	5.145	5.145	103	0	0	0	5.248
Renovatie hoofdsportveld ASWH 2007	2019	147.956	0	91.327	6.183	1.827	0	0	85.144	8.010
Renovatie Ze sportveld ASWH 2010	2019	463.218	0	209.214	14.165	4.184	0	0	195.050	18.349
Aanleg bushalte Krommeweg 2007	2019	15.000	0	9.568	721	191	0	0	8.848	912
rec.NoordE/Bosweg + FFerry, MIP 2011	2019	1.866.328	0	1.777.247	24.368	35.545	0	0	1.752.880	59.913
Aanvullend krediet kunstgrasveld ASWH 2010	2019	120.994	0	57.945	7.403	1.159	0	0	50.541	8.562
Aanleg kunstgrasveld ASWH / IFC - 2012	2019	260.000	0	191.400	12.959	3.828	0	0	178.441	16.787
Toplaag kunstgrasveld ASWH 2015	2019	175.000	0	144.606	10.890	2.892	0	0	133.715	13.782
Onderlaag kunstgrasveld ASWH 2015	2019	97.500	0	91.141	2.278	1.823	0	0	88.863	4.101
Toplaag kunstgrasveld IFC 2015	2019	175.000	0	144.606	10.890	2.892	0	0	133.715	13.782
Onderlaag kunstgrasveld IFC 2015	2019	132.000	0	123.391	3.084	2.468	0	0	120.307	5.552
Voorbereidingskrediet nieuwbouw Jeugdspoelplek	2019	100.134	0	96.013	4.204	1.920	0	0	91.809	6.124
Doortrekken Antoniuslaan 2014 - Vastgoed	2019	1.023.000	0	1.002.777	17.341	20.055	0	0	985.436	37.396
Doortrekken Antoniuslaan 2014 - Civiel	2019	752.000	0	736.345	12.763	14.727	0	0	723.581	27.490
Cai Proj: Speeltuin wijk Kruiswiel	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Doortrekk.Antoniuslaan 2017 - Aanvull.maatreg.	2019	585.726	0	585.726	0	11.715	0	0	585.726	11.715
BOP 18-26 Oeverbescherming - 2018	2019	70.556	0	70.556	0	1.411	0	0	70.556	1.411
Totaal GWW-Werken; Maatschappelijk nut		9.878.497	0	6.556.851	351.949	131.137	0	0	6.204.902	483.085
CAI Proj: Hanging-baskets	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cai Proj: Hardloopbaan de Volgerlanden	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CAI Proj: Waalvisie - Kerkplein	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CAI Projecten, Waalvisie - Havenhoofd	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CAI Proj: Opknappen rotondes	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cai Proj: Multicourt	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cai Proj: Fitnessstoestellen	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cai Proj: Trapveldjes, Cruiff court	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Overige materiële activa; M.N. (neutraal, I en U gelijk)		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Omschrijving investering	Begrotings jaar	Aanschaf- waarde per 1-1	Aflossing in dit jaar	Boek- waarde per 1-1	Afschrij- ving in dit jaar	Rente in dit jaar	Vermeer- dering in dit jaar	Vermin- dering in dit jaar	Boek- waarde per 31-12	Kapitaal- lasten in dit jaar
Aandelen BNG	2019	58.578	0	58.578	0	2.167	0	0	58.578	2.167
Aandelen Eneco nominaal	2019	453.780	0	453.780	0	16.790	0	0	453.780	16.790
Aandelen Watermaatschappij NV	2019	9.529	0	9.529	0	353	0	0	9.529	353
Aandelen ROM-D	2019	140.990	0	140.990	0	5.217	0	0	140.990	5.217
Totaal Kapitaalverstrekking; deelnemingen		662.877	0	662.877	0	24.527	0	0	662.877	24.527
Rhiant, complex m grondkosten	2019	113.194	2.970	56.798	0	0	0	0	53.828	0
Totaal Leningen aan (UG); woning(bouw)corporaties		113.194	2.970	56.798	0	0	0	0	53.828	0
Verstr.lening ROM-D 2006, loopt.7jr. II	2019	3.675.162	1.672.717	1.672.717	0	0	0	0	0	0
Totaal Leningen aan (UG); deelnemingen		3.675.162	1.672.717	1.672.717	0	0	0	0	0	0
Woningfinan.regeling gem.person.2005	2019	12.801.757	38.000	3.645.299	0	0	0	0	3.607.299	0
Startersleningen	2019	498.000	0	448.000	0	0	0	0	448.000	0
Totaal Leningen aan (UG); overig langlopend		13.299.757	38.000	4.093.299	0	0	0	0	4.055.299	0
Geldlening UG Veiligheidsregio	2019	1.460.000	30.348	1.373.157	0	0	0	0	1.342.809	0
Totaal Leningen aan (UG); Overheden (Wet Fido)		1.460.000	30.348	1.373.157	0	0	0	0	1.342.809	0
Strategische gronden Noordoevers 2016 - vh niegg	2019	1.932.982	0	1.932.982	0	38.660	0	0	1.932.982	38.660
Strategische gronden Zuidwende Zuid, vh BIE	2019	1.105.138	0	1.105.138	0	22.103	0	0	1.105.138	22.103
Strategische gronden Centrumgebied 2017 - vh BIE	2019	943.207	0	943.207	0	18.864	0	0	943.207	18.864
Herontwikk.locatie W. de Zwijgerstraat 1a	2019	120.000	0	120.000	0	2.400	0	0	120.000	2.400
Totaal Strategische verwervingen; grond incl. slooppanden		4.101.327	0	4.101.327	0	82.027	0	0	4.101.327	82.027
OHW Bedrijventerrein Ambachtse zoom	2019	17.755.238	0	17.755.238	0	266.329	0	39.295	17.715.943	266.329
OHW De Volgerlanden	2019	73.033.777	0	73.033.777	0	0	0	1.481.779	71.551.998	0
OHW Volgerlanden: voorzien verlies	2019	-724.555	0	-724.555	0	0	0	0	-724.555	0
OHW Amb.zoom Fase 1 en groene werkruimte	2019	-50.207	0	-50.207	0	-753	10.810	0	-39.397	-753
Totaal Onderhanden werk; Bouwgrond in exploitatie (BIE)		90.014.253	0	90.014.253	0	265.575	10.810	1.521.074	88.503.989	265.575
Eindtotaal		218.509.512	1.744.035	182.942.309	2.433.057	1.988.261	951.110	1.521.074	178.195.252	4.421.318

